

ABONAMENTUL

pe un an . 28 Cor.
pe un jum. . 14
pe o lună . 2.40

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 503.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare și
20 fileri.
Manuscrise nu se înapoiază.

Unul din cei puțini.

De Octavian Goga.

Bătrînul ședea ghemuit în jețul din fața biroului. În jurul lui o întregă baricadă de volume, manuscrise vechi, caiete de însemnări, gravuri, file înegrite de-o slovă mărunță. Poate purtând parcă urmele unor degete nervoase, îngrămădite în nerînduială, ca pe un câmp de bătaie. În colțul mesii licărea lampa sfioasă sub abajurul verziu și razele ei se plimbau pe pereții căptușiți cu cărți. Ochii îi luminau fața cu strălucirea lor umedă și 'n barbă-i jucau scilipiri de argint. Stam cu obrajii în palme, pironit în ungherul meu și-i ascultam vorba cum curge domoală, ca și când ar spune o poveste din alte lumi...

— Cum mă vezi, băiete, acuma sunt cam pe isprăvite și eu... La șaiszeci de ani, cu-o inimă care și-a slăbit tic-tacul demult, nu mai poți croi planuri pentru viitor, te mulțumești dacă ți-e dat să privești înapoi și te cam gătești de drum... Iaca, eu de multe ori în singurătatea mea stau și mă uit pe unde-am umblat, îmi fac așa socoteala ca de plecare. Oi fi dat multe greșuri, nu zic, că n'am fost de felul meu om cum-pănit, dar o mângăiere am... Nu m'am săturat așa gol prin viață... Cum să-ți înțelegi în suflet totdeauna ceva, o rădăcină dință, o fărîmă de sbucium sau un pic de odihnă. Dincolo de îndemnul zărilor zilnice era în mintea mea o tăcere înmăntată veșnic și mă făcea să cred că în stăpânire noaptea când mă gândeam și ziua când îmi încrucșam brațele și mă odihnesc și eu ca lumea. Te gândeam la din Virgil, un tablou, un câmp de cetită la gazetă îmi răsunau în sufletului, ca o piatră aruncată în mare, da... Toată viața mea am trăit ca un om fără hodină...

... și mă oprește o clipă și fruntea...
... îndat, dar totdeauna, fără...
... ce imbold tainic mă îm-
... și altora credința mea.
... unde nici binele, nici răul
... sale. Mi-se părea, că ar fi
... înrop în mine, că tăcerea
... t, că toate descoperirile ce
... nt ale noastre, sunt ale lu-
... ora. Să vezi, mergeam de-
... hna asta... Mi-aduc aminte,
... câmp afară, mă plimbam

pe la poala pădurii și peștele apunea soarele... Lăbat se făcea abia la marginea orizontului și lăbată ca purpură. În ploaia de raze aurii, se învâneau în umbre violete și se învâneau ca argintul. Era un pic de tăcere, o prețioasă, o simfonie de tăcere care mă învâna. Stam uimit de tăcere, de tăcere și de amintire mi-se ivi-se amintirile din pânzele lui Corot... Nu știu cum, nu știu singurătatea în clipa asta, mă uitam în prejur, doream un om, un tovarăș să îmi spun ce am pe inimă. Tăcere liberă, tăcerea mi-se agita în vreme ce peștele și-a pe bancă un tinăr scriitor, făcea o mma tacticos din țigari și si ridica gâtul... Ei, crede-mă, nu mă pot putea ridica, deși nu-l văzusem niciodată, că am rețezit la el de s'a speriat, bietul băiat, când făcea tras de mână: Dumnezeu, pentru Dumnezeu, uită-te cum apune soarele...

— Acuma tu zăbăști și te gândești probabil, care descoperiri așteptate voi fi făcut eu deapropo în viața mea. Adevărat! Când ascuți numai de gândurile tale și nu le poți înfrîna pentru de-a cere cuvânt, atunci de obicei ajungi în conflict cu alții, doar năzuințele omeneste sunt atât de potrivnice. Cuvântul tău poate să răscolească patimi, să lovească interese, să taie calea unor aspirații cari pândesc din umbră... Firește, că toate tresar atunci și se așează în linie de bătaie, ca să-și apere echilibrul tulburat de tine. Soartea unui asemenea nehotărât, dragul meu, e frământarea continuă, pare că natura a pus ceva din eterna ei neadormire în câte-o inimă răzleată... Furtunile îți asvirle sufletul, ca pe o luntre în prada valurilor și n'ai decât un singur port care te scapă de primejdie...: credința ta...

De sigur, nu acesta e programul de viață al triumfătorilor, așa îți zici tu în gînd și ai toată dreptatea... Nu. Oamenii pe cari îi bate norocul înțeleg să-și ocrotească toate îndemnul între hotarele egoismului lor, nu lasă nimic să treacă granița... Ei știu când să vorbească pentru ei și au darul de a-ș specula tăcerea. Negreșit, că așa stau la adăpost de loviturile sortii. Ei sunt ca vivandierele, cari fac negustorie și infundă bani în ciorap, în vreme ce ostașii cad cu trupul ciuruit de gloanțe... Mi-

aduc aminte, pe băncile școlii sta, alături de mine, un băiat, neîndemănat, prostuț, fără pic de lumină în ochi... Astăzi e mare, viața l-a săltat sus, să-ți spun numele te-ai cruci... Mă vei întreba, cine l'a împins dela spate? Propria lui tăcere, și-oi răspunde. Dumnezeu nu i-a sădit în suflet nici sbucium, nici impulsul cuvântului. Așa a tăcut el în fața nedreptății, a primit de bună prostia, a înghițit discursurile șefilor... Astăzi e gras, rumen și stă la fruntea mesii... Când ne întâlnim mă bate pe umăr binevoitor, mă invită la seratele din saloanele lui și te asigur, că n'ar sta un sfert de cias în odăița asta sărăcăcioasă, pe canapeaua roșnită din colț... Și cu toate astea...

În ochii moșneagului tresare o licărire nouă... — Cu toate astea, așa cum mă vezi, băiete, în fața ta, sărac la bătrânețe, cu redingota roasă, chinuit de scumpetea lemnului, să nu crezi că mă plâng și că aș schimba cu fericitul de care-ți vorbeam... Sărmanul om, mi-e nespuse de milă de el! Gândește-te, ce trebuie să fie în sufletul lui pe urma unei tăceri de-o viață! Câtă prostie grea ca plumbul, câte vorbe murdare culese în drum, câte injurături înghițite, câte dorinți sugrumate... Ca un beciu infundat, în care se dospesc mâncărilor mucogăite, vai, mi-e silă să mă gândesc... Eu, vezi, mă simt ușor, am spus totdeauna ce-am avut pe inimă, am mărturisit adevărul, așa cum îl vedeam, am chemat lumea din jurul meu să i-l arăt... M'am spovedit și n'am nici o taină... Pot să mor mâine, eu sunt împăcat... Și dacă misterul naturii a hotărît ca sufletul să trăiască și după prăbușirea acestei haine de lut, eu știu că al meu va putea sbura sus, tot mai sus în înălțimile Cerului... Povara nici unei singure minciuni nu-l trage spre noroiul de jos...

Bătrînul s'a oprit, ochii lui priveau în sus, în gene îi străluceau două lacrimi... Uitându-mă așa la el în fulgerul unei clipe mi-se părea, că în jurul frunții s'a ivit o cunună de raze, strălucitoare ca aureola unui sfânt.

La Crăciun.

De Dr. Ioan Lupuș.

„Foc am venit să arunc pe pământ și ce voesc dacă s'a aprins”. — (Ev. Luca, XII, 49).

Prin aceste cuvinte a indicat într'un rind însuș mântuitorul Isus apostolilor săi misiunea, cu care a venit în lume. Focul, pe care l'a aruncat Isus Christos pe pământ, nu a fost însă foc mistuitor, ci este focul curățitor de păcate, focul, în care se lămurește sufletul fiecărui om și popor credincios, îndreptându-se spre cărările mântuirii.

În testamentul vechiu se face amintire, în a V-a carte a lui Moisi, de puterea lui Dumnezeu ca de un foc mistuitor, care răsplătește păcatele părinților în fii până la al treile și până la al patrule neam celor ce urăsc pe Domnul (5, 9.) și face milă până la al miile neam celor ce iubesc pe Domnul și păzesc poruncile lui (5, 10).

Iar în alt loc, la prorocul Ieremia, (29) zice Domnul: „Foc sunt cuvintele mele și ciocan, care zdrobește piatra”.

Prin aceasta se arată puterea cuvântului dumnezeesc, care e în stare să aprindă în inimile oamenilor buni focul credinții și să le lumineze cărările mântuirii, iar în ale celor păcătoși focul pustirii și să-i piarză.

Din focul aruncat de Mântuitorul Isus pe pământ s'a încins o adevărată revoluție religioasă, morală și socială, care a schimbat cu timpul nu numai fața lumii, ci a îndreptat spre bine și viața sufletească a omenirii. Nici un filozof n'a avut cuvântul destul de puternic spre a ridica omenirea din învăluirile patimilor, din ascunzișurile răutății, și a-i regenera viața sufletească, îndreptându-i privirile spre cer.

Nedreptățile sociale creșteau din zi în zi și se părea, că nime nu le va mai putea pune stavilă.

La suprafața societății se ridicaseră o seamă de oameni bogăți, puternici, disprețuitori și asupritori nemiloși ai popoarelor, cari gemeau în întunerecul greu al tuturor suferințelor trupești și sufletești. Mulțimea, fără număr și fără nume, a sufletelor chinuite și înțunecate, ducea o viață plină de groază și nesiguranță, fiindcă îi lipsea credința în Dumnezeu cel adevărat, izvorul iubirii și al milostivirii fără margini, îi lipsia răzîmul, pe care i-l dă vieții iubirea lui Dumnezeu și a deaproapelui, credința și nădejdea într'o viață de vecinică răsplată, dincolo de moarte. Sufletele oamenilor săraci și năcăjiți își căutau și atunci, ca și astăzi, mângăierea în credință. Dar credințele lor rătăcite, schimbăcioase și încurcate erau ca niște izvoare fără apă răcoritoare, ca niște nori fără ploaie. Nu se revărsa din ele balsamul mângăierii, ca să vindecă zdrobirile sufletești, să potolească patimile, să ușureze suferințele, să însenineze și împace cugețele, să întărească voința, să lămurească simțirile și să dea întregi vieții sufletești un avânt mai curat și mai puternic.

Copleșită lumea de atâtea rătăcirii, nu găsea calea spre Dumnezeu cel adevărat și vecinic. De aceea, spre mântuirea neamului omenesc din noianul păcatelor și din prăpastia rătăcirilor, Dumnezeu a venit în ajutor sufletelor însetate de adevărata credință, trimițând pe însuș Fiul Său în mijlocul făpturilor Sale. Sau, cum scrie apostolul Pavel (Romani III, 25): „Pe Christos l'a rânduit Dumnezeu curățire prin credință întru sângele lui spre arătarea dreptății sale, prin ertarea păcatelor, celor mai înainte făcute”. „Și cuvântul trup s'a făcut și s'a sălășluit întru noi... plin de dar și de adevăr” (Ev. Ioan I, 14.)

Prin învățăturile sale Mântuitorul a aprins în sufletele credincioșilor focul curățitor al credinței adevărate. A chemat omenirea la viață nouă, care să nu mai fie chinuită de groază și nesiguranță, de rău-

tăți, de ură și ide credințe rătăcite, ci să fie luminată și încălzită de adevărata credință, dragoste și nădejde creștinească.

Aceasta este fapta de mântuire, acesta e darul Fiului lui Dumnezeu: sufletele întunecate de patimi și de răutăți le-a înseninat și le-a îmblânzit, îndreptându-le spre căutarea și iubirea lui Dumnezeu spre umilință, spre curățenie, spre săvârșirea binelui în toate împrejurările vieții spre milostivire către lipsiți, către cei bolnavi și năcăjiți, spre îngăduință către dușmani și spre toate faptele, cari isvoresc din o curată și nefățărită iubire a lui Dumnezeu și a deaproapelui.

Învățătura mântuitoare a lui Isus n'a încolțit însă dintr'odată pretutindeni. Au fost mulțime nenumărată de suflete doborâte în aluatul vechiu al păcatelor și răutăților. Poarta acestora nu s'a deschis, ca să se sălășluească întru ele cuvântul lui Dumnezeu „plin de dar și de adevăr”. Cei ce au primit însă cuvântul mântuirii au devenit ostași inflăcărați ai adevărului dumnezeesc și prin luptă și stăruințe necurmăte au reușit, încetul cu încetul, să aducă toate popoarele la calea adevărului și să întemeieze o nouă ordine morală în lume. Aceasta este revoluția religioasă, morală, socială și chiar familiară, pe care Mântuitorul o aseamănă cu focul, zicând apostolilor săi:

„Foc am venit să arunc pe pământ și ce voesc dacă s'a aprins... Au vi-se pare, că am venit să aduc pace pe pământ? Nu, zic vouă, ci desbinare. Că de acum înainte cinci într'o casă vor fi desbinați, trei asupra a doi și doi asupra a trei. Se va desbina părintele asupra fiului și fiul asupra părintelui”...

Prin această revoluție, s'a pregătit calea adevărului și biruința desăvârșită a învățăturei dzești mântuitoare. Puținii și umilii mucenici ai Mântuitorului au biruit lumea cu puterea cuvântului dzeesc, care arde ca focul pe cei păcătoși și zdrobește

Unul tânăr.

Departa pân' la mine blând
Intâiul vers al tău pătrunde.
Uimit plec fruntea, ascultând.
Și jalea nu mi-o pot ascunde.

Te văd la masa ta de scris
Și simt credința ta ce leagă
De orice gând un mândru vis,
De orice vis, o lume 'ntreagă!

Așa, ca tine-am fost noi toți,
La vârsta când, robii deșartei
Iluzii, socotești că poți
S'atingi vre-odată culmea artei...

Dar prea e sincer, prea-i duios
Și-atâta 'ncredere respiră
In plânsetu-i melodios
Intâiul tău acord de liră:

O, nu mă 'ndur să te desmânt;
Și trist, cu fruntea înclinată,
Ascult străvechiul cântec sfânt
Ce l-am cântat și eu odată...

St. O. Iosif.

Dușmanii.

De Al Ciura.

...Pe o coastă pustie, se pomeniră alături cei doi dușmani, cu hainele zdrențuite, cu fața plină de nămol și vântăi.

Nava lor, minunata lor navă, care spinteca atât de sigur tăria valurilor potrivnice, se prăbușise ca o jucărie, izbită de stâncile amenințătoare, ce o sfidau cu zimbetul fără milă al pietrei.

A fost o învălmășeală nebună de câteva clipe. Talazurile se năpustiră flămânde asupra bieților oameni, aruncându-i ca pe niște mingi în clocotul apei infuriate, deasupra căreia Neptun zimbăia fioros, agitându-și tridentul.

Un schelet de bărne se mai agită, o vreme deasupra apei... apoi se distramă și el, bucată cu bucată.

Scânduri și bărne frunte pluteau deasupra valurilor mugitoare — biruind vaerul de perzanie al nenorociților.

Cei doi dușmani se pomeniră agățați de aceeaș scândură.

Iși înțelestaseră mâinile în ea, cu o pornire animalică, cu instinctul orb al susținerii.

Sub biciul fulgerelor, valurile păreau fosforescente, și cei doi dușmani se recunoscuseră.

Se fulgerară cu privirea, și pentru o clipă, fiecare se gândia, să dea drumul scândurii.

Instinctul vieții ieși însă biruitor și rămaseră amândoi cu mâinile înțelestate în bucate de scân-

dură, sprijinindu-și reciproc echilibrul, deasupra danțului demonic al valurilor.

Când s'au pomenit, bainele lor erau numai zdrențe, și trupul lor era plin de vântăi.

S'auzia undeva departe mugetul fioros al valurilor și soarele îi mângăia cu razele lui de aur.

Moartea se prăbușea în imensitatea apei — și Viața vinia să le zâmbească deasupra pământului, ce-i ocrotia.

Și cum stau așa trintiți pe spate, albastru cerului îi chema la viață, din adâncurile tainii.

Pe o clipă, ochii lor se încruciașară.
Nu mai licărea în ei scăpărarea urii, c'o prebare mută, o milă sfâșietoare pentru viața distrusă, pentru prăpastia ce-și deschidese gura la comă, ca să-i înghiță.

Iși amintiră de dușmănia lor...

Și li-se stringea inima, că nu vor mai putea să repară niciodată ranele ce le daseră imprumutat.

Viața, care îi amăgea cu strălucirea minci-noasă a razelor de soare, se stingea încet-încet ca un vis de tinerete.

Ei încercară printr'o pornire impetuoasă sufletului, să-și îndărmă mâinile, într'o îmbrățișare supremă.

Ci nu se văzau mișca.

Suflul vieții se îi amăgise pe o clipă minci-noasă, se risipia în văzduh ca mireasma unei flori pănunate.

Și rămaseră cu mâinile întinse, cu lacrimile repunții pe genele răcite...

pe cei impietriți la inimă. Precum aurul în foc se lămurește, așa s'a lămurit și credința în Dumnezeu în focul curățitor al învățăturilor lui Isus, care înainte de răstignire despărțindu-se de ucenicii săi, le-a zis: „In lume scârbe veți avea, ci îndrăzniți, că eu am biruit lumea”. (Ev. Ioan XVI, 33).

Câte scârbe și suferințe au avut să îndure propovăduitorii adevărului în cursul veacurilor, ne arată istoria bisericească și profană în paginile împodobite cu atâtea nume de mucenici, cari s'au jertfit pentru credință și pentru adevăr.

Cu prilejul acestor sărbători ale Nașterii Domnului să deschidem sufletele noastre, ca să pătrundă în ele focul curățitor al învățăturilor lui Christos, să ardă spinii tuturor păcatelor, patimilor și răutăților, cari ne-au bântuit în anul 1911, să ne lămurească simțirile creștinești și să ne împreune în puterea frăției, ca să se împlinească cuvântul cântărețului:

„Nici un stăvilar nu poate să despartă
Pe-acei ce 'n lumea asta îi leag' aceeaș
soartă!”...

Reforma administrativă. Despre staticizarea administrației — chestie rezolvită atât de sumar de președintele Dr. T. Mihali — scrie revista sociologică „Huszadik Század” din Budapesta următoarele:

„Administrația de stat creiază o birocrație neglijentă și desorganizată și mortifică orice interes pentru chestiunile obștești, (Franța, Italia); autonomia însă face poporațiunea simțitoare pentru interesele sale, o îndeamnă să și le cunoască și să le apere. Acest spirit al autonomiei se manifestă în țările anglo-saxone și chiar în Germania cu mai multă putere, decum se crede în general. Nu numai de aceea, fiindcă Germania e, în baza constituției sale, stat federativ, ci și fiindcă statul apelează foarte de multe ori — și cu rezultat — la cooperarea particularilor și a corporațiilor (ex. cauza pauperilor în orașele Prusiei) și nici la un caz n'ar strica, dacă s'ar aminti cu mai multă precauțiune birocrațismul german.

Ori cât ar fi de bună administrația de stat (ceace e mare întrebare), pe urma ei nu este nici o speranță de îndreptare și din contră ori cât e de rea administrațiunea astăzi, în viitor poate fi îndreptată din ce în ce mai mult. Staticizarea ar împedea orice îndreptare spre un viitor mai bun. Și în sfârșit, precum omul singuratic, tot astfel nici masele nu sunt mulțămite, dacă se întâmplă ceace altul — ori cât de înțelept — află de bine, ci numai dacă se împlinește dorința lor. Cum zice Bernard Schaw: se poate, că din punctul de vedere al bunei guvernări despotismul lui Antonius Pius sau al lui Richelieu valorează mai mult decât sute de democrații, dar ce folos, dacă nu e pre mulțămirea masselor”. (An. XII pg. 601 602).

Conferență militară. Ziarul „Zeit” din Viena este informat că luna viitoare va avea loc în Viena, sub președinția Maj. Sale, obișnuita conferență militară, așa numitul consiliu al generalilor. În afară de Maj. Sa și moștenitorul de tron la conferență vor lua parte arhiducii Frideric, Augustin și Leopold. Ministrul de război, ministrul Salvator, ministrul comun de război, ministrul război al Austriei și al Ungariei, și câțiva generali.

Situația în Austria. Ziarul „Wiener Zeitung” publică în numărul sârbenez „Wiener imperial”, prin care dietele provt azi un decret și Gradișca sunt convocată pe 15 din Gorița și Triest pe 15, cele din Stiria și Carintia pe 16, cea din Voralberg pe 22 și în sfârșit cea din Dalmația pe 24 Ianuarie.

Probleme interne.

De Georgeșu Pop.

În vârstă înălțată a scrierilor și polemicii lor acest om a rămas în minte o înălțare de suflet a d-lui Octavian Goga. În realitate proza poetică a poetului, spunea secretarul — numele lui ne este indiferent aici — nu se găsește un singur articol îndreptat contra asupritorilor străini, dar un atac împotriva Ungurilor. Câți din rândul noștrilor cetitori cari nu vor fi rămas rășiți de puterea convingătoare a acestui argument simplu și neted.

Cușor pe un nou volum de articole politice ale d-sale și tabla lui de calcul constă din nou acuzația aceea. În „Memoriile unui trecător” nu înțelegem nici un articol, mi-se pare, de polemică directă cu punctul de vedere ungeresc, aproape nici o precauțiune deosebită împotriva vrășmașului secular. În scrierile lui Goga am găsit și lungi împotriva asupritorilor străini, împotriva transformării țării în țară de buri, Burdea, Șeghescu, Mărghele, dar o nouă de biciuire satirică a patriei și a naționalist, spoliator și trădător care vinde și capra hărăzită.

În vârstă înălțată a scrierilor radical, unde-i înțelegem aceste lucruri politice care nu pot fi înțese decât în cuvânt de osândă și de ură pentru vrășmașii noștri ai timpului. La timp cu adevărații luptători pentru libertate și pentru poporul aleargă neobștădită și la abuz, chemând norodul la război și zădărnici pe apăsătorii și plătind cu fulgere oratorice politica noastră a guvernului crecute și viitoare, sau arătând dintr-o una parlamentară cele mai îndrăznețe cuvinte de critică în fața băncii ministeriale, acest om, pretins reprezentant al unei noi vremi și al unei noi mentalități, pare a desavua toată politica noastră națională și a pregăti calea unei îndulciri și guvernamentalizării.

Cetitorii cari au obiceiul de a se gândi își vor fi făcut singuri răspunsul la aceste invinui. Radicalismul național al lui Goga este o notă latentă și implicită a scrisului său. El nu este proclamat aproape nicăiri în cuvinte tari și sgomotoase, dar se simte și subînțelege pretutindeni ca o premisă tacită fără de care nimic nu ar putea fi înțeles. După lectura fiecărui rând cetitorul rămâne cu impresia unei intransigențe naționale neîmpăcate, adânci, organice și mult superioare naționalismului de fraze al obișnuințelor cuvântători politici.

Atunci pentru ce poetul, în scrisul său, nu atacă decât de obicei problemele interne ale vieții noastre publice, arătând un dispreț neînțeles pentru problema externă a luptei față cu vrășmașul?

Aici cred că este punctul cardinal de deosebire între noul crez al generației tinere, pe care o reprezintă Goga, și între concepțiile trecutului. Generația trecută a așteptat totdeauna din afară mântuirea neamului nostru, izbăvirea de suferințe. În mintea ei tot răul, toată nenorocirea și ingenuchiarea ne-au venit de afară, curmarea lor atâră deci de un factor străin. Soarta poporului nostru, tot binele și înălțarea trebuie s'o așteptăm, să o solicităm tot dela deținătorii puterii în monarhie,

deci din afară. Potrivit acestei concepții fundamentale, ce-i drept, nemărturisite și inconștiente, dar mereu vii și efective, toată linia de conduită a oamenilor noștri politici dela episcopul eroic Inocențiu Micu și până la cei mai noi fruntași consacrați de curind prin vr'un discurs stenografiat de d. Stahl, toată înțelepciunea noastră politică s'a rezumat în două teze fundamentale: vrășmașie împotriva Ungurilor asupritori și prietenie pentru dușmanii acestora: Habsburgii. Tot ce nu privea aceste două puncte cardinale și nu era pus în serviciul lor, astfel și problemele interne ale vieții românești treceau pe planul al doilea sau, de cele mai multe ori, nu aveau dreptul de a revendica titlul privilegiat al politiceii.

Învățătorul face educație, bancherul economie, țăranul plugărie și poetul versuri sau nuvele, dar politica națională, această știință nepătrunsă, această carte cu șapte peceti, este accesibilă numai omului politic. Educația națională, economia națională, literatura națională rămân toate un lucru care nu are a face cu politica, această artă străină de ele, izolată și fără nici o legătură cu celelalte ramuri ale vieții naționale.

În mintea acestor oameni a face politică este a prezenta memorii și memorande, a făuri programe politice cari au în fond și ele caracterul unor memorii, a rosti discursuri parlamentare, a scrie articole de polemici cu Ungurii, și a vorbi poporului de nenorocirea asupririi străine.

Atât de mult erau robiți de această mentalitate, atât de pătrunși de adevărul ei, încât în gândul lor un memoriu bine ticluit, o cuvântare îndrăzneată, o polemică incisivă și biruitoare îmbrăcau proporțiile și valoarea unei fapte și autorul lor căpăta rolul unui mare om politic sau chiar erou. Astăzi, când o nouă mentalitate a rodit, noi criterii de judecată, adesea unele din mărimile vechi, cu cât au fost mai mari, retorii trecutului, cu cât au fost mai sărbătoriți, cu atât ne par mai neputincioși și fași în patetismul lor, mai săraci și mai lipsiți de un fond serios în capitalul intelectual pe care-l învârtesc, veșnic același de decenii încoace. Cel mai mare serviciu adus neamului, suprema faptă națională se încheia într'o filipică avântată, într'o subtilitate de drept constituțional asupra cutărui punct din programul național sau într'o speculație metafizică asupra principiului naționalității.

Generația noastră trecută, și astăzi încă covârșitoare, a redus politica la o ocupație intelectuală săracă, îngustă și stearpă, străină de marile curente și probleme de viață internă a neamului, mândră în izolarea ei, desprețuitoare în înălțimea abstracțiilor ei politico-juridice.

Priviți activitatea oamenilor noștri politici și veți găsi într'insa oglinda acestui fel de gândire. Pasivitatea și activitatea parlamentară cu toate discuțiile pasionate ce a provocat, memorandumul cu uriașă-i suscitatie și cu oboseala ce a urmat-o, discursurile parlamentare și adunările de popor cu telegramele adresate împăratului, toate sunt diferite faze și expresii ale aceleiași politici cu fața veșnic întoarsă spre afară, oarbă și surdă pentru micile frământări

tări, pentru nevoile și durerile evoluției interne cari, ori cât de mici și înguste, pentru noi sunt mari și vitale, căci sunt ale noastre. Ați cetit vre-odată un discurs sau articol al vre-unui fruntaș național asupra cutărei chestiuni a vieții noastre interne? Când ați auzit vorbind pe vre-un mare „luptător” național nu despre deosebirea adâncă dintre „națiune” și „naționalitate”, ci despre problema cooperărilor sătești, atât de arzătoare, despre efectele bilingvismului școlar, despre reforma seminarilor noastre, despre înființarea nouilor episcopii, sau despre nevoia romanizării culturii cărțurilor? Unde ați auzit vre-o nouă soluțiune indicată de ei în vre-o materie similară, unde i-ați văzut măcar discutând-o, căutând a aduce o lumină cât de slabă dar nouă, făcând o efortare ori cât de neînsemnată de gândire originală? Nu este interesant a se constata că în afară de rarele conferințe naționale, niciodată fruntașii noștri politici nu au simțit nevoia de a rosti un discurs politic în fața unui public de cărțurari? Pentru ce vorbesc ei numai poporului? Pentru că aici și azi e suficient capitalul de idei și argumente moștenite dela tata Bărnuțiu. De șasezeci și patru de ani toată gândirea noastră politică s'a oprit aici și se mulțumește să repete, să facă variații, combinații și permutații pe aceeași temă, cântată întâi în admirabilul discurs de pe Câmpul Libertății.

Și acum iată că răsare un om nou, înzestrat cu o putere intelectuală, cu un dar de expresiune, chinuit de scrupulul sfânt și mare de-a spune ceva nou, de-a aduce o contribuție originală la gândirea epocii sale. Vă mirați, că nu poate să mai bată acelaș drum larg și comod bătătorit de două generații? În scrisul lui triumfă o nouă concepție: ideea ca fără a se neglija politica externă, centrul de greutate al preocupărilor noastre trebuie pus în lăuntrul vieții naționale. Rămânând credincioși celei mai desăvârșite intransigente politice în afară, adăugând însă la ea dragostea și îngrijirea caldă pentru nevoile și probleme interne, vom face politică națională cu adevărat rodnică și înțelegătoare. Noțiunea politice capătă aici o accepțiune nouă bogată, adâncă și felurită. Ea îmbrățișează toate problemele vieții naționale cu vasta lor ramificare și cu îmbrucarea roților ei de mecanism complicat și miraculos din a cărei activitate răsare, ca un rezultat organic și fatal, progresul său, decăderea, mărirea și triumful unui popor sau strivirea și duminarea lui de roata istoriei.

Negreșit că nicăiri în articolele lui Goga nu se găsește rostit aceasta în mod expres, dar la baza lor ea se află ca o concepție călăuzitoare și răsare din lectura volumului său, ca un învățământ și ca un îndemn pentru toți cei ce de aici înainte vor pretinde titlul de îndrumători politici ai neamului românesc la noi.

Sedința Camerei. La 11 Ianuarie n., deputații Camerei ungurești se vor întruni din nou la ședință, pentru a continua discuția proiectului de buget.

În ședința cea dintâi va începe discuția bugetului ministerului de justiție, apoi vor urma bugetele ministerului de honvezi și finanțe.

Se crede că discuția se va termina până la sfârșitul lunii.

Viata în Apus.

Cei dintâi fulgi. — Impăratul Wilhelm și Ungurii. — Ovreii din Berlin. — Pictură veche germană. — Taraful Miriță Marinescu. — Un capitalist mort de foame.

Berlin, 11 Ianuarie 1912.

Aseară am văzut cei dintâi fulgi, în iarna aceasta, la Berlin. Revistele ilustrate dau sumedenie de ilustrații, tablouri și peisaje despre o iarnă strânică, care domnește undeva departe în munții și codrii Germaniei. Poate aceasta e o iarnă inventată de mașinile fotografice. Dar ori cum, ea trebuie să existe undeva, nu numai în fantazia invențioasă a directorilor de reviste, căci aseară i-am văzut și eu zâmbetul de fecioară moartă a iernii. Abia a ținut o oră potopul de bucăți de vată, albind coperișuri strălucitoare, argintând plasa țesută de un paianjen uriaș, ce îmbracă întreg Berlinul, adevă sârmele de telegraf. Apoi s'a topit repede zăpada, ca zâmbetul unei fete nemăritate, ca florile de cires ofilite de raza soarelui de April, ca dorul neimplinit a unui neam ce geme în cătușe...

Se știe că împăratul Wilhelm se bucură de mare popularitate nu numai acasă la el, ci și în străinătate. Faptele următoare vor ilustra afirmația noastră destul de eclatant.

Universitatea din Berlin s'a gândit să ofere Suveranului titlul de doctor onorific. Impăratul a primit. Pe urmă a mai primit titlul de doctor onorific și dela universitățile din Oxford, Pensilvania și Praga. Anul trecut ce s'a gândit și universitatea din Cluj, ca să dăruiască și ea acest titlu împăratului Germaniei. De voie de nevoie Suveranul n'a refuzat cînșea ce i-se făcuse de către universitatea din Cluj, dar tot atunci a dat o declarație, că pe viitor nu va mai primi nici un titlu de doctor onorific, dela nici o universitate, și pe viitor dacă se va mai oferi vre-o diplomă, aceasta are să se trimită pe cale diplomatică! — ca pe urmă să se treacă la dosar.

Înțelegeți enigma? Cum, va să zică după universitatea din Cluj, putea să vină și cea din Oradea, Dobrița, să-i dea Impăratului Wilhelm câte o diplomă ungurească, și, în fine, alte școli mai inferioare ar fi imitat maimuțeria universităților ungurești, — căci umguri suferă de boala maimuțeriei!

„Jüdische Rundschau”, organul evreilor din Berlin, se plânge în ultimul număr că societatea universitarilor evrei, ce există aici, în timp de 20 ani n'a putut să adune mai mult decât 4000 de membri, și aceia săraci, neglijenți, cari nu vor să achite nici taxa de membru.

Este așa de greu, iubii evrei, că să vă faceți d-voastră mendrele în țara aceasta, și să prosperați dimpreună cu societățile d-voastre. Acolo, în Ungaria, unde proștia-i la culme, unde vi-se îmbie cel mai bun teren de exploatare, acolo în țara aceea nenorocită — acolo vă desvoltați d-voastră, faceți averi, organizați societăți, faceți politică, căci acolo cine să vă asculte!

În numărul de Crăciun, revista „Illustrirte Zeitung” publică mai multe ilustrații după vechea pictură bisericească germană. Iosif și Prăcurara, Craii și păstorii cari vin la minunea Nașterii sunt cu toții în costume nemțești. Instinctiv mi-am adus aminte de pictorul nostru bisericesc Oct. Smigelschi, care a fost cel dintâi la noi care a dus pe țaranul nostru, cu portul lui frumos, pitoresc, în pictura bisericească. N'o putem scooti de greșală aceasta, mai ales când vedem, că maestrii-pictori germani și moderni și vechi de prin veacul al XIV și XV, au făcut artă națională. După ilustrațiile acestea e demnă de remarcat „Madona” de S. Lochner, (anul 1451). Madona stă într'un câmp de crini și roze, cu pruncul în brațe, peste ei zboară roiuri de ingeri. Madona aceasta e o pictură bizantină, care seamănă perfect de bine cu o Madonă de-a talentatului nostru pictor O. Smigelschi.

În scrisoarea trecută am scris despre artistul Voicu Petrescu. Poate se va fi supărat, nu știu, acum trebuie să scriu ceva și despre lăutarul Marinescu, care amuzează publicul, într'un birt, unde pe-o stradă dosită ce duce din piața Alexander. Bietul lăutar și-a luat inima în dinți și a

plecat din Ploești lui tocmai în inima Germaniei, acum sunt 10 ani. Concertează seară de seară încă cu 6 tovarăși în birtul cercetat mai mult de ovreii veniți din România. Iși face și reclamă. Am cetit-o de atâtea ori în geam: „Echt Rumänische Künstler Kapelle, Direction: Mirița Marinescu aus Stadt Ploesti”.

Repede m'am împrietinit cu dânsul, am fost și acasă la el și ce-am văzut? Copiii lui nu mai știu o boabă românește! Și Mirița vorbește stricat românește! Tot păcatele noastre și aici! Dar nouă nu ne pare rău de păcatul lui Mirița, fie neamțul sănătos cu faraonii lui Mirița cu tot, pe cari i-a germanizat până acum. Cititorii mă ierte, că nu am dat la rubrica aceasta numele altor artiști și artiste, cari concertează la Berlin, și am preferit să mă opresc nițel la d. director Mirița Marinescu, care poate se va supăra pe mine, dar ce să-i fac?

În săptămâna trecută a murit în orașul Tokewitz capitalistul Radcoacher, exdirectorul unei școli de acolo. Medicii au constatat că a murit din insuficiență de alimentație. Este interesant cazul acesta, care nu e întâiu și nu va fi nici cel din urmă în Germania aceasta, cu atâtea obiceiuri. Capitalistul din chestie într'un moment de extremă iubire față de animale, și-a testat toată averea de peste 500 mii de mărci societăților protectoare de animale din Berlin și Breslau, și din dragoste față de animale a preferit să moară de foame.

A. Maior.

Invitare la abonament.

— Abonați „Tribuna”. —

Acel intim și călduros contact sufletesc ce s'a stabilit între „Tribuna” și cetitorii ei, ne îndeamnă să ne îndreptăm cu încredere și dragoste acum în pragul unui nou an, către publicul nostru cetitor, care prin alipirea și devotamentul său statornic către „Tribuna” a făcut din ea unul din factorii de căpetenie ai vieții noastre publice. Suntem convinși, că nu prin noi, ci prin publicul ei cetitor și-a dobândit „Tribuna” această importanță. Căci acest public este elita intelectualității românești, care a fost totdeauna accesibilă ideilor de înaintare și de progres. Aceasta intelectualitate se inspiră, din cele mai avansate ideale în politică și din cea mai curată concepție naționalistă în literatură. „Tribuna” este expresia fidelă a acestei intelectualități, dela aceasta primindu-și toată puterea, dragostea și îndemnul de a se face vestitoarea tuturor dorințelor, gândurilor, speranțelor și luptelor naționale. Cu rădăcinile coborite adânc în conștiința mai bună a neamului ea a rezistat tuturor persecuțiilor vrăjmașului firesc, plătind cea mai onorifică contribuție de sânge în cursul anilor și a înfrunat toate viforele calamniilor, minciunilor și bârfelilor deslanțuite de un an încoace împotriva ei. Ea este termometrul puterii de reacțiune a poporului nostru în procesul permanent, de fiecare clipă al triumfului valorilor morale și ideale asupra valorilor în curs, al primirii și reînnoirii prin idei și oameni, proces care încetează niciodată la popoarele în cari e viu pulsul vieții. În viața unui popor, a unui partid s'au aduna multe rele, multe păcate și neajunsuri, motiv de desperare ar fi numai atunci când ar exista o reacțiune destul de puternică a lupta pentru stăpînire lor.

„Tribuna” intrupează ideea apei reacțiuni a puterii de viață a poporului și apelează la cetitorii ei, azi mai mult ca ori când la sprijinul lor fenomenale actuale din viața noastră publică.

Deschidem abonamente la „Tribuna”:
Pe un an 28 cor.
Pe jumătate 14 cor.
Pe o lună și străinătate 40 franci.
Pentru Rom.

Budapesta. În cercurile politice Maj. Săfirmă că Maj. Sa va veni în luna unguștă Budapesta, unde va petrece mai multe săptămâni din Viena este informat că pentru asta nu s'au făcut încă pregătiri, dar că sa va vizita Budapesta mai târziu în luna aju

Raportul oficial al comandantului rus din 1849 despre Avram Iancu.

De Dr. Silviu Dragomir.

Comandantul armatei rusești, care a luptat în Ardeal împotriva Ungurilor în anul 1849 după ce s'a întors acasă a compus un raport, care l'a înaintat superiorilor săi. În acest raport tipărit în Moscova la 1850 se află câteva însemnări, cari sunt vrednice a fi semnalate și de noi. Dau deci în traducere românească câteva pasagii mai interesante :

„Încă de cu primăvară se știa cu siguranță, că națiunea română din Transilvania, care formează aproape jumătate din toată populația, a rămas fidelă regimului legal; prigonii din pricina aceasta de Unguri, Români s'au opus cât li-a stat în putință. Dar mulți din cei cari erau așezați în finituri mai deschise și drepte, ne având mijloace de apărare, au căzut jertfa credinței lor. Casele lor au fost pustiite, arse și făcute una cu pământul. Unii au fost omorâți împreună cu familia lor, alții siliți a-și căuta adăpost în păduri și la frații lor din Valahia și Moldova. Partea de nord a Transilvaniei însă, situată între Murăș, Alba Iulia, Cluj și limitele Ungariei, locuită numai de Români, prin locurile păduroase, greu accesibile, prezentu locuitorilor puțină de a se lupta cu Ungurii și a purta război de apărare. Ei au prins deci armele și prefectul acestui ținut, Iancu, la începutul anului era deja celebru. Înaintea expediției Generalul Lidars a primit instrucții dela comandantul general al armatei rusești ca intrând în Transilvania să sprijinească operațiile Românilor.

Bem, după ce a ocupat în Februarie Sibiiul și pe urmă Brașovul, după ce toată Transilvania era în mâinile lui și-a întors luarea aminte și asupra Românilor. El le-a propus a se supune necondiționat regimului interimar unguresc, dar nu a fost ascultat, Iancu, un om tânăr de 30 ani, înzestrat cu deosebite calități intelectuale și designat de prefect al Românilor dela începutul războiului, și-a câștigat prin calitățile sale, prin simțul său de dreptate și de cinste încrederea conaționalilor săi. Prevăzând primejdia, ce-i amenința și înțelegând toate favorurile, ce le prezintă locurile muntoase, el s'a hotărât a-și alcătui o oaste și a se apăra în munți, fără să iasă la șes. O izbândă desăvârșită a încununat întreprinderea lui.

Iancu, nefiind inițiat în meșteșugul războiului, a întâmpinat greutăți la formarea oastei sale, mai ales, că mijloacele nu erau prea abundente. Dar ce nu poate învinge o voință tare? S'au pus să caute arme pretutindeni, coase, săcuri, cu un cuvânt tot ce se putea numi armă și îndată s'au adunat cam la 3000 de oameni. După ce au refuzat a se supune regimului revoluționar, se așteptau la un atac din partea Ungurilor și Iancu a tăbărit cu mica sa ceată în Abrud, nimerind cheia strategică a întregului teren de luptă. De fapt Bem s'a hotărât a-i aduce pe Români la pace cu puterea armelor și în Martie a pornit câteva coloane ca să urce munții din deosebite părți. Lupta s'a dat deodată în Zlagna, Brad, Hălmașiu și în alte cinci locuri, dar în tot locul miliția lui Iancu și locuitorii au rămas învingători, folosindu-se de defileuri și de locurile muntoase. Perderile aceste însă nu au luat Ungurilor speranța de a-și ajunge ținta. După ce nu au izbutit să pătrundă în munți,

ei au început a opera separându-se în mai multe cete în jurul Turdei, a Aiudului și în valea Mureșului. Pustiind cu foc și cu sabie satele, ei și-au atras și mai mult ura Românilor. Acești din urmă au pus toți mâna pe arme, chiar și preoții, cari cu crucea într'o mână și cu sabia în cealaltă se luptau și opreau pe Unguri de-a străbate mai departe.

Regimul unguresc atunci, secerând numai nesuccese, s'a hotărât a se refugia la viclenie trimițând la începutul lui Aprilie pe un om al său la Iancu, să-i propună deplină iertare pentru toți Români, dacă vor depune armele și le vor extrada. Iancu, cu intenția hotărâtă de a refuza orice propunere, o chemat o adunare națională în Abrud, ca să hotărască. În vremea aceasta Hatvani, unul din căpitanii unguri, a atacat ca un trădător adunarea cu o mie de pedestrii, 70 de husari și trei tunuri, a împrăștiat-o și a dat foc orașului. Iancu, fără a perde vreme, și-a adunat miliția și a atacat în 8 April pe Hatvani de două părți în împrejurimea Abrudului zdrobindu-l. Peste câteva vreme Hatvani a atacat din nou Abrudul, dar a fost a doua oară nimicit, așa că a renunțat de a mai întreprinde altă expediție.

În urmăre pentru a se putea apăra mai bine unghiul de țară descris, terenul dela granița Ungariei și până în Deva de-a lungul Murășului i s'a dat lui Sen-loan, iar cel ce se întinde dela Deva, pe lângă Alba Iulia până în Turda lui Axente, prefectul din Blas.

Dar dintre toți conducătorii mai mult s'au distins Iancu și Axente. Cel din urmă, nu mai puțin întreprinzător decât Iancu, se distinge mai mult prin spiritul său războinic și prin aptitudinile sale militare. Cu un pumn de ostași credincioși, cam 1500 de oameni, a înfrânt de câteva ori pe dușmani, respingându-i atacurile. În Mai, în ciuda avanposturilor dușmane, a izbutit a primi din Alba-Iulia 160 puști și un număr mare de patroane.

Bem, întărindu-se în Ardeal și înțelegând toată însemnătatea munților, s'a hotărât a trimite în Iunie o divizie independentă spre a supune pe Români. Contele Kemeny a pornit cu 6000 de pedestrii, 19 tunuri și cu patru baterii de rachete. În acest moment critic Iancu s'a folosit de minune de terenul, care prezenta atâtea favoruri pentru apărare.

Fără de a intra în luptă hotărâtoare cu Kemeny, Iancu îl fatiga cu mici atacuri și nu-i îngăduia să se întărească nicăiri, le întrerupse comunicarea și osteni așa de mult divizia ungurească, încât Kemeny numai cu greutate s'a putut retrage împreună cu armata ungurească din jurul Albeilulie, după ce a suferit mari pierderi și mai multe tunuri. De atunci Iancu, sufletul revoluției române, și-a câștigat în popor încredere și iubire nemărginită. Ori unde se arăta, îl primeau cu însuflețire și atrăgea privirile tuturor. Poporul românesc vedea în el pe mântuitorul său. (Din „Opisanie Voină v. Transilvânenii v 1849 godu”, Moscova 1850 p. 142 și urm.).

Aceste calde aprecieri nu porneau numai din simpatia, ce o aveau Rușii pentru noi, ci ele ne dau și acum dreptul de a ne mândri cu eroii noștri și mai pe sus de toate cu Avram Iancu.

Scrisori din Iași.

Festivalul Ligei Culturale. — O constatare justă.

Liga Culturală a reînviat în Iași; mortul de ieri a prins viață acum. Or fi doctorii mai buni, îngrijirile și mediul mai prienic. Ne vine a crede. Primul festival care a avut loc Mercuri 14 Decembrie în Aula Universității și-a găsit o reușită deplină. Mai întâi, lumea venise prea multă; preoți, studenți și studente, elită, militari, da militari voiau să ne arate cu tot dinadinsul că trebuie să nădăjduim mijirea unei vieți culturale românești.

P. S. S. Arhiepiscopul Nicodim Munteanu, președintele Ligei, a deschis festivalul printr'o scurtă cuvântare în care mărturisește necesitatea educației religioase și naționale. «Lucrăm în numele omenirii și pentru ea, a spus P. S. S., numai atunci când năzuim fericirea propriei noastre patrii. Omenirea o formează imp euna viețuire pașnică a popoarelor, buna lor stare, buna lor fericire, buna lor moralitate. Îndreptă-te pe tine ca să poți povățui și îndrepta pe alții».

Violoncelul, vioara, corul mitropolitan, declamația artistului Pella au mulțumit pe deplin auditorul.

Di Cuza, la urmă, și-a dezvoltat conferința sa: »despre ideea națională ca principiu educativ». Ce ne-a mai amintit dl profesor universitar ușor ne putem închipui. Otelitul — iată o expresie ardelenescă! — luptător pentru drepturile depline ale națiunii românești, arată mai întâi semnificația cuvântului educație. Educația — politică, socială — e înfrinarea egoismului nostru, subordonarea poftelor și năzuințelor individuale exagerate în folosul colectivității. Lipsa de educație e tocmai evidențierea nesăbuită a personalității noastre: — Eu! Acel »eu« magnific, impetuos, insinuant.

Educația trebuie să fie națională; în ea trebuie să se reflecte caracterul specific al poporului în mijlocul căruia trăești. Trebuie să fie națională educația pentru că e mai aproape de tine, de nașterea ta, de dorurile părinților tăi, de bucuriile vieții comune, de mândria clipelor de înălțare, de scrâșnirea ciasului de înfrângere. Nu poți să înstrăinezi, de dragul altei credinți, credința poporului tău de naștere. E un principiu superior, necesar, umanitar.

Umanitatea! dar din umanitate face parte cel puțin și poporul tău. Dacă e așa, ce e mai firesc atunci ca, luptând pentru ea să-ți desăvârșești perfecția individualității tale concrete de popor distinct. Umanitatea ești tu! Afirmând temeinic existența viguroasă a popoului din mijlocul căruia faci parte, atingând prin progresele înaintate de știință, artă și literatură toate manifestările înalțelor concepțiuni universale națiunea ta se împuternicește, radiază la rîndu i puteri originale de viață nouă, formează un focar propovăduitor de cultură, contribuie la înălțarea materială și morală a omenirii!

Națiunile mici, națiunile în formare, națiunea noastră română nu-și poate permite luxul unor experiențe necalulate încă teoretice. Oria noastră e să dezvoltăm intens energiile ascunse ale poporului mărunț și obidit, să armonizăm puterile claselor de alcătuire socială să nivelăm anomaliile economice, politice, morale, intelectuale!

Când a apărut în »Tribuna« notița contra dlui Cihan »directorul« ziarului »Timpul«, eram sigur că d-sa se va burzului. Trei zile m'a căutat ca de leac pretutindeni, în piață, la chiosc, la »Centru«, la librăria lui Ionescu și pretutindeni scăpa acelaș refren... canală!

Iată-mă-s din mila lui Cihan... canalie. Ori și ce ași fi putut crede să ajung odată... canalie însă, doamne ferește.

Ce poate fi mai frumos cadou de Crăciun?

O garnitură frumoasă de piele englezească!

Unde se poate cumpăra?

Cumpărătorilor vrednici de încredere se dă și pe rate, fără urcare de preț. — Aranjamente complete pentru dormitoare, prânzitoare, saloane și odăi pentru înțelegință. — Mare asortiment de trusouri pentru mirese — Prețuri excepțional de ieftine. La cerere mergem chiar și în persoană spre a arăta albumul nostru bogat în mustre.

La fabrica de mobile: Székely és Párti Marosvásárhely, Piata Széchenyi-tér 45.

M'am întâlnit sub seară pe Lăpușeanu. Ce-am vorbit e treaba noastră Ardealul nu va afla nimic!!

Destul că liniștea s'a restabilit. Cursul valurilor la Bursă s'a ridicat!! Cihan mi-a rămas prieten. Te rog d-le Bocu, telegrafiază imediat agenției «Havas»: Cihan liniștit, »Tribuna« sa vată!

În orice caz numărul de poimâne trebuie să-mi pregătească ceva surprize. Liniștit, liniștit ru însă și nerăspătit. Cihan e o fire răzunătoare; are temperament de luptător. — Pentru publicul străin să știți, Cihan însămnă »d« Cihan Eu îi zic mai pe scurt pentru că-s prieten cu dânsul. Mă gândesc sincer: cât trebuie să mi fie Cihan de recunoscător că i-am putut produce printr'un simplu joc de condei și de spirit, cel puțin 25 de articole... vehemente!!

Corneliu Carp.

Alte preocupări.

De Vasile C. Osvadă.

În cei din urmă cinci ani, dorul și nevoile muncii economice, la care ași vrea să fiu și eu un lucrător de-o zi, m-au purtat aproape prin toate ținuturile locuite de neamul românesc.

Pretutindeni am întâlnit dragoste de neam și însuflețire curată și mult dor de muncă, alimentat cu întreg cald al sufletului — *dar risipit în lipsă de îndrumători, la timp și la nevoile dute.*

Moșii, întruparea vitejiei naționale, cei dintâi la toate cliemările, pilduiți în toate cântecile — azi își cumpără crengile pentru cercuri și brazii pentru ciubară — dela particularii și ortăciții jidani și speculanții mai răi decât jidanii și tiocurile de rășină le cerșitoresc pela porți, căci nime nu le-a spus și nu le ajută să-și facă un izvor bogat de răsplată a muncii, prin vânzarea în mare atât a căutatei rășini cât și a produselor desăvârșitei lor meserii.

Ba până și amăritul mălai, ce le-a mai rămas, îl coc din cucuruzul cumpărat dela ungurii din Sânmihai și dela jidanii din Alba-Iulia și acum mai nou dela băncuța jidano-ungurească din Câmpeni...

Cei din Câmpia Ardealului își înfundă bogăția de vite în bordeie scurmate în pamânt și pelângă case își au înșiruit gunoiul cel mai putred, tăiat și clădit în forme de cărmizi, să se uște ca să-și poată face un foc de-o mămăligă. Iar rodul de bucate al întinsei câmpii căreia i-au sustras îngrășămintele se strecoară în piața din Ludošul-mureșan și în cea din Agărbiciu și Turda în mâinile speculanților jidani.

Vitele le iau speculanții din Gherla de pe nițele din Mociu și din alte orașele.

Secășul și împrejurimile Blajului aduc plocron roada muncii lor speculanților ovrei din Blaj și sunt buni bucuroși, că după moșii cari și-au umplut căruțele și le-au scârțâit cale de 120-160 kilometri — „fac bine” domnii Citroim și Salamon și Bretter și Mendel să le cumpere bucatele, iar alții vitele și alții lăunile, așa dupăcum socot domniile lor.

Românii din Brașov și împrejurime se țin cu puterea, dar fabricele din Zărnești și postovariile din Brașov și de pe la Timiș sunt streine, deși prelucră lână cultivată de mocanii noștri. Și harnicii stupinari își cheltuie varza și cartolii cum pot, la fel cu fâgărășenii, cu a căror ceapă ne întâlnim pela Deva vândută de ciangăte buzumilate.

În Sibiu poplăcenii sunt strîmtuiți în ulița brnzei și cine-și cumpără căruțe nu-și aduce aminte de marea și solida lucrătoare a Românilor Maniu Lungu și fiii din Rășinari...

Tot așa cum în Sebeșul-săsesc se chinuie zadarnic negustorul român de cereale Opincariu, căci Sasul și Jidanii d'acolo îl frământă până la desperare.

În Bistrița și pe Bărgane ca și în Lechnița și Sieu — alții ne iau bucatele și altora le suntem obligați, că ne lasă doi bănuți dela o sdreanță de carton.

În Cluj și în Gherla năzuiește laudabil o bancă românească cât prin tovarășii, cât prin

magazine de mașini agricole, — dar țărănimea săracă și în întunerecul lipsei de carte, nu pricepe, n'are cine-i spune să prețuiască, să înțeleagă și apoi să se folosească de ajutorul ce i-se oferă.

În Sătmăș și în Maramureș și ciurdarul e jidan. Când treci prin Buteasa ori prin Mes-teacdn, ca și prin Coruia vezi ca-ele Românilor oifane până și de-o grădinuță cu două cepe ori cu o tufă de busuoc.

În târguri, Românul își vinde vita — la jidan; și cumpără cucuruzul dela jidan. Cunnunița miresei ca și sicriul moșului tot dela jidan îl cumpără, de se poate, pe așteptare.

Dacă treci în Bihor jalea omului, nu a fratelui — îți stoarce lacrimi. Țărani speculați de streini și părăși și de ai lor, cei mai aproape își ținesc viața de pe o zi pe alta în o întunecime și o mizerie de nespus. O singură nădeide au că „o da Dumnezeu” să-i fie și Românului mai pe indelete și năcazurile să fie mai cu „chițingan”.

Dela Murdș în jos belșugul e mai aproape, dar și aici șiregile de cucuruz și de grâu lasă câștigul lor jidanilor din Arad și Timișoara și din Lugoj, întocmai cum „soții” lor din Vîrșeș și din Panciova acaparează roada muncii întrupată în cele câteva cocii, pe care le duc încărcate de „rană” fiecare paur — jidovului cu care are cunoștință.

Și acum judecați, iubiți, intelectuali și fruntași ai neamului nostru per eminentiam agricol, ce primeidie națională se sălășluște în situația acesta reală, încondeiată aici prin câteva vorbe spuse în fuga unui prea modest condeiu? Când veți fi potolii această iconă în raza ochilor minții D-voastre — adăugați la aceasta situația noastră ca neam sub raportul politic în această țară.

Urmăriți încordările și cetiți gazetele ungurești, care năzuiesc să facă să înțeleagă cei ce-și caută întruparea viselor lor în „unitatea statului național” — că terenul economic oferă cele mai puternice sortii de izbândă.

Urmăriți organizarea economică a altora și nu uitați nenorocita noastră lipsă de astfel de preocupări.

Și apoi judecați: Cu ce ne preocupăm noi? Ce spunem noi la adunări unde însuflețirea poporului ne oferă cel mai adorabil aluat de a-l frământa pentru pâinea noastră a tuturor?

Se îndeletnicesc la noi cei chemați cu astfel de probleme? Unde vrem să ajungem cu rafuilei personale și cu articole de ale d-lui A. C. Popovici. Când întreg neamul, toți producătorii, toți consumatorii români sunt folosiți și injosiți la vaci de muls — pentru suștarul altora!?

O lumină încondeiată făcută de istețul lumânar, țaran român din Poiana Sibiiului; o cheie americană iscodită ori direasă de Maxin Vulcu din Arad; un vagon de cucuruz vândut de Străitaru din Hațeg; o lână adusă din România prin un Mărginean — eu o socot mai mult decât tot scrisul de un an al gazetei autorizate, ce se ceartă.

Și să nu se frământă nime cu constatări academice, prin care s'ar silui dovada că pu nând preocupările „înaltei politici” după preocupății de ordin economic, — am împinge la cazul materialismului cras, care ar omori orice avânt al înaltelor idei de naționalism...

Într-o organizație economică în care puterea de muncă și rolul capitalului sânt just răsplătite — grijile zilei sunt reduse la minim și sufletul senin și mintea nesbuciumată se alimentează cu drag din vecinicul izvor de apă vie al literaturii și al științei.

Ștăruinți și numai atunci ne va fi dat să prăsnim deodată cu Nașterea Mântuitorului sufletelor noastre și Nașterea Mântuitorului Național — pe urmele căruia și zilele neamului nostru vor fi mai la adăpostul dreptului și cu cer mai senin.

Să ne dăm seama de răspunderea ce o avem față de dragostea moșilor și strămoșilor și — să avem măcar și astfel de preocupări.

Aderențele tinerimei.

De I. Grămadă.

Știm cu toții câtă energie e în stare să dezvolte tinerimea unui popor când se dă o luptă pentru dobândirea de drepturi naționale, de câtă pasiune și idealism curat e capabilă în acele momente „floarea națiunii” și cât entuziasm trezește până și în sufletele celor mai apatici dintre bătrâni.

Exemple din istoria univereală și națională avem destule. Să ne gândim numai la generoasa tinerime univereală germană, care în 1813, în urma înflăcăratelor cuvântări ale lui Fichte „Kede an die deutsche Nation”, abandonând „Kneipe”-le și cărșmele, într'un moment de criză și de mare pericol pentru poporul german, a apucat cu însuflețire armele împotriva lui Napoleon, și s'a înrolat în armata prusiană, luptând și murind pentru țeară și neam alături cu cei mai simpli soldați.

Și cine va contesta oare studentului rus de azi rolul de regenerator și luptător desinteresat pentru înlăturarea absolutismului din Rusia și răspândirea culturii până și în satele din depărtata Sibirie, sau rolul de educador social și național al studențimei engleze, care-și jertfește o mare parte de timp, instruindu-i pe muncitorii orașelor univereșitare din Anglia?

La 1897 Grecia purta un greu război cu Turcia pentru Candia, și când poporul grecesc ieși înfrunt din această luptă inegală, tinerimea lui univereșitară, fanatică tinerime de pe acele vremuri, adresă un nespus de frumos și înduioșător manifest către studenții tuturor națiunilor din lume, rugându-i ca să facă propagandă în favorul poporului grecesc, ai cărui strămoși au dat lumii pe un Plato, un Homer, un Sophocles ș. a.

Cei mai generoși, cei mai fanatici și mai devotați cauzei naționale comune, cei mai gata de orice jertfă pentru neam și limbă, au fost și vor fi totdeauna tinerii univereșitari ai ori cărei națiuni.

În istoria studențimei românești nu aflu mai frumoase și mai înălțătoare pilde de entuziasm și de abnegație, decât mișcarea studențimei române ardelenice de pe timpul procesului „Memorandului”, când studenții români au compus acea faimoasă „Replică”, din pricina căreia dl A. C. Popovici nici azi nu-și poate revedea patria.

Alt caz de tot recent, e încă viu în memoria noastră a tuturor: e 13 Martie 1906. În acea zi memorabilă avea să se joace pe scena teatrului național din București o comedie franceză, „Madame Flirt”, iar lumea „bună” din capitala României se grăbise să-și asigure de cu bună vreme bileta de teatru. Cine a protestat atunci în frunte cu dl Iorga în contra desconsiderării limbei și instituțiilor noastre naționale, dacă nu acea vitează tinerime univereșitară, împotriva căreia s'a trimis și armata? Un an mai târziu, după crinocenele masacre dela Pănade și Pecica, alți studenți români, de dincoace de Carpați, organizează un uriaș meeting de protestare al tuturor studenților nemaghiari din Viena împotriva oruzimilor ungurești, atrăgând atenția lumii culte asupra stărilor politice nesuferite din țările de sub coroana Sf. Ștefan.

Da, în cazuri de felul celor citate menirea tinerimii univereșitare e să fie o legiune sacră, să formeze avangarda luptătorilor. În luptele politice interne însă, fabricide, tinerimea studiosă n'are alt rol decât cel al spectatorului imparțial. Aderența sau descalificarea trimisă de dânsa unei persoane sau unui partid politic, n'are absolut nici o valoare. Și iată de ce.

Tinerii univereșitari sunt oameni neisprăviți, încă n'au convingeri politice bine definite, nici experiență politică și nici o minte bine disciplinată, și de aceea ei sunt supuși diferitelor curente trecătoare care-i poartă, întocmai cum apele unui riu poartă niște frunze, pe cari le isbesc de un an sau de altul. Tinerii studenți nu apelează în asemenea cazuri la minte, ci numai la pasiuni. Dacă oamenii politici maturi ai unei națiuni nu pot rezolvi probleme politice grele, cum e în cazul de față cearta „Tribunii” și a „Românului”, vor face-o aceasta tinerii univereșitari, analfabeți în ale politice? Desigur că nu!

Și ca să ilustrez mai bine cele spuse, că adecă tinerii univereșitari nefiind destul de maturi pentru a înțelege și rezolvi problemele politice interne ale unui popor „nu ghicesc spiritul timpului” și se pripeșc cu judecata lor, ca apoi să fie desavu-

ați de posteritate, voi aduce unele exemple din trecutul studențimei universitare române din Viena.

În anul 1867, când Transilvania își pierde autonomia, Românii ardeleni, în loc să rămână cu toții solidari în o direcțiune politică sănătoasă, erau divizați în două tabere, pe tema *pasivitate și activitate* pe terenul politic de unde au și urmat nesfârșitele neînțelegeri, certe și invinuirii din jurnalistica română, mai ales la adresa mitropolitului Șaguna și a celor puțini aderenți ai săi, cari susțineau, ca Românii și mai departe să fie activi pe terenul politic, ca să scape cel puțin a-occeace, după împrejurările schimbate se mai putea scăpa.

În totul certelor o parte a tinerimii universitare din Viena, a aflat de bine să se manifeste în senzul pasivității prin o adresă de încredere și încurajare către reprezentanții marcanți ai acestei direcții politice, anume către mitropolitul gr. cat. Șulut și Gh. Barițiu. Acea adresă conținea însă și un vot de neîncredere dat corifeilor activiști, în fruntea cărora stătea marele Andrei Șaguna. Pentru acești tineri pripiți și necopți, Șaguna — ca să mă exprim în termeni moderni — era un simplu „trădător”, pentru că n'a aflat de bine să ceară permisiile dela tinerii din Viena pentru politica ce o profesa. Posteritatea și politica actuală a Românilor ardeleni, i-au dat dreptate lui Șaguna cel decapitat (!!) de obscurii tineri universitari din Viena. Amestecul nechemat al acestora în chestiunile politice interne, a fost ca și cum ai fi turnat ulei pe foc. S'a încins o polemică violentă în ziarele române între majoritatea și minoritatea tinerimii, care s'a împărțit mai întâi în două tabere dușmane, iar mai apoi în două societăți deosebite „Soc. științifică și literară” și Soc. „România”, din cari s'a format în 1871 societatea „România Jună”.

Cum pe vremea aceasta, în republica literelor românești se dădea o aprigă luptă între vechia școală latinistă, reprezentată prin Bărnăuțiu la Iași și Cipariu la Blaj, și între noul curent inaugurat de d. Maiorescu, care fiind un om înzestrat cu o minte aspru disciplinată, cu o inimă pururea onestă și cu un deosebit bun simț, în trebuința o critică severă, adeseori amară împotriva greșitei direcțiuni a școlii latiniste în literatură și știința românească. Ideile sănătoase ale dlui Maiorescu intraseră în luptă cu timpul de atunci și prin urmare nu aveau speranță de reușită decât în viitor.

Se zice însă că tinerimea o viitorul unei națiuni. Ei bine, câți dintre acești tineri români din Viena, care reprezentau oare cum „viitorul”, au înțeles pe atunci spiritul timpului? Câți dintrînșii profesau ideile dlui Maiorescu, cari idei au ajuns astăzi bunul comun al tuturor Românilor? Foarte puțini: Eminescu, Slavici și vr'o câțiva Bucovineni, în colo majoritatea absolută a studenților români din Viena țineau cu îndârjire la ideile eronate ale școlii latiniste și timbra de trădător pe cri cine s'ar fi atins de limba acestei școli sau de ciudatul cimitir de cuvinte, care-i Dicționarul lui Maxim și Laurian.

Care-i conclusia? Că tinerimea nu înțelege totdeauna glasul vremii când e vorba de chestiuni politice și literare interne, și se pripește cu judecata când se amestecă nechemată în chestiuni, pe cari nu ea, ci oamenii maturi au să le deslege.

Căci de altfel festul președinte al „Rom. Jună” răscăntat Ionită Bumbac, n'ar fi propus în plină sedință, ca toți membrii de atunci ai acestei societăți să *scuip* în d. Maiorescu, să-l infiereze ca pe un cosmopolit „vândut” străinilor, și la urmă să declare cu toții în mod solemn că vor respecta personolele lui Bărnăuțiu și Cipariu, și că vor ține neclintit la ideile profesate de aceștia. Iar astăzi?

Dună aproape 40 de ani dela acel incident memorabil, scociș „Rom. Jună” l-a sărbătorit în 1910 în mod grandios pe același Maiorescu trădător și vândut străinilor, pe care l-au scuipat în efierie antecesorii, studenții dela 1871. Iarăș întreb: Ce valoare are verdictul tinerimii în luptele noastre interne?

Pe la 1905 același domn Maiorescu e ofensat de actualul deputat bucovinean d. Aurel cav. de Onciul, și iată că „Rom. Jună” îl șterge pe acesta din șirul membrilor ei onorari, cum făcuse mai

înainte și cu d. Florea Lupu, care terfelise în ziarul „Timpul” polonile noastre naționale. Ambii domni purtau pe umeri — o recompensă — epitetul de *trădători*. După oarecare vreme spiritele se calmează, studenții se schimbă, în Bucovina se împacă partidele, și ca urmare și vedem iarăș pe domii Onciul și Lupu în rînd cu alți membri onorari ai „Rom. Jun.”

Câte odată amestecul tinerimii în chestiunile cari nu o privesc, produce adevărate calamități. Cu toții ne aducem aminte de violenta pășire din „Lupta”, a dlui Goga împotriva dlui Iorga. Vina acestei desbinări pe care o regretăm cu toții, o poartă în prima linie tot tinerimea noastră hiperzelasă. Se zvonise în 1909 — pare-mi-se — de-o telegramă oarecare către Maj. Sa Impăratul nostru, telegramă pe care-ar fi compus-o d. Goga. Tinerii universitari din Viena, „nedormiții străjeri ai neamului nostru”, auzind că se trag undeva clopotele, dar fără să știe cu siguranță în care loc anume, se alarmează imediat, scriu și iscălesc mai mulți înși un articol — protest împotriva dlui Goga și-l publică în revista „Neamul Românesc” a dlui Iorga. D. Goga la rîndul dsale se năcăjește din pricina acestui atac nemeritat și-și varsă tot amarul pe... d. Iorga cel nevinovat. Regretabila desbinare ce a urmat între cei doi mari și iubiți bărbați ai neamului nostru, e încă o trebușoară a tinerimii noastre. Ce-i mai interesant din acest caz, e că astăzi o parte dintre tinerii cari au iscălit acel articol sunt... tribuniști și aderenți ai dlui Goga! Merită dlui o dojană pentru aceasta? De loc! Tinerii noștri impulsivi cum sunt toți tinerii, erezură că dacă vor scrie acel protest, vor face cine știe ce faptă națională! Astăzi însă s'au convins că n'au avut dreptate. Sfântă e deci vorba lui Mircea Costin: „Nu sunt vremile sub cărma omului, ci bietul om sub vremei”.

Anul trecut, prin Noemvrie pare-mi-se, d. A. C. Popovici fusese atacat de „Tribuna”, nu mai țin minte pe ce temă, și iată că li-se cere iar tinerilor noștri din Viena să-i trimită aderență de încredere dlui Popovici și să-i exprime neîncredere „Tribunii”. Cum stă chestiunea astăzi? Dacă d. Popovici s'ar interesa, ar afla că mulți dintre cei ce au iscălit numita aderență, sunt astăzi adversarii dsale... Tinerii noștri, când iscălesc astfel de aderențe, nu-și dau seamă că: „*verba volant, scripta manent*”.

Și acum ultimul exemplu luat tot din anul trecut. În sala restaurantului „Zum Magistrat” din Viena, se adunase multă lume românească, parte ca să asculte conferința unui student despre Al. Vlahuță, parte ca să-l vadă și să-l audă vorbind pe părintele V. Lucaciu care venise la Viena pentru niște afaceri personale. Entuziasm mare. Se cântă „Deșteaptă-te Române”, iar un student umblă după iscăliturile colegilor săi împotriva reposesatei „Lupte” și pentru partidul național român din Ungaria. Aderența respectivă împreună cu iscăliturile tinerimii i-se dau păr. Lucaciu, care, în aplauzele multimei din sală, se scoală și vorbește frumos despre neamul și limba noastră etc. În decursul vorbirii aminteste între altele: că în viața sf. Sale a avut numeroase lupte și polemici cu Ungurii, dar și cu Românii și că a primit o mulțime de aderențe, pe cari cam tot la cincii sau zece ani le reciteste, și constată că mulți dintre tinerii ce i-au declarat pe vremuri că-l vor ajuta și-l vor sprijini din răspuțeri, astăzi sunt adversarii cei mai înverșunați ai Sf. Sale.

Mie, ca Bucovinean care nu-l auzisem nici odată vorbind pe păr. Lucaciu, mi-a plăcut deosebit de mult orația Sf. Sale, și pe furis, mi-am notat-o în întregime în carnetul meu.

Cetind acum nu de mult în unul din Nrii din urmă ai ziarului „Românul” aderența trimisă Sf. Sale de vr'o 80 de tineri români din Pesta — din cei peste 300 — m'am întrebat fără să vreau: Oare ceva zice păr. Lucaciu cetind lista tinerilor din Pesta, cari îl descalifică totodată pe d. Goga? Și care câți din acești tineri vor rămâne toată viața consecvenți cu principiile lor profesate în scrisoarea de aderență din „Românul”?

În tot cazul, părintele Lucaciu, om cu o experiență așa de bogată, dar și așa de tristă în privința aderențelor, n'are de ce să se bucure de această nouă asigurare de simpatie, iar d. Goga de ce să se supere.

Pentru tinerii noștri însă — tinerii noștri româniști, din Ardeal sau din altă parte —

mâne o învățătură din cele înșirate în acest articol: în lupta dintre neamul nostru și alte națiuni, menirea noastră a tinerilor e să fim cei dintâi. În certele, polemicele și luptele noastre interne însă să-și păstreze fiocare pentru dânsul simpatia ce o poartă unei persoane, să nu facă paradă cu dânsa amestecându-se acolo unde nu-i chemat să se amestece. Adevărul, fie mai degrabă sau mai târziu, va trebui să triumfeze odată, iar posteritatea îi va da dreptate aceluia care o merită, și de aceea în vâlmășagul regretabilelor noastre lupte fratricide, când tunurile bubuie de o parte și de alta, nu e nevoie și de puștile de sco ale tinerilor, căci ele pârlișo înzădar, fără să rănească pe nimeni.

Contribuții la monografia școlilor românești.

— Inceputul școlilor ardeleni. —

De Dr. Ioan Mateiu.

I.

Între problemele cele mai de seamă, cari au preocupat neamul nostru de 4 ani încoace — și ar trebui să-l preocupe și azi în locul hărțuieților foarte păgubitoare — e desigur problema școlii românești.

Dacă am stărui asupra motivelor, cari determină aceste preocupări atât de intensive și însuflețite în cuprinsul lor, ar fi ușor să aflăm, că ele au o nuanță comună, o notă universală, care se întâmpină în viața suflătească a oricărui popor. Sunt îndemnul le firești, cari răsar de câte ori un neam își dă seama de rosturile existenței sale, de nevoia unei vieți suleștești superioare, prin care un popor se poate înălța la cele mai strălucitoare culmi de mărire, și care în același timp e mai sigur și mai puternic mijloc de apărare împotriva primejdiilor și obstacolelor ce se rostogolesc în drumul spre lumină al unui neam.

Pentru această superioară viață suflătească, care oglondește civilizația și deci puterea de stăpânire și cucerire a unui neam, cheltuiesc diferitele popoare conștiința toată energia și puterea creatoare pe care o pot avea.

Dela măsura în care un popor știe să folosească această energie a sufletului său pentru încheierea unei culturi trănice, frumoase și specifice, care se poarte toate notele distinctive ale însușirilor sale deosebitoare, deci *naționale*, și care totodată e în stare să exprime în formă artistică gândurile și frământările cele mai adânci și subtile ale genilor universale, dela măsura d-ci în care poate robi p în creațiile sufletului său privirile neamurilor civilizate, atarnă puterea, vrednicia și superioritatea lui.

E firesc deci ca luptele pentru cultură ale unui popor să arate gradul conștiinței la care s'a putut ridica, sau ca această conștiință mai mult sau mai puțin puternică să determine chiar măsura luptelor culturale și mijloacele superioare prin cari se poartă aceste lupte.

Și cum din timpurile cele mai îndepărtate școala a fost socotită drept cel mai eminent mijloc pentru înfripare, unei civilizații, unei culuri suflătești, singura sau cea mai puternică formă prin care trăiește și se afirmă un popor, era firesc, ca această instituție să formeze centrul pro upațiilor statonice al popoarelor în tot cursul dezvoltării lor.

Pentru această școală, care îndeplinește cea mai înaltă și mai frumoasă problemă

a educației sufletești, sau dat cele mai îndârjite și stăruitoare lupte și s'au adus cele mai curate și însufletește jertfe.

Viața unor astfel de instituții, pentru a fi iubite și înțelese de urmași, trebuie urmărită cu îndoit interes, căci cunoașterea lor nu e numai necesară, ci în același timp și folositoare. Necesară, fiindcă constituie o parte esențială din istoria neamului nostru, folositoare, fiindcă orice popor care vrea să trăiască în viitor, trebuie să capete conștiința trecutului său supt toate raporturile.

Din aceste considerații vom stăruia să fixăm procesul de formare al celor dintâi școli românești pe pământul Ardealului.

II.

Trăind dela începutul formării noastre sub diferite stăpâniri streine și dușmănoase, posibilitatea unei vieți libere, neîncătușate în piedecile barbare ale iobăgiei, ne-a fost confiscată în așa măsură, încât veacuri de-arândul nu s'a putut înfrîna nici măcar un slab curent de viață sufletească conștientă. Deși ideile conducătoare nu lipseau, libertatea individuală și colectivă fiind sugrumată, nu se arătau perspective pentru o străbateră mai întinsă a acestor idei măntuitoare. A trebuit să vie suflul unor curente străine, cari să rupă lanțurile acestui întunecător și să deschidă și pe seama neamului nostru, cărările luminii binefăcătoare.

Legile țării și volnicia domnilor de pământ erau deopotrivă piedeci, cari nu îngăduiau bieților noștri înaintași asupra să se împărtășească de roadele unei culturi alătura de celelate popoare ale țării. Cauza de căpetenie care a împiedecat multă vreme răsărirea unui curent de înviorare intelectuală prin carte, a fost fără îndoială lipsa școlilor. Învățătură scriitor Petru Bod în istoria sa despre Românii ardeleni spune limpede, că Românii n'au școli, și prin urmare între dânșii se găsească foarte puțini cari să știe citi. Ei învață în mănăstiri dela călugării sau monachii români cari sunt de cele mai multe ori inculți, deosebindu-se de ceilalți Români chiar numai prin îmbrăcăminte și modul de traiu, sau dela dascăli bisericești cari și-au câștigat învățătura românească în Valachia la București, la care au mai adăugat puțină cultură în școlile reformatorilor sau iezuiților. Un alt scriitor din veac. XVII-lea Fryberger afirmă iarăși că în urma împrejurărilor nefavorabile Românii au căzut din nou în aceea stare înăpoiată, încât abia s'ar fi găsit vre-unul care să știe scrie și citi.

Locul acestor școli l'au ținut foarte multă vreme mănăstirile, ascunse în fundul văilor și munții or romantici. Călugării adăpostiți în aceste sfinte locașuri de închinare cucernică și evlavioasă, n'au putut avea învățătura cu care se mândreau d. p. tovarășii lor din principatele românești, unde se întâmpla să fie alte rosturi și alte împrejurări.

Țărâtimea noastră din acele vremi nu se prea putea gândi la carte din pricina iobăgiei care o ținuta locului, precum și din lipsa de înțelegere a binefacerilor cărții și a imposibilității de a fructifica anumite cunoștințe teoretice în timpuri de pe petua vijelie și a servire ucigătoare. Abia candidații de preoți toiegiau spre aceste schituri, pentru a învăța slujba bisericească, cântarea și uneori puținică scriere și citire. Toată bruma de cunoștințe ce se câștiga aici, nu putea să dureze mult, din simplul motiv că timpul de instrucție era deo-ebit de scurt. Ca o măsură a criteriilor de apreciere ne poate servi pregătirea ce o primiau pe vremea nu tocmai îndepărtată de noi a episcopului Moga, și care era de șase săptămâni. Din această împrejurare se poate concluda, cât de lungi puteau fi cursurile preoțești până în veacul al XVI-lea.

O viață intelectuală cu mijloace atât de modeste, nu era în măsură să ducă la un curent cultural și literar biruitor. Era nevoie de crearea unor instituții speciale, cari să și facă din propagarea cărții în rândurile mulțimii întunecată o problemă de viață capitală. Trebuiau deci, școli în accepția adevărată a cuvântului.

Și ele ne-au fost aduse de reformație Ori cât de mult s'ar detesta reformația, și oricât

argumente ar stăruia cineva să producă în scderea rezultatelor pozitive și folositoare aduse de ea, un lucru e cert, că pentru noi Românii a fost mai mult o binefacere, decât o fantomă a pierzării. Istoricul cu o sagacitate atât de distinsă G. Barițiu crede în mod apodictic, că reformația violentă pornită în secolul XX-lea în biserica catolică a dat naștere literaturii noastre daco-românești. Reformația lua în schimb câteva sute de mii de suflete din corpul națiunii românești, le anexa la corpul națiunii maghiare și prin aceasta conștădă elementul maghiar-calvinesc, anume în Transilvania și câteva comitate din Ungaria, precum nu fusese nici-o dată mai înainte; Românii însă li-s'au deschis ochii ca să vadă că și limba lor poate fi scrisă și cultivată, că ei nu mai au trebuință de limba slavonă, sub al cărui jug brutal stăuseră atâția secolii întrunecime de noapte.²

Adevărat că intențiile acunse cari călăuzeau pe apostolii acestui nou crez nu erau din cele mai curate, însă în rezultatele ei pozitiv bune pentru noi, rezultate cari n'au fost prevăzute și așteptate de străinii vânzătorii de suflete — nimeni n'o va putea condamna. Din tendințele de cucerire religioasă ale infatigabililor principii și superintendenți calvini au răsărit cele dintâi școli adevărate pentru Români...

(Sfârșitul va urma).

Cronică din Paris.

Victimele ploaiei — Răsplata unor eroi — Un îndrăzneț act de banditism — Fructe și flori — Craciunul anului teribil — Sărmana Ginetta! Paris, 1 Ianuarie.

A trecut și Craciunul, ca în toți anii, cu acelaș șmogot, cu acelaș veselie pentru unii și tristă pentru ceilalți. Și, ca în toți anii de o vreme încoace, o ploaie neîntreruptă, când molcumă și enervantă, când împinsă de un vânt furios a biciuit Parisul. Ea nu i-a împiedecat pe cei cu dare de mână de a petrece; ea a pus însă piedecă micilor negustori de prin barace de a realiza modestul câștig pe care l'au așteptat de douăsprezece luni. Încet-încet, în marele oraș, se micșorează numărul pitoreștelor barace de lemn înșirate mai ales de-alungul bulevardelor, prin cartierul Latin și în Montmartre. Da, vânzătorii de jucării mecanice, de mici obiecte manufacturate, de ciocolată și de „nougot“ se răresc. Căci epoca noastră este mai ales a întreprinderilor mari, cari le distruge pe cele mici. Astăzi, cu cât este negustorul mai mare cu atât mai mult câștigă, iar modestul comerciant pierde și ce bruma mai are. Și aceasta se numește a trăi în vremuri democratice. Pulverizarea negoțului mic spre cea mai lacomă îmbogățire a câte unui singur, a fost și idealul lui Zola în romanul său „Au bonheur de dames“. Și Zola își zicea și el democrat, mai mult: socialist. Păcat că acest mare scriitor descriptiv, dar cugetător mediocre și psiholog nu trăiește să vadă chipurile îndurerate ale sârmanilor vânzători de prin barace. Ei stau îngrămădiți cu nevestele și copiii lor, în șoproanele de lemn. O ploaie cumplită clătină flăcările felinarelor, improșcă trotuarele lucioase, și rește nașii trecătorilor, înch de cu o perdele de apă baracele căpușite cu stofă roșie, în ale căror galantare zace melancolic marfa nedisfăcută. Femei, copii se sgrăbesc de frig în acele cutii subrele, iar lumina de acetilenă își tremură sărbez mea pe chipurile lor întristate. Vă spun drept, soarta ingrată a acestor nefricți a fost ce m'a izbit mai tare în Craciunul din acest an. Căci dacă duioasele sărbători sunt făcute să înveselească și mai mult inimile celor veseli, în schimb ele intristează până la durere sufletele celor triști. Sărbătorile îmi fac impresia acele lumini a sfințitului care dă o albeață apoiopae transparentă corpurilor de culoare deschisă, dar care face să pară de un negru opac, obiectele cenușii pe cari se proiectează....

Fundația pe care a instituit-o în Franța miliardarul american Carnegie, și al cărei scop este de a recompensa în fiecare an pe făptuitorii de acte eroice, săvârșite într-un binele apropiatului, a răsplătit săptămâna trecută, între alții, pe văduva Matelot și pe abatele Richard. Cetitorii „Tribunei“ cunosc admirabilul eroism al acestor două ființe. Văduva Matelot este soția păzitorului farului din Belle-He-en er care, fiindui bărbatul pe patul de moarte, n'a șovăit o clipă de a lăpăși în cele din urmă clipe ale lui, pentru a se urca în vârful farului și a învăța, împreună cu cei doi copii ai ei, laterna electrică al cărei mecanism se stricase. Oceanul era prada unei furtuni cumolite; vântul vujă groznic și corăbule ar fi fost amenințate să se sfărâme de stânci, dacă văduva Matelot n'ar

fi învățat farul măntuitor. Dealtmintrelea dna Marlina Bocu a povestit faptele la timp, într-un delicat articol apărut în acest ziar. O colecție publică a produs văduvei Matelot suma de 100.000 fr. pentru abnegația ei, afară de cei 5.000 fr. și de o medalie de aur oferite de fundația Carnegie, sub președinția dlui Emile Loubet. Cât despre abatele Richard, am vorbit la vreme de dânsul. El este preotul care, împins de un spirit sublim de altruism, a scăpat de înec cinci persoane, atunci când, dintr'o manevră falsă a mecanismului, un autobus plin de pașageri, printre cari era și abatele s'a prăbușit în Sena de pe înălțimea podului peste care trecea. Abatele Richard ar merita desigur și Legiunea de onoare; dar spiritul imbecil care domnește azi în politica internă a Franței, îi face pe politicienii noștri să considere eroismul ca pe ceva nevrednic, când el este vărsat de un nobil slujitor al lui Christos! În schimb, decorațiile se aștern ca o ploaie îmbelsugată pe piepturile indivizilor nuli, și chiar puțin onorabili, când ei sunt protejați de oameni influenți. Cea ce a făcut pe un spiritual și faimos „chansonier“ din Montmartre, să scrie mușcătoarele versuri ce urmează:

Les temp étaient durs autre fois
L'on pendait les voleurs aux croix;
Aujourd' hui les temps sont meilleurs
Et l'on pend les croix aux voleurs.

... O bandă de hoți, compusă în cea mai mare parte din italiieni, terorizează de un cârd de vreme Parisul. Mai deunăzi sub pretextul unei comande de giuvaericele de mare valoare, doi inși au atras pe un bijutier într-o cameră de hotel, unde l'au jăfuit cu țeva revolverului alipită de timpla bietului om. Cu două zile înainte de Craciun însă, marele oraș a aflat cu groază un atentat pe cât de îndrăzneț pe atât de sângeros. Incasatorul unei mari instituțiuni financiare se întorcea în plină zi la birourile băncii, ca să verse la casă rodul ircasărilor făcute prin oraș. De-odată, dintr'un automobil ce staționa nu departe de bancă, doi inși sar asupra nefericitului incasator, și unul din ei descarcă trei focuri de revolver asupra lui. Incasatorul se rostogolește grav rănit pe șosea. Numai decât, al doilea bandit se repede asupra lui și îi smulge geanta cu bani, în vreme ce tovarășul său tragea focuri de revolver asupra trecătorilor ce veniau într'ajutorul victimei. Apoi, tilharii tot descărându și armele în mulțime, ajung automobilul care-i aștepta și în care se aflau alți trei inși, și vehiculul o luă la fugă, pe când cei din interiorul lui nu încetau să-și descărce armele asupra urmăritorilor. Trăsura de fier nu întârziă a se pierde în haosul de vehicule ce mișunau prin marele oraș. Incasatorul Gaby se află acum greu rănit la spital. Sumele ce i-s'au furat se urcă la 300.000 fr., dintre cari numai 5000 fr. bani gata, restul fiind din valori cari sunt lovite de opoziție, căci numerele lor erau însemnate la bancă. Automobilul cu pricina a fost găsit înămolit pe malul mării la Dieppe. Se crede că bandiții au trecut în Anglia. Banca franceză și sucursala ei din Londra au oferit câte un premiu de 12.500 lei pentru prinderea hoților. Poliția franceză și cea engleză li caută cu înverșinare.

... Ploaia, ploaia. Pavajul lucește sumbru, stropii mărunți învârtă văzduhul cenușiu. Dar pe străzile ude roesc miresme de grădină. De-alungul trotuarelor se înșiră cărucioară după cărucioară toate încărcate de fructe și de flori. Sub umbrelile de mușama cari le ocrotesc și de pe cari șirue apa, strălucesc vioarele de un violet sumbru, trandafirii purpuri, rețeng le de liliac înflorit, gingașele tuberoze, mimoszele chihlimbarii. Apoi, prin păcla dra-ă vezi scânteind portocale de aur, smochine verzi, banane galbene, nobilul ananas... Și e mișcător și grațios acest reflex al sudului limpede în văzduhul posac al Parisului. În creația cărucioarelor de lemn se zgribulesc siluete tutuncate de femei, cu capetele învățute în glugi de postav și peste cari apa norilor curge fără mișă. Dar imagi nele ce ți-se prezintă în minte sunt dureroase acum: imaginile florilor colorate și a roadelor aurii menite să-și aibă locul printre cristalurile de cari gem mesele bogățiilor pe de-o parte, iar pe de-alta tabloul măhnitor al bietelor vânzătoare ce stau nemiscate pe străzile Parisului pline de trecători, ca niște ruine îngrite de stânci ce ar sta neclintite în mijlocul valurilor, sub potopul din cer.

... Iată ce mi-a povestit un parizian bătrân în noaptea de revelion, pe când ședeam cu coatele pe masă, în fața cojiilor de portocale și de migdale, și a paharelor pline cu vin de Bordeaux: «În fiecare an la această dată, îmi revine în minte aspectul Parisului în Craciunul dela 1870. Pe străzile aproape pustii zăpada se aștrnea deasă și fulgii nu mai încetau de a cădea. Un frig grozav ne înghetă până la oase și vântul urla lugubru de-alungul caselor. Eram în a nouăzeci și noua zi de asediu; și departe ne sosia bubuitul tunurilor nemțești. Din când în când se auzea pe strădă câte-un zornăit de pi teni: erau soldații de gardă. Ce revelion trist am petrecut atunci! Prin case era întuneric; nici banchete, nici chefuri niciari. În schimb spitalele erau pline de răniți și multe măme îndurerate au umplut bisericile pe timpul liturghiei de miezul nopții. Parisul se istovea de foame. Mi-aduc aminte ca acum, peșurile merindelor în ajutor Anului nou. Untul se vâdea 40 fr. hyra»), o fleică de cal

1) Vasile Popp. Disertație despre tipografiile românești. Sibiu, 1838 p. 10.

2) Barițiu, Catechismul calvinesc. Sibiu 1879 p. 83.

*) Livra echivalează cu 500 grame.

costa 8 franci iar kilogramul de carne de elefant — se înjunghiaseră în ziua aceea cei trei elefanți dela Jardin des Plantes — se vindea cu 10-12 franci. Dar ce lipsea mai mult era pâinea! Drept pâine de fabrică o cocă imundă și năclăioasă în care deosebeau bucățele de paie tocate și răstăi de mazăre și de fasole. Comerțul era mort: stofe, mode, articole de manufactură ori obiecte de artă — cine se mai gândea la toate acestea? Doar câteva vitrine de bijuterii erau luminate; dar în locul perlelor și a pietrelor scumpe, se răsătau prin cutiile de marochin ouă proaspete, culcate în vată și cari se vindeau cu 5 fr. bucata. Era îngrozitor!... Totuși, gândul care mă înduioșază mai mult este că pe atunci eram tinăr, plin de speranță cu toate ororile din jurul meu. Eram tinăr și vesel, cu toată sfâșierea foamei. Astăzi am tot ce-mi trebuie, fructe și glasele pe masă și șampanie în cupa de cristal. Și totuși sunt trist fiind-că sunt bătrîn cu barbă albă!

...Vă aduceți aminte de moartea nefericitei Lantelme, artista senină și grațioasă care și-a sfârșit astă-vară zilele, căzând în Rhin, pe o noapte frumoasă cu lună, din Yachtul în care excursiona pe fluviul cu malurile verzi? Biata Lantelme! niște nelegiuții i-au profanat acum câteva zile mormântul pentru a smulge de pe gâtul moartei colanul de perle cu care fusese îngropată. Mizerabilii au spart cripta, au deschis triplul cosciug și-au pus cadavrul la iveală; dar auzind sgomot în cimitir, au luat-o la fugă fără a fi avut timpul să fure colanul. A doua zi autoritățile au pornit o anchetă în fața cavoului violat. Am în fața mea un ziar parizian care anunță sacrilegiul, dând în același timp portretul Gineitei Lantelme, de pe când trăia. Citesc, printre altele, următoarele rânduri: «...Opera de descompunere a cadavrului este destul de înaintată; chipul moartei e negru, buhav, trăsăturile nefericitei artiste nu se mai deslușesc...». Și îmi trece ca un fior prin inimă. Căci mă uit la chipul pe care-l reproduce ziarul, un chip dulce de femeie cu părul bogat, cu ochii focosi, cu gura voluptoasă. O, sărmana Gineita! Ce miădios și cald îi era trupul acum un an pe vremea asta, ce peliță catifelată avea, cum zâmbea grațios, și ce roșii îi erau buzele! Și cât de frumos va fi petrecut ea Crăciunul trecut, cu ce grație își va fi primit oaspeții în salonul împodobit cu flori și scaldat în valuri clare de lumină. Pe căți bărbați nu îi va fi fermecat ea!... Și acum!... «chipul este negru, buhav, trăsăturile nu i se mai deslușesc!» Și îmi zic: cum să nu ne acățăm noi oamenii de credința că sufletul e nemuritor, ca să rezistăm nebulniei care amenință să ni se strecoare în creeri în fața acestor grozăvii?!

C. R. B.

Garnetul unui privitor

Colindă.

Sculați, sculați, Români plugari,
Veghiați din zori în sară,
Căci iată crăi — tăciunari
Spre voi se 'ndreaptă iară.

În loc de dalbe flori de măr
Și leagăn de mătase,
Ciofleașuri și neadevăr
Ei vă aduc la case.

Aprindeți fumuri de tămâi
În largurile zărei,
Căci vin frunțașii cei dintâi
Cu basmele trădărei.

Irozii negrului păcat
Azi împănară țara,
Și samănă neincetată
Minciuna și ocara.

Trimis-au oști de mercenari
Să gătuie din fașe
Credință, doruri, gânduri mari,
Trimis-au oaste lașe.

Sculați, sculați, Români plugari,
Și fiți cu mintea trează,
Căci farisei și cărturari
Spre voi înaintează.

Când pierde sfântul cașcaval,
Azi, prinde limbă mutul,
Șerparului național
Îi năruie avutul.

Si ca să poată birui
Pe cei ce-arată rana,
Irozii noștri s'ar uni
Cu iadul, cu satana.

Sculați, sculați, Români plugari,
Voi frați uniți cu gîia,
Goniți irozii — tăciunari
Și 'nfrângeți calomniia...

Rămurel.

Crăciunul la Roma.

(Obiceiuri italienești).

Preparativele.

Crăciunul este una din cele mai mari sărbători italienești, dacă nu e cea mai mare. Această înțietate nu se datorește sărbătoarei religioase, — deoarece în ultimii ani, religia a pierdut mult în spiritul poporului dela oraș, și pare că are tendința de a mai pierde, — ci este datorită tradiției, care unește împrejurul căminului pe toți membrii familiei risipite după nevoile traiului, în intimitatea aceea de pace și de bucurie, pe care numai ocaziile mari, așteptate multă vreme, o dau.

Cu multe zile înainte, prin case, lumea începe să adune cele de trebuință pentru sărbătoare; iar prăvăliile își aranjază frumos marfa în vitrine, lipesc pe gîmuri fășii mari de hârtie pe cari sunt tipărite cu litere groase cuvintele: *pentru Crăciun*.

Darurile.

Căci, la Crăciun este obiceiul să se dăruiască fel de fel de lucruri, mai ales de ale mîncării; astfel că în ferestrele magazinelor de consum, sute și sute de sticle cu vin se grămădesc în piramide fantastice și variate; prăjituri și cozonaci se înalță în grămezi mai mult sau mai puțin mari, de pe dimensiunile ferestrelor; șunci, salamuri, conserve, claponi și curcani tăiați, fac concurență celorlalte comestibile expuse.

Dela unul la altul, prietenii, rudele, persoanele cu cari în cursul anului s'au făcut afaceri, își trimit pachete cu prăjituri și cozonaci, sticle cu vin și cu șampanie, lichioruri și dulceturi, dar ceia ce este aproape obligator sunt claponii cari se trimit în dar. Cu o zi sau două înaintea Crăciunului, pe stradele Romei, trec sute de negustori ambulanti, cu colivii mari pline cu claponi, cari sunt cumpărați atât ca să fie dăruiați cât și ca să fie mâncați în ziua de Crăciun de familiile cari nu pot să-și permită luxul dăruirii, dar nu pot nici să se lipsească de claponul tradițional, care trebuie să se mănânce rasol în acea zi.

Așa de mare este obiceiul darurilor de Crăciun, că negustorii dăruiesc clienților lor lucruri din prăvălii, birtașii sticle cu vin, farmaciștii sticle cu lichioruri sau pudre, brutarii cozonaci, etc.

În ziua de Crăciun, este obligator bacșisul. Tuturor cari în cursul anului și-au făcut un serviciu; portarului, servitorilor, măturătorilor de strade, barbierului, factorilor postali, li-se dau bașisuri în bani, mai mult sau mai puțin mari, după însemnătatea serviciilor aduse.

Ajunul — Il Cottio.

Ajunul Crăciunului are o însemnătate tot așa de mare ca și sărbătoarea, și, ca probă, vă spui că în după amiaza Ajunului, slujbașii nu se duc la slujbă, tramvaiele nu circulă, iar orașul are un aier de sărbătoare poate mai mare decât a doua zi.

În Ajun se mănâncă pește. Și dacă n'ar fi lume care să cumpere carne pe a doua zi, măcelăriile s'ar include, astfel în Italienii la acest obicei.

Este foarte interesant și caracteristic târgul de pește ce se face la Roma în noaptea de Ajun. De vreme, vagoane încărcate, aduc în Roma mulțimea variată de locuitori ai mării, cari se adună în grămezi mari sub palatul lângă biserica San-Teodoro. Noaptea, la 1, Primarul Romei, însoțit de Con-iliul municipal, se duc în persoană să deschidă târgul, și când ceasornicul a bătut ora, sună un clopot mare, felinarele tuturor gheretelor se aprind, grilașul se deschide și lasă să intre publicul, și târgul de pește — *il Cottio* — începe.

În noaptea aceea cea mai mare parte a populației Romei ține să se ducă la *Cottio*, și fusta de stambă a femeii din popor, se apropie de mătasa rochiilor bogatelor, pe când dincolo de grilaș, automobilele aristocrației, își tremură luminile vii ale felinarelor lor în mișcările interne ale motorului, așteptând pe principesele și pe contesele romane, cari au intrat în târg, amestecându-se cu poporul.

Nu, nu dispar diferențele de clasă, dar toate clasele țin la obiceiuri, și astfel vin în contact.

În noaptea aceea peștele are foarte mare căutare și prețul lui ajunge la sume de 8-10-12 franci chilo.

În ziua de ajun nu-se mănâncă carne, dar temeiul acestei zile este cina de seara — *il Cenone*, — preparată toată cu mîncări de pește, de scoici, de raci, de stridii, de sepe, cină abundantă, stropită cu vin din belșug și cu sticla de șampanie în urmă, al cărei dop sîrînd cu sgomot în tavan, înspăimîntă pe domnișoare nervoase, sau pe doamne cu simțirea delicată.

Și pe când cina se isprăvește la miezul nopții în fiecare biserică din Roma se cântă câte trei liturgii, în cinstea celui ce se naște, în cinstea Copilului — divin.

Crăciunul.

Liniste pe străzi. Prăvăliile sunt închise, lumea se scoală târziu; prin case se aud cântece, sgomote de vase, risete: se prepară prînzul mai abondent decât cina din ajun, claponul rasol, cu multe feluri de bucate, cu multe feluri de prăjituri.

În ziua aceea, lumea nu se salută decât cu vorbele: *buon Natale* (Crăciun bun). Rari vînzători ambuanți își stîngă maria pe stradele Romei.

Doar bărbierii sunt pline de lume, care în aceeași zi își face tualeta, doritoare de a fi curată și dichisită.

Înainte de prînz bisericile sunt înțesate de lume, căci deși spiritul religios este în decadentă în Roma, totuși sunt încă foarte multe pe soane cari se duc la slujbă, unele împinse de sentimentul credinței, altele de obicei și altele de speranța de a se întâlni cu fetele cari însoțite de mame se duc la liturgie.

Restul zi ei nu are nimic deosebit; după prînz lumea ese la plimbare, se duce la teatru, la circ, la concert.

Anul acesta ziua de Crăciun a fost mai dulce ca de regulă: un cer senin cu un soare cald, a învitat pe toți locuitorii Romei pe strade, și foarte puține persoane și-au pus pardesiurile.

Roma, 1911.

I. T. Alian.

Povestiri de femei.

Sărbătoarea celor mici.

Azi e ziua lor. De lângă vatra săracă unde doșpește sub spuză turtă caldă, până 'n împărăta strălucitoare a palatelor scâldate 'n lumină, același fior de bucurie nestămpărată tremură în întreaga lumea aceea de suflete curate. Copiii.

A lor sunt cătecele, azi, ale lor sunt zîmbetele și chiștele de veselie și risul și toată puterea aceea magică ce le însufleșteți ființa cu acea transfigurare neînchipuită, neaseănată, sublimă, care te face să strigi fără de voie, — uite fericirea.

În casă și afară, pretutindeni, aceleași glasuri cu hohote și clinchete argintii, peste tot aceeaș rumoare cu spor de vorbe și izbucniri gălăgioase, numai raze luminoase, numai scînteii și zîmbete, din toți ochii lor, stelele pămîntului.

Se pleacă uneori osteniți și tremuri pletele cărunte, frunți posomorite și chipuri aspre se destind și în fața lor tresare și înviează buzele amorțite și ochii stinși de boti.

Ei, micii făcători de minuni, norocul și îndumnezeirea sufletelor încătușate de poveri și amar, — înnățate, renăscute și sfințite sub scutul de o clipită a frunților și inimilor aceluia curate, cari gândesc și cred.

Divină copilărie, astăzi toate și-se închină. Dumnezeiască clipă, când rosturile unei iumi întregi se surpă și 'n pragul neștiutoarei puteri, omenirea întreagă stă privind dusă pe gânduri. Tu strălucești stăpânitoare, Adevăr și Lumină. Daruri și iubire toate sunt ale tale. Sfîntă copilărie!

Ce putere misterioasă a putut adușmea atâtea răvrări pentru ca ziua de azi să domneasă, sărbătoare de pace, triumful sfintei tale nevinovății.

O clipă, în firul de tort al veacurilor și glasul tău a strigat vremurilor, — astăzi eu voi împărați.

Ce taină a putut să lege lumea întreagă a alături suflete de copii, într'aceiaș simțire, s'aprinză tot odată, tot atâtea priviri pline de extaz într'aceiaș pornire, să dea glas aceleiaș fericiri.

Căci ziua de azi e într'aceluș chip sărbătorită de sufletul micuțului în străie sărace ca și de cel invăluit în blănuri și catifele.

Aceiaș transportare învăpăiată în inimile ce bat cu atâtea neastămpăr, sub podoabele de irozi a colindătorilor ce vestesc nașterea Mesiei, sub zăbunelele albe a micuților ce cântă sub ferestre luminate, Florile d'al-

be, și tot aceleași scântei în ochii ce stau să plângă de bucurie când alergând să prindă nucile aruncate prin colțuri, dau de o rămurea de brad înflorită cu hârtie și cofeturi, ca și în zămbetele răsărite pe chipurile împurpate ale celor mai hărăziți de soartă, ce stau uluiți înaintea poporului de jucării măiestre.

Cine ar putea să talmăcească ceea ce năvălește în sufletele celor mici în clipa aceea când ingerul, în chipul mamei, strecoară pe neștiute toate bunătățile și minunile la cari ei poate nici nu îndrăsnesc să viseze. Și dragostea și cucernicia curată cu care inimile lor de-abia deschise pentru senzații, încearcă să mulțumească Mesiei, Ingerului sau acelui Moș Crăciun sub chipul bunicului, care a strecurat bradul împodobit și potopul de nimicuri dragi.

Și'n bucuria nebunească, mândre, suverane, aceste mici «majestați» își trec în revistă întreg poporul de jucării, alături de atâtea frunzi plecate și priviri umile și înduioșate cari în clipa aceea au uitat că sunt ei înșiși regi și domnitori, pentru că părinții, cu sufletul atârnat de buzele micilor stăpânitori, au s'audă cuvântul de grație.

Azi ei sunt mai marii. Și câte frământări, câte lacrimi a-cunse, din ochii duioși și îngrijorați de mamă, câte dureri stau legate verigă de verigă, de lanțurile ușoare de hârtie colorată, de fiice nimic dulce, de câte ori plătuit cu amar.

Dar, e sărbătoarea lor, și nici un copil nu trebuie să rabde.

Și fărâma de mălai, năframele, ștergarele se schimbă în țârg pe câteva parale, prețuri unui țol cald, a cocșeurilor de zahăr și a merelor și nucilor aurite. Pentru ziua lor.

Ne închinăm înaintea Mesiei, dar azi îngenunchiăm înaintea copiilor, e sărbătoarea lor. M. B.

Viermit de mătasă.

— Parabolă. —

De Victor Stanciu.

Dedicație unui docent universitar, unui asesor al lui Mangra și altora.

Când auzi foșnetul hainelor de mătase să știi că sunetele acele nedeslușite sunt tânguirile unei vieți, care și-a greșit cariera: tânguirile larvei de mătasă care n'a ajuns fluture.

Când și-a deschis ochii, biata larvă era orfană și de tată și de mamă. Tatăl ei a murit mai întâiu, iar prin luna lui Iulie a murit și mama-sa. A rămas biata un... ou de mărimea unui firicel de păsat, de culoare verzie.

Acest ou s'a născut pe moșia unui om, care de milă l'a luat și s'a îngrijit de creșterea lui, ducându-l în loc răcoros până când a venit primăvara — cu frunzele fragede. Părinții lui nu prea mult s'au îngrijit de el; ei înșiși erau cam neajutorați și nu mult după ce a lăsat vre-o 400 de frați de ai lui, au murit ca unii cari au făcut totul ce trebuiau să facă în viață. Moșii lor au venit din Răsărit, din țara soarelui mai înainte cu 400 de ani. În țara lor puteau să trăiască și liber, fără îngrijirea omului, dar... cultura gingășește și la noi nu ar putea trăi de capul lor, căci mor îndată ce sunt stropiți cu apă sau cu rouă.

Natura e foarte cruțătoare, lucrează prin compensațiuni: unuia îi dă cap, altuia picioare, sau, ca să spun ceea ce vreau mai ușor, folosesc cuvântul unui candidat de însurătoare: „Unde numărul fraților e mare, moștenirea e mică”. Dacă un animal are ouă puține, le face mai mari, dar unde sunt 400 de frați, partea de moștenire a fiecăruia e destul de mică și numai din ea nu va putea trăi. Din ouăle cât firicelele de mălaiu, nu se poate desvolta un fluture întreg. Din ouăle de găină puii au puterea să se elibereze singuri și mama lor poate fi făloasă ce feciori voinici are; două-trei zile și puii scot capul prin fereastra ce o formează în penele din aripa cloștei, scot capul și se interesează de mersul lumii. Poate ar putea trăi chiar fără ajutorul părinților și s'ar putea feriți de capul lor dacă ar avea hăinuțe mai călduroase; căci numai pene le lipsesc să fie cogeamite găini cari se respectă. Din ouăle fluturului de mătase fiind mici, ies însă vietăți cari nu seamănă câtuș de puțin cu părinții lor. Fluturii nu au cine știe ce po-doabe deosebite, căci strămoșii lor sălbateci erau, întocmai ca molii, rudeniile lor de astăzi, fluturii de noapte; larvele, copiii lor sunt și mai urite. Intreagă larva e un stomac sănătos și 2, sau mai bine zis 3 părcechi de fălci, cu ajutorul cărora roade frunza cam o lună de zile, până se face mare.

Biata larvă, cum colindă ea ramurile și frunzele de dud, ca să-și câștige hrana necesară, să crească și să fie odată fluture, care va putea avea deliciul avântării pe aripi ușoare prin împărăția universului fără hotare. Câte visuri de mărire nu deapănă ea în capul ei, când se târăe dela o frunză la alta, așteptând ziua mare a înaripării. Multă umilință și stăruitoare încordare de a te tăvăli prin praful drumurilor, până să ai o clipă de mărire! Bieți vermi ai pământului, compătimiți oamenii cari vă urmează vouă!

După o lună de vegetare din un loc în altul, sunt destul de mari și frunza e amară. Intocmai ca ceice se pregătesc la un pas mare și hotărîtor, caută liniștea pustniciei, ca în post și rugăciuni, retrase de sgomotul lumii, să poată medita în tăcere asupra problemelor pe cari le-a pus lumea înaintea lor.

Larva însă nu poate călători departe în pustii, cum făceau odinioară eroii problemelor omenești, dar natura se îngrijește și de cel mai mic verme. S'a îngrijit și de ea. Din gură lasă un lichid, care ajuns la aier se întărește într'un firicel fin de mătase. Retrasă în un colț sau între ramuri, începe să măsoare locul din jurul ei cu capul, torcând firul subțire din care își face haina de mătase și în care se ascunde ca orice princesă din Răsărit. În haina ei de mătase parecă ar fi o mumie egipteană cu membrele pe piept: postește în tăcere și nemișcare, așteptând plinirea vremii de transformare, când își poate intruchipa aripi și formă de fluture.

Prorocul lui Allah, Mohamed, nu s'a dus nici el în pustie să rămână acolo, ci numai ca să se pregătească pentru restul vieții. Tot așa și larva. Părăsește pustietatea gogoșei de mătase îndată ce s'a putut transforma în fluture. Rupe și disolvă cu sucul ce i-se secreționează în gură după împăpușare firicelele fine cu cari s'a îmbrobodit și... micuțul fluture pârșos, d-o culoare albă-gălbuie, vine iar în lumea pe care a părăsit-o ca larvă.

Câte contraste nu ascunde lumea?! Bieții fluturi, folosesc mătasea să se ascundă în întunec și liniște, iar noi oamenii, ca să ne amestecăm în mulțimea ce roiește prin splendid iluminatetele sale de bal.

Câte larve ajung fluturi? Foarte puține, căci cele mai multe... greșesc cariera.

Înzădar te târăști viața ta întreagă, înzădar mânănci frunza duzilor ca ori care larvă, *căci dacă ești hrănit de stăpân*, atârână dela capriciul lui, să fii odată fluture sau să te nîmicească când voiește, lăsându-i lui mătasa pe care i-a produs-o viața întreagă!

Vine ziua alegerii. Dintre toate candidatele strănse în lăzi mari, câteva sunt puse pe o masă, destinate să li-se implinească dorința de a se avânta în aer și de a lăsa urmași, celelalte sunt puse în cuptoare încălzite sau în vaporile de apă, unde biata larvă împăpușată în coconul sau gogoșea de mătasă, își dă duhul, fără să-și poată spune nici chiar ultima dorință.

Gogoșele moarte sunt bătute cu smicele subțiri să li-se desprindă firul și se deapănă pe rîșchitoare. Mătasa se colorează, se împletete, se țese și din tot trecutul ei de mai înainte, doar de mai păstrează foșnetul ca o tânguire a celui care și-a prădat clipele chinuite, cărându-se de pe o frunză pe alta pentru ziua cea mare, pe care nu a ajuns-o cu toată truda lui de o viață.

Acum, când mă cuget la povestea vieții bietului „vierme”, involuntar îmi vine în minte cazul unui docent universitar, care mai acum câțiva ani, cu toate speranțele ce le avea, n'a putut să ajungă profesor; a rămas tot docent. Îmi vine în minte și cazul unui asesor de al lui Mangra și a altora ca el.

Lor le dedic aceste șire!

Ei poate ar răspunde că larvele, chiar și dacă se târăsc, fac mătase. E adevărat, dar mătasa larvelor nu o folosesc cei din neamul lor ci alții, streini.

V. S.

Din „cärticica furnicilor”.

De Christian Gotthilf Salzmänn.

Traducere de Dr. Onisifor Ghibu.

La 31 Octombrie a. c. s'au împlinit o sută de ani dela moartea pedagogului filantropist C. G. Salzmänn, din scrierile căruia au apărut și în românește două. La 1848 a tradus însuși Andrei Murășan cartea: „Das Krebsbüchlein” sub titlul „Icoana creșterii rele și mijloacele de a o face și mai rea”, o carte care ar putea fi cetită cu mare folos nu numai de educatori de profesie, ci și de părinți. O a doua carte „Das Ameisenbüchlein”, a fost tradusă la 1898 de P. Gărboviceanu. Ea tratează despre educația celor ce se pregătesc să fie educatori, așadar despre educația învățătorilor și e scrisă pe baza unei experiențe îndelungate și cu mult suflet. Cartea aceasta, care poate fi cetită și astăzi de orice om care se ocupă cu problema de educație, am tradus-o și eu și o voi publica în curînd, — poate că de-odată cu o nouă ediție, revizuită, a traducerii „cärticicii racilor”, de A. Murășan.

O. G.

Din „Prefață”

Va întreba unul și altul pentru ce acest titlu curios, „Cärticica furnicilor”? Mai întâi, pentru că el să-i ademenească pe cititori. Conținutul acestei scrieri mi-se pare atât de important, încât doresc să fie citit și pus la inimă de toți cari educă sau cari pun pe alții să educe. — Apoi trebuie căutat ca nu cumva, în potopul de scrieri de tot felul cari apar în fiecare an cu nemiluita, să nu bată la ochi din cauza numelui și să nu se poată remarca din mijle de scrieri de cari e înconjurată. Ce mijloc mai potrivit poate fi pentru aceasta, decât titlul? Altul ar fi ales poate pentru aceasta un nume grecesc sau franțuzesc, n mele unei divinități sau al vr' unui înțelept din antichitate. Mie mi-a plăcut însă mai mult titlul: „Cärticica furnicilor”.

Al doilea, am ales tocmai acest titlu, de oarece „Cärticica racilor” a fost așa de bine primită, încât și după 24 de ani tot se mai citește și se mai recomandă pe ici pe colo și prin urmare pot spera, ca asemănarea numelui să procure în public acestei scrieri aceleași sufragii.

În fine, există un motiv pentru alegerea acestui titlu în furnicarul însuși. Părinții furnicilor, după ce și-au reprodus specia, umbliă fără grije și nu se interesează de ouăle lor, întocmai ca și oamenii, ci lasă îngrijirea și educațiunea lor în seama acelor furnici, cari sunt destinate dela natură la un cerc de activitate inferior. Acestea își și îndeplinesc bine ocupațiunea. Ele expun zilnic ouăle la soare, stau împrejurul lor și caută a le feri de orice pericol care le amenință, și succesul garantează bunătatea educațiunii, căci fiecare furnicar e un locaș de sănătate, curățenie, de activitate și de supunere, care în multe societăți omenești lasă de dorit, la care însă micile furnici se deprind îndată după naștere. Așadar, după cum Solomon a îndrumat pe leneș spre furnicar, tot așa în altă privință se poate face atent asupra lui și educatorul.

Atât despre titlu! În ceea ce privește conținutul eu socotesc că acesta e de o mare importanță. Există ce e drept o grămadă de scrieri cari conțin îndrumări cum să se educe copiii, însă îndrumări pentru educația educatorilor ni-se pare, că nu prea sunt. Dar ce folosesc cele dintâi, dacă lipsesc acestea? Ce folos de toate teoriile, dacă lipsesc oamenilor cari să le poată aplica? „Revizuirea sistemului școlar și educativ”¹⁾ stabilește o grămadă de teorii frumoase, dar unde s'au aplicat acestea? În loc să ne gândim cum să punem în practică aceea ce e adevărat și bun în cele ce știm despre educație, noi continuăm cu stabilirea de teorii noi, pe cari la rândul lor le vom realiza tot așa de puțin ca și pe celelalte. În privința aceasta ne asemănăm arhitecților teoretici, cari știu face pe hârtie planuri pentru cele mai frumoase clădiri, dar acestea rămân numai planuri cu cari se pot îmbrăca poate păreții, — deoarece autorilor le lipsește iscusința de a-și executa aceea ce au pus pe hârtie.

Ah! dați-ne educatori buni! dați-ne oameni, cari au aplicarea, iscusința și dexteritatea de

¹⁾ O colecție de scrieri editată de Salzmänn și de câțiva prietenii ai lui.

a trata pe copii în mod rațional, de a le câștiga iubirea și încrederea, de a le desvolta puterile, de a conduce aplicările și de a face, prin învățătura și prin exemplul lor, din oameni tineri aceea ce pot fi și trebuie să ne potrivit aptitudinilor și meriilor lor, — dați-ne astfel de oameni și educațiunea va izbuti și fără să mai avem nevoie de teorii nouă.

De sub mâna multor învățători deja fără ascușiți, cinstiti și credincioși, cari n'au auzit niciodată ceva despre „datoria pură” și nu și-au bătut capul cu teorii nouă despre învățatul cetitului, generații după generații s'au distins în tot timpul prin cinstea vederii clare, ordine activitate și prin dexteritatea în cetire și-au lăsat în urmă generații, cari au fost educate după cele mai nouă teorii, de către persoane cari u'au știut cum să educe.

Ce poate fi, de exemplu, mai raționat decât postulatul educătorilor de a conduce pe copii mai mult prin reprezentării (idei) decât recompense și și pedepse? Numai cât pentru conducerea în chipul acesta a copiilor se cere o iscusință cu totul particulară. Cine nu dispune de această iscusință, le poate spune copiilor o mulțime de lucruri înțelepte și bune, pe cari ei le pot citi foarte bine din cărți, — fără ca prin aceasta să poată face ceva de dai Doamne, câtă vreme un altul, care se pricepe la educațiune ajunge la scop cu mult mai puțin vorbe.

E în genere recunoscut de educatori că de educațiune se ține și o anumită întărire a corpului, însă dacă educatorul e însuși prea delicat, cum vrea să întărească pe alții? ș. a. m. d.

În ceea ce privește felul expunerii mele poate va găsi cineva ceva de criticat, însă merit să fiu scuzat din cauza particularității mele. Câte odată voiu vorbi cam tare și cam hotărât și voiu cere cutare sau cutare lucru să se facă așa și nu almintrelea. Aceasta e o urmare a vioiciunii convingerii mele. Eu nu mai sânt un tânăr, care se ocupă cu idealuri despre cari încă nu e în clar, că putea-vor trăi și în realitate, iar nu numai în creerii săi? Eu m'am ocupat peste 20 de ani cu educația, am avut ocazia să cunosc particularitățile copiilor în diferite împrejurări, am făcut cu ei multe încercări cari nu mi-au succedat și multe cari au avut cele mai fericite rezultate. Așadar aceea ce știu, știu din o experiență de mai mulți ani și de aceea cred, că nu mi-se poate lua în nume de rău că vorbesc despre aceasta cu încrederea cu care obișnuiește a recomanda un medic bătrân pentru o anumită boală un leac, a cărui eficacitate i-a confirmat-o o experiență de mai mulți ani? Despre ce au făcut alți educatori voiu vorbi de asemenea foarte puțin sau aproape de loc. Și aceasta nu pentru că le-aș aprecia prea puțin meritele, ci iarăși numai în urma particularității mele. Eu am citit puțin, dar cu atât mai mult am cugetat, am observat și am lucrat. Cine vrea să considere aceasta ca o scădere, poate s'o facă. Atâta însă e sigur, că un om, care nu cunoaște în deajuns lucrările altora, n'are voie să le judece.

Va bate foarte mult la ochi că nu amintesc destul de metoda lui Pestalozzi, care a atras atențiunea Europei asupra sa.

Aceasta o fac tot din același motiv. Încât am priceput eu metoda acestui meritos bărbat în urma unei priviri fugitive, mi-se pare că în partea principală ne potrivim unul cu altul și că numai în expresiuni ne deosebim. Multe lucruri nouă însă pe cari le-am aflat la el, le-am împrumutat și le utilizez cu recunoștință și anume; desemnul liniar, exercițiile de memorie, metoda calculului și vorbirea în cor a mai multor școlari de-odată.

Să dea Dumnezeu, ca această mică serie să-și ajungă pe deplin scopul, pentru care a fost alcătuită! Să de-a Dumnezeu ca mulți tineri să fie câșigați prin ea pentru însemnata și binefăcătoarea misiune a educațiunii! Să dea Dumnezeu ca să fie conduși prin aceasta pe unica cale adevărată pe care ne-o arată natura. Să dea Dumnezeu ca să se sfârșim prejudeciul, cumcă educațiunea e o muncă neplăcută și cumcă succesul ei e în-

doielnic, pentru că astfel națiunea noastră să-și afirme și să întemeieze și pe mai departe renumele pe care și l-a câștigat în străinătate prin arta educațiunii.

Scrisori din București.

Ziua sfântă. — O pildă și un simbol. — Ce învățăm noi. — Reflexii.

București.

Il așteptăm să vină. În toată mărirea lui. În toată strălucirea lui. Crai tânăr și neprihănit. Să se ridice de acolo, din ieslea umilă și în lumea celor goști pentru dreptate să ducă mângâierea. Să ducă raza de lumină în sufletele celor obidiți. Să arate limanul celor ce nu mai au nici o nădejde.

Il așteptăm. El e al nostru tuturor. El îi va ridica pe cei căzuți, va lumina pe orbi, va da puteri schilozilor. El, prin mila lui, va și să răsplătească sângele nevinovat al pruncilor ucși pentru el în fașe. Il așteptăm să aștearnă vălul peste patimi și cu glas din altă lume să ne propovăduiască dragostea de-apropelui.

În jurul lui plutește atâta lumină, atâta poezie. Venirea lui deșteaptă atâtea gânduri și atâtea amintiri în sufletele noastre ale tuturor. Credința de azi, sau amintirea de ieri, copilăria cu bogata ei lume, se deșteaptă și prind glas în elipsa sfântă a nașterii Cuvântului. Colindă cu cetele de colindători, ne chiamă într-o lume, din care lipsește patima, unde ura nu este cunoscută, nici minciuna nu-și află adăpost.

Sunt anumite zile, a căror sărbătorire dela un timp se banalizează. Evenimentele, la cari au fost martore, dela un timp încep a-și pierde din însemnătatea lor. Amintirea lor începe să se șteargă în inimile generațiilor, cari vin. Și, dacă se mai pomenesc, aceasta se face mai mult din obișnuință. Sunt din contră altele, a căror sărbătorire este veșnic de același foc sfânt, de aceeași poezie.

Nașterea Mântuitorului va aduce totdeauna același farmec în suflete. Căci doctrinei lui se datorește sufletul nou pe care-l are azi omenirea. Doctrinei lui, care deschide largi porțile luminei pentru toți, se datorește progresul de azi, în calea căruia au stat și vor mai sta fariseii tuturor veacurilor. El a dat gândirei libertatea, el a așezat pe același treaptă pe împărat și proletar, arătând că ceea ce înalță pe om nu este forța brutală, nici șiretenia, nici iscusința în a țilei minciuna, ci gândul.

E sfântă ziua aceasta pentru înălțimea la care se ridică gândul și inima noastră. E sfântă pentru simbolul, pe care ni-l trezește în minte. Pentru pilda pe care ne face s'o păstrăm pururea neștearsă înaintea ochilor noștri sufletești. E un simbol, de care trebuie să ne aducem aminte totdeauna. Ce pilde mai evidente pot avea vestitorii vremurilor nouă în viața tuturor popoarelor, decât frazele prin cari a trecut viața celui pe care îl așteptăm să vină în toată mărirea lui, să vină în toată strălucirea lui?

Așa a fost totdeauna. Când peste o lume închisă între zidurile strimte ale unei concepții învechite s'a pornit un curent nou, s'au ivit luptători pentru o idee nouă, care însemna un pas înainte spre ideal, — cei cari erau obișnuiți cu anumite forme au dat alarma, au rostit anateme, au convocat sinodriul și au escuminate pe „răzvrățiții”, cari sacrificau formele de dragul ideei.

Totdeauna cei ce-și temeau situația au găsit mercenari, cari pentru bani scumpi să ridice piatra și să lovească. Ne-o arată aceasta istoria bisericăscă, ne-o arată istoria noastră națională, ne-o arată vremea, în care trăim noi. O, mai ales fazele, prin cari trece viața noastră publică în Ardealul bătut de păcate ne învederează acest etern adevăr.

N'avem și noi un ideal? Nu ne așteptăm și noi un Mesia? Nu există și la noi o Irodiadă ce pretinde capul celui ce-l vestește între oameni? N'avem și noi farisei, cari spun că noul crez este o blasfemie? Și când Cesarul le cere dovezi pentru susținerea acuzațiunii lor, nu rostesc ei „Au blasfemat, ce ne mai trebuiesc martori!”

Și va birui gândul. Și vor cădea formele, ori

cât s'ar zbate cei înlăntuiți de ele. Acestea ni-le spune ziua sfântă, acestea ni-le spune simbolul sfânt. Căci a sunat plinirea vremii și idealului național va trebui să ne închinăm nu cu vorbe late, nici cu banchete date în cutare sală, într'un cerc de sfântă admirație mutuală, ci va trebui să ne închinăm cu fapta, cu jertfa, cu duhul și cu adevărul.

Și uite ce fermecător aspect ia capitala, în așteptarea oaspei sfânt! În cântece triumfale i-a vestit sosirea corul societății „Carmen”. Și poate niciodată această societate n'a dat un mai strălucit concert de sărbători ca acum. Frumosele noastre colinde au răsunat în sala Ateneului cu farmecul, cu cari răsună la ferestrele caselor albe, în cari arde sfioasă lumina pe masă, luminând calca oaspei sfânt. Au răsunat melodios și dulce, ca o simfonie cerească, trezind credința chiar și în sufletele cele mai blazate.

Iar noi îl așteptăm să vină. Să vină în toată mărirea lui, să vină în toată strălucirea lui. Și — depănând în minte firul amintirilor din copilăria neștitoare de grijuri și de patimi — ca un cântec de leagăn răsună în mintea noastră cântarea nevestezitelor „flori dalbe de măr”.

I. U. Soricu.

O conferință a d-lui N. Iorga.

La festivalul-cultural organizat de Ligă la Teatrul Național a luat cuvântul și d. prof. Nicolae Iorga vorbind despre „Presa Română și menirea ei”. Conferința eruditului academician a durat o oră jumătate și a fost ascultată cu încordată atenție de-o sală arhiplină.

„În 1906, sunt acum cinci ani, tot din această sală, naiv cum eram atunci, credeam să pot înființa „Frăția bunilor Români”. Entuziasmul auditorului, dar mai ales prefacerile ce-și luau ființă îmi dădeau dreptul să cred într'o oaste nouă. Naiv! Azi mi-e groază de entuziasm. Exuberanța ei mi-a atras luarea aminte.

Între „secătura entuziastă” care țipa cât îi lua gura crezul idealului meu și omul înrăutățit în fapte urite, prefer pe acest din urmă. Pentru că omul ăsta păcătos cum e obișnuit să facă fapte rele, luminat, orientat părintește, poate face cu aceeași pasiune, fapte bune. Pe când secătura entuziastă tot secătură rămâne. Cu ea am furnizat cu neofiti tuturor partidelor. Nu-i chemasem eu, au plecat pentru că au fost secături.

Cu toate acestea să nu credeți că în mersul acestor cinci ani de lupă am oboșit vre-odată. Sunt dispus să duc războiul acesta până la sfârșitul vieții. Atacurile răuvoitorilor, invidia și ura proștilor neputincioși mă lasă rece. Voi merge înainte.

Astfel cum e alcătuit, poporul acesta românesc nu poate să-și asigure o dezvoltare trainică, autonomă, națională. Se simte imperios necesitatea unei prefaceri morale desăvârșite. Și această prefacere morală n'o poate înfăptui nici revizuirea constituției — chiar cu introducerea votului universal cum o cerem noi — nici parlamentul furnizor de legi pripite, nici o altă putere efectivă. Ea ni-o va aduce adâncirea profundă în maselă populare a unei culturi hotărât naționale. Cultură, iată singurul remediu.

O avem noi astăzi? Nu. Iașul... „vechea capitală a Moldovei... orașul de unde au pornit toate ideile mari... Iașul n'are o bibliotecă populară, un muzeu național. Oraș vechiu, scaun de domnie, unde fiecă colț de pământ leagă în amintirea sa gloria trecutului nostru, nu poate să-și ridice un muzeu național! Orașul lumină, nu poate sări în ajutorul întunecaților, cu cărți ieftine de împrumut. O furie de distrugere asiatică îndepartează ființa statelor artistice, atâră biserică prețioase, pietre cu inscripțiuni domnești le găsește aruncate prin șanțurile cimitirului „Eternitatea”, ba un coleg din Academie îmi comunică că a găsit două vase prețioase din timpul lui Ștefan cel Mare în vecinătatea locului de... vîdanje!

Lumina cărții ar îndrepta multe, dar cartea, astfel cum sunt deprinderile orașenilor noștri,

n'o poate cerceta ori cine. Colosala „ocupatie” a funcționarilor și profesioniștilor noștri absorb de la orice altă indeletnicire. Când mai are el timp să cetească? Cartea e doară pentru copii! Cu ea isprăvești liceul, prinzi o licență, intri într'o slujbă, ești pensionar și după moarte ți se ridică un monument „recunoscător”! Literatura nu e făcută pentru oameni serioși!

Rămâne deci ziarul. Cu el poți face minuni atunci când îl închini unei cauze înălțătoare. Cine nu zvrle un cinci bai pentru gazetă? Ea e ctită de prieteni ca și de dușmani. Într'insa poți desbata în stil ușor, dizolvant fiecărei priceperi, problemele cele mai grele și mai variate. În foieton ai putea veni și cu ceva literatură.

Totul e ca ziarul, ca presa să răspundă unei înalte chemări naționale și morale. Priviți presa orașului Iași. Mi-e rușine s'o urmăresc. Insulte, trivialități, calomnii, insinuări, ecoul fidel și grosolan al presei orașului București.

Merită Iașul presa aceasta? de sigur că nu. Un oraș de superioritatea sa, gelos de trecutul și viitorul său nu poate suferi această umilintă. Înțeleg luptă de idei, ură chiar. Nu înțeleg însă degradare, perversitate. Sunt oameni cari se urăsc fiindcă se apropie prea mult; ciocotesc de ciudă că ideile unuia se potrivesc cu ale celuilalt. Nu însă degradare morală.

A avut Iașul totdeauna o presă inferioară! Gazeta sa de azi înseamnă o evoluție fericită! Nu. Între 1850 Iașul a avut o presă superioară, cu mult superioară presei de azi a Bucureștiului. E de ajuns să pomenesc numele lui Mihail Kogălniceanu, B. P. Hajden, Neculai Ionescu ca să vă puteți închipui înălțimea morală și politică a presei ieșene.

N'ași prefera nici o foaie de azi curierului bietului Balassan. Articolele prime, naive în totdeauna, n'ascundeau nici o răutate, iar nevasta acestuia, bătrina Balassan înțelegea să strecoare, făcând știrea bărbatului, în mâinile fetelor curioase cărțuții cu „Visul Maicei Domnului”.

Presa Iașului trebuie să se îndrepte. Cum? Să se alunge mai întâi din ea ura și degenerarea morală. Oraș de amintiri mărețe, de învățături eloquente cimentate în statui, clădiri și monumente, presa Iașului să desgroape în foiletoanele sale tot trecutul acesta glorios, să intereseze, să imobilizeze spiritele greoaie ale oamenilor. Să-i pregătească în respectul și evlavie trecutului pentru jertfa viitorului.

Oraș universitar, să devie un adevărat oraș al luminei — Oxfordul României. Să se aducă Facultatea de teologie aici, s'o instaleze în una din mănăstirile învecinate Iașului; acolo să se formeze cuminte și monahal caracterile neșovăitoare ale credinței noastre religioase.

Catedrele universitare să devie tribune de propovăduire a adevărului și științei. Presa să aibă datoria a uni firul culturi superioare cu păturile adânci ale poporului. Să se tipărească cursurile universitare, de enunțare nouă a unei teorii, în gazetă.

Prin burse cât de multe, cantine și căminuri studentești să se adune tinerii din Moldova, Basarabia, Bucovina, Ardeal. Aici să se frământă harnic plămada unei culturi naționale viguroase, pentru ca mai apoi înprăștiată pretutindeni să întărească și să formeze unitatea culturală a unui singur neam.

Nu moldovenism de paradă, nu moldovenismul ohtiatului după situația grasă, ci moldovenismul superior, înviorător, moldovenismul nobil, de jertfă, care există!

Iată elementele, iată programul dstră de luptă; vi'l dau. Prin personalitățile binevoitoare de progres înfăptuiți-l. Veți servi Iașul și veți renaște o țară.

Corneliu Carp.

Domnul Ioniță Obiectiv.

Băiat de negustor scăpatat, d. Ioniță Obiectiv, s'a lovit de multe cu capul în viața lui până ce a ajuns la creangă verde. Acum o duce bine, e funcționar de bancă, cu lefșoară bună, la adăpost de fluctuațiunile nesigure ale vieții, cum nu era bietul tată-so, biet să fie de păcate. Pe d. Ioniță cum e sentimental de fire, îl ia totdeauna așa cu milă la inimă când se gândește, la tatăl său, care s'a sbuciumat de giaba în viața ca să se scoabore în mormânt sărac și gol cum a venit pe lume. Și-aduce aminte, tatăl său, Dzeu să-l hodiească, era om aspru și pornit, cătu-i ziua alerga în toate părțile, se da 'n vânt, după afaceri despica păru 'n patru, și nu se lăsa să nu aducă seara ceva câștig ca să astupe cele guri nespălate alor cinci copii mai unul ca altul. Dacă n'a făcut avere, a fost inima lui cea bună de vină. Credea la toată lumea și cei mișei — că sunt mulți mișei pe lume, își făceau trebușoarele, trăind din bunătatea lui.

A cheltuit multă avere săracul bătrîn, și multă inimă, până ce s'a vânzolit pe astă lume, așa că lui Ioniță nu i-au prea rămas, nici din una, nici din cealaltă. Ba la dreptul vorbind, puțină inimă a moștenit el dela tată-so — și o vede el asta, când îl fură mila gândindu-se la tatăl său și la copilăria lui. Altecum în viața n'a dat dovadă niciodată de slăbiciunea asta. L'a făcut viața așa, cifrele din birou pe care le tot adună și subtrage de douăzeci de ani, ori mamă-sa i-a hărăzit această natură fericită? Nici el nu știe. Mulțumește lui Dumnezeu însă, că-i așa cum este. Să mai fi avut el și un pic de noroc pe lume, cu firea lui, r fi dus-o departe de tot. Lumea aia îngustă din biroul unei bănci însă, nu îngăduie oamenilor serioși și obiectivi cum este el să se ridice. Urcă o treaptă, două, și rămâi toată viața pe loc, că nu mai sunt trepte de urcat.

Când stă el așa și se gândește, și vede pe alții cum se frământă, cum fac greșuri, cum nu știu ei să se învârtească în lume, să intre sub pielea oamenilor — îl cuprinde o mulțumire de sine, și fața i-se luminează de un zîmbet. Altecum nu prea e vesel, el de felul lui. Nici nu-i șade lui bine risul pe față. Rotund, cu mustețile negre, plecoșate, scurt de vedere, purtând ochelari de aur pe nasul regulat, are o înfățișare de om gânditor. Și oamenii cari gândesc nu rid. Au mai multe motive de a fi triști, porniți spre melancolie. El a mers și mai departe și a făcut observații în direcția aceasta. Pornind dela sine, a ghicit el că trebuie să existe o legătură intimă între ochelari și seriozitate. De ce mai toți oamenii cari poară ochelari, sunt în majoritatea cazurilor oameni serioși? Fiind oameni frământați de gânduri, întorși veșnic cu privirea înlăuntru, le slăbește puterea văzului înafară, și devin miopi. Ba el a găsit și aci o frumoasă mărturie a înțelepciunii divine, care se manifestă pretutindenea în armonia din natură. Când ride cineva, i-se ciupează fața, se frîng liniile drepte ale frumuseții, se mișcă ochii, se fac crețe la coadele ochilor, umblă umerii obrazului, se îngroasă proveniența subțire a nasului, și te întrebă atunci — unde le este locul ochelarilor? Zadarnic natura lucrează prin compensații. Ia din vâz, pune din seriozitate, care ori cât și-ar bate joc colegii din birou de el, este ceva pozitiv. El va susținea totdeauna cu tărie, că veselia, e negativă, e lipsa seriozității, această înaltă însușire a oamenilor mari. De aceea el nu a putut avea simpatii niciodată pentru oamenii cari se chiamă că fac spirite, pentru că în fond sunt oameni ușurei și goi.

Pe el l'a scutit Dzeu de patimi, cari duc de multe ori la peire pe alți oameni.

Nu fumează, nu bea, nu joacă cărți, nu bate cafenelele, își vede frumos de trebile sale. Sâmbetile seara se întovărășește și el cu ceilalți co-

legi, la câte un păhar de vin, nu de dragul băuturii, cât de dragul societății. Când simtea însă că se trece de marginele seriozității își lua jobenul din cuier — poartă totdeauna joben, — și pleca spre casă. Il dureau, fără îndoială, chietele ce turei, cât de dragul societății. Când simtea însă niciodată la ușă, să asculte ce vorbesc, după ce pleacă. Lua hotărîre firmă, Sâmbăta viitoare să nu mai vină. A doua zi se purta rece, în birou, și dacă Sâmbăta viitoare iar pleca cu ei, era de vină fărîma aia de inimă moștenită dela tată-so, care ierta ușor.

El credea însă că nu atât inima, cât cumintenia lui e la mijloc. De douăzeci de ani, abia în două rînduri de a avut cu cineva schimb mai aspru de vorbe. A răbdat mult, și-i pare bine că a știut să rabde. A încunjurat totdeauna conflictele. Nu ținea să discute, pentru că era de părere că niciodată un om n'a convins pe celălalt despre dreptatea lui. Când îi vorbea cineva, îl asculta cu răbdare, de din cap, în semn de aprobare, și tot așa făcea cu cel de cealaltă părere. De era tribunist cel cu care vorbea și el era tribunist, de vorbea cu un românist era românist. Fugea totdeauna să pronunțe hotărîre o părere, scăpa cu obiectivitatea și dacă nu putea scăpa altcum, le da dracului pe amândouă. Aci zace taina cuminteniei lui, în obiectivismul lui. Nu și-a ieșit niciodată din fire, ori ce furtună amenința să-i agite sufletul. Și dacă atențat la ceea în viață, ținea să i-se recunoască această calitate. O și accentua el des, și a știut s'o păstreze în toată viața lui afară de o singură dată.

Era după ce s'a însurat la un an.

Trăia bine cu nevastă-sa, o nevastă draguță și frumuseică, fata unui popă de pe câmpie. Ce nu înțelegea la ea, era patima jocului. Ar fi jucat două zile și două nopți întregi, fără să-i zică: hai bărbate acasă, că m'am obosit. El nu ținea la asta, dar se putea să nu-i facă pe voie nevastei? Și așa s'a făcut, că după ce s'a însurat a colindat petrecerile de-a rîndul. Era și mai mare dragul s'o vozi legănându-se în joc, purtată la braț de locotenentul Crețu, cu care se potrivea de minune.

Dela o vreme d. Ioniță a prins a miroși, că nu sunt toate lucrurile în rînduială. A întâlnit odată pe nevastă-sa cu Crețu pe uliță, la o vreme, când nu se aștepta, și de atunci a căzut la bănuială.

Ascultă Ioniță, ce bărbat delicat e d. Crețu. l'a întimpinat nevastă-sa. M'a văzut singură, mergând spre casă, — am fost iar la dentist, arză'l focu că nu mai isprăvește odată, — și s'a angajat să mă însotească.

D. Ioniță ca om bine crescut ce era, n'a zis nimic, ce s'o fi gândit el însă, numai el o știe, că n'a spus-o la nime.

Dar ceea ce îl supăra mai mult, — erau înțepăturile din birou. Când intra el prindea unul să povestească celorlalți:

„Mai băieți aseară am tras un chep cu Crețu, până dimineața. Ce mai băiat Crețu ăla, măi... zucker... Dar las' că și are ăla succese la femei...”

D. Ioniță nu zicea nimic. S'așeza pe scaun și simțea că toate privirile alunecau furioșate spre el.

A muncit toată ziua și n'a scos o vorbă din gură. Așa printru calculi, și-a făcut el socoteala Șeara avea să țină o conferință la despărțământu Asociațiunei despre „Ingrășarea pământului”. Va pleca după masă de acasă și va spune nevaste-si că ocupat fiind nu poate să vină acasă până după conferință. Cu'n sfert de ceas înainte de conferință, va cădea însă ca un trăsnet acasă și dacă vi găsi pe Crețu la el, nu-i mai trebuie altă dovadă.

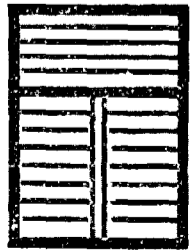
Când a intrat pe poartă îi bătea inima săsară dela loc. Servitoarea era în trepte.

— Cine-i sus Ano?

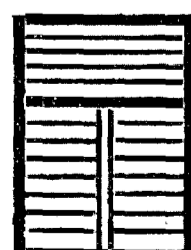
— D. Crețu.

Era cât p'aci să se împiedece pe trepte d. Ioniță. S'a recules însă, a apelat la obiectivismul lui, și a intrat în antisambra.

LUCRĂRI PEN-
TRU EDIFICII
ȘI DIFERITE
ROLETE PEN-
TRU FERESTI

BRAUN GUSZTÁV
MĂSAR,
ATELIER ARANJAT CU MAȘINI ELECTRICE
ARAD, DEÁK FERENCZ-UTCUA Nr. 8.
TELEFON Nr. 681.

ARANJAMENTE
PENTRU PRĂ-
VĂLII ȘI LU-
CRAREA DE
PORTALE

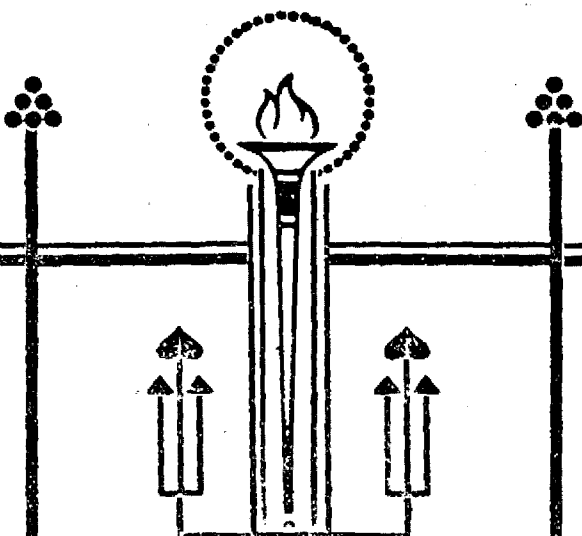
Telefon p. oraş şi comitat 502.

TRIBUNA

▣ INSTITUT TIPOGRAFIC ▣

▣ NICHIN ŞI CONS. ARAD ▣

Atragem atenţiunea onoratului public românesc asupra Tipografiei noastre care e bogat asortată cu cele mai noi şi moderne litere şi maşini instalate cu motoare electrice, se recomandă pentru tipărirea de foi periodice, cărţi didactice, cărţi literare, tipărituri pentru bănci: registre, acţii, libele de depuneri, libele de plată cum şi toate celelalte blanchete necesare. Bilete de logodnă, de cununie şi de vizită, anunţe funebre, cuverte, afişe, invitaţii, reclame; cu un cuvânt tot ce se ţine de arta tipografică. — Comandele se execută prompt şi conştienţios. Tot aici se pot abona ziarele: »Tribuna« şi »Tribuna Poporului«.

Valorizare de nisip

Cine are nisip mult, să ceară în interesul propriu, următoarele cataloage și prospecte:

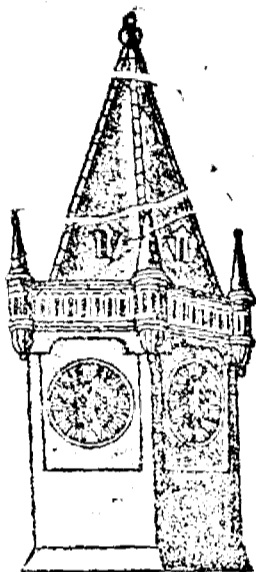
- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton, orânduită la lucru de mână.
- Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
- B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Szántó és Beck, ingineri, fabrică de mașini pentru industria de nisip. Budapest, VIII. Viola u. 7.

Fabrica nouă de OROLOAGE DE TURN

Sarkadi Zoltán & Comp.

fabricanți de oroloage pentru turnuri în Nagyvárad, Damjanics-u. 30.

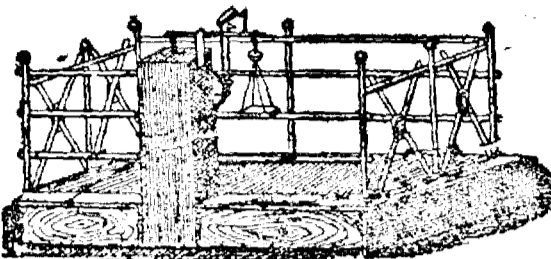
(Casa proprie)

Recomandă introducerea admirabilelor oroloage de aramă, cari trebuiesc trase tot la 8 zile odată, pentru biserici, palate, primării, fabrici și căminuri. Se pregătesc oroloage pentru prețuri convenabile, garanție mai mulți ani. Parohiilor și primăriilor se vând și în rate lunare. Repararea oroloagelor de turn se execută cu minuțiozitate.

Tokodi Testvérek,

fabricanți decumpene.

Hodmezővásárhely, — Szeged,
Lánc-utca. Bokor-utca 10.

Recomandăm comercianților, proprietarilor de mori, agriculturilor și măcelarilor

cumpenele

noastre pregătite din cel mai bun material Cumpene, cântare decimale din fier cu balanțe de oțel, intractabile, autentificate. — Pentru România livrăm și neautentificate Comercianților le dăm rabat — Catalog la care trimitem cu reîntorcerea poștei.

Bordy József,

cojocar-blănar,

Marosvásárhely, Széchenyi-tér Nr. 13.

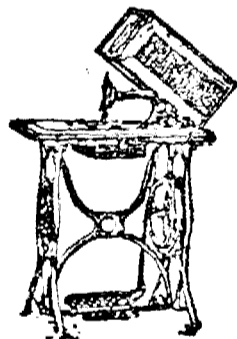
Recomandă articolele de blănărie și cojocărie, dela cele mai simple până la cele mai complicate. Primește și reparaturi. Imprumută bunde de călătorii și ia spre păstrare în timpul verii, paltoane de iarnă și blane, pe lângă asigurarea contra focului. — Comandele se îndeplinesc prompt, ieftin și cinstit.

Leitner Sándor

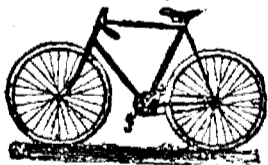
mechanic și electrotehnic Cluj—Kolozsvár,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: case de bani, biciclete,

mașini de cusut, gramafone și mașini de scris. — Primește ori-ce muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

Quirini Sándor

mare proprietar de vii în Șiria—VILÁGOS. (Podgoria Arad).

Vinuri de masă

din anul 1911 alb mustos, hecto	50 Cor.
1911 de dessert	52 >
1910 de masă	54 >
1909 de masă	56 >
1908 de masă	60 >
1908 de dessert	64 >
1906 rizling	80 >

Vinuri albe în butelii de 7/10 litru.

anul 1885 bacator 1-80 C	anul 1906 furmint 1-20 C
1888 rizling 1-80 >	1906 rizling 1-20 >
1906 bacator 1-20 >	1906 leányka 1-30 >

Vinuri roșii.

din anul 1908, hectolitru	80 Cor.
1906, >	100 >

Vinuri roșii în butelii de 7/10 litru.

din anul 1908 vin roșu I—C, din 1906 1-80 C.

Vinuri de Muskotály în butelii de 7/10 litru.

din anul 1905 muskatotlonel . . . 1-80 Cor.
In preț se înțelege și butelia (sticla).

Băuturi spirtuoase.

Rachiu de drojdii nou, hecto	180 Cor.
> > > vechiu	200 >
> de prune nou	180 >
> > > vechiu	200 >
Cognac de 3 ani 7/10 butelie	3 >

Prețurile sunt a-se înțelege după hectolitru cu livrarea din pivniță și cu ramburs. La dorință literez vin și rachiu și în butelii. Butelele dau imprumut pe 6 săptămâni, care se trimite îndărapt franco la stația din Șiria.

Bumbera István,

croitor civil și preoțesc, croitorul preoțimii greco-cat.

Oradea-mare — Nagyvárad.

Edificiul Baza-ulul (partea spre teatru). Telefon 869.

Sezonul de toamnă și iarnă!

Au sosit stoffe moderne, englezești, scoțiene și indigene, calitatea cea mai bună. Costumele croială modernă, și lucrute cu mult șic. Prețuri moderate. Lucru cu mare atențiune. Singurul depozit de articole preoțești și bisericești.

P. Bittenbinder

colorator de mășuri, curăți-
tor chimic de haine și spălător.

Timișoara — Temesvár.

Centră: Józsefváros, Fröbel-u. 37.
Filială: Gyárváros, Fő-utca 27. sz.

Curăță și colorează, chimic, ori-ce
haine de dame, domni și copii, per-
dele, pânzături și îmbrăcăminte de
mobile. — Apoi spală și calcă ori-ce
fel de albituri, gulere și manșete.
Comandă din provincie se fac prompt.
Costume bărb. curăț chimic cu 3 cor.
Fărbuește totfelul de tort în diferite culori.

Luca K. Alexievits

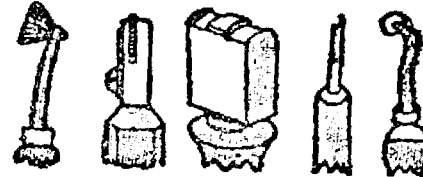
pregătitor de haine preoțești
NEOPLANTA — UJVIDÉK.

Recomandă ateli-
erul său asortat cu
totfelul de rezizite
și haine preoțești de
îmbrăcat în vremea
sujecii în biserică.
Pregătește totfelul
de icoane sfinte le-
gate frumos cu aur
și mătășă, steaguri,
pr-pore și altele.
Icoana Mormântul
lui Christos îl face
foarte frumos La cerere trimite
catalog și preț-enrant gratuit.

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

Recomandă pantofarilor și ciobo-
tarilor precum și pielarilor unelte
de branșe, calitate bună, prețuri
moderate. — Comersanților se dă
rabat. — Catalog gratuit și francat.

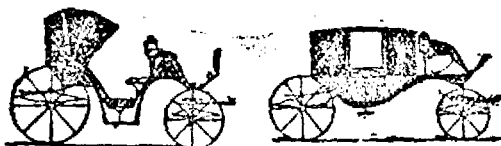
Decorat cu medalie de aur la expoziția
agricolă din Lugoj.

Dicsics B. Ignác,
succesorul lui Bálint Dicsics.

Atelier de trăsuri, șele și lustruire.

LUGOJ, strada Niță Popa
laugă biserică gr-orientală română.

Pregătește totfelul de trăsuri și căruțe,
precum și lucrări de dogărie și făurarie.
Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

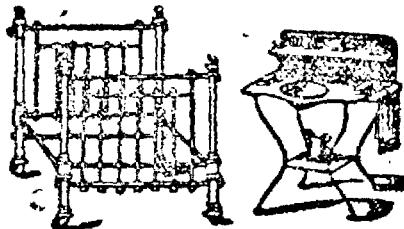

Telefon Nr. 847.

Garai Károly,

fabrică de mobile de fier,
ARAD,

József főherceg-ut II. colțul str. Karolina.

Lucrează mobile de aramă dela cele mai simple
până la cele mai moderne, — expediție inter-
națională în toate părțile lumii. Reprezentat în
tate orașele mai mari din țară și străinătate.

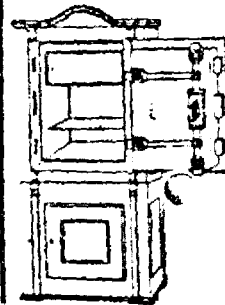
Fabrica budapestană de casse de bani

Gelléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul
orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de
monvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază casse de
bani, libere contra
focului și spargerii-
lor, casse pancelate
pentru păstrarea do-
cumentelor.

Catalog gratuit și
franco.

Cele mai fine și mai elegante haine

pentru bărbați și copii,

cel mai potrivit și cel mai ieftin
isvor de cumpărare pentru ori-ce îm-
brăcăminte se află la

Moskovitz Zs.

Arad, edificiul teatrului

unde e asortiment bogat și
cel mai bun croi.

Trag atențiunea binevoitoare a P. T. preoți,
precum dnilor teologi și pedagogi asupra
îmbrăcămintelor

„Șaguna”

făcut de mine, ce se poate cumpăra exclu-
siv numai la mine, precum și redingate
și veste preoțești.

Ori-ce îmbrăcăminte cumpărată dela mine,
se străformă după măsura corpului fără nici
• plată.

Telefon nr. pentru oraș și comitat: 534.
Întrebuințarea telefonului pentru P. T. public
e gratuită.

Comandă din provincie se efectuează
momentan.

KUN ENDRE,

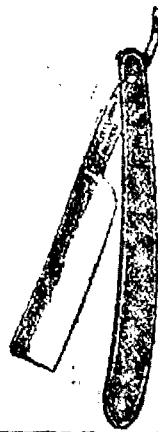
atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pre-
gătirea și ascuțirea oricărui
soi de cuțite, ca cuțite pen-
tru casă și bucătărie, pen-
tru masă și bricege, unelte
pentru ciobotari și cojocari
precum și ascuțirea bricelor
pre lângă prețuri convena-
bile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor
socotesc taxa numai pentru 5.

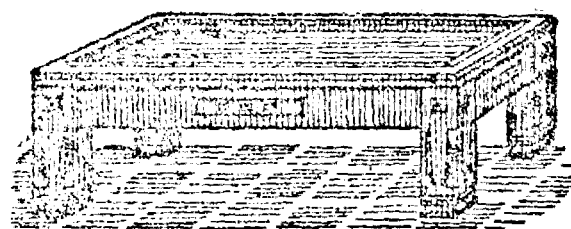

Premiat la expoziție cu medalie de aur.

H. PÁLLÁN succesor

Styászni József

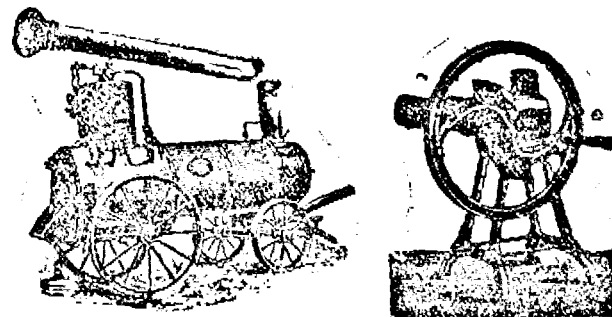
prima fabrică ardeleană de billarde și țimplărie în
Kolozsvar, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.
La cerere trimite instalatorul de billarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de billarde
noui și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și țirg de schimb.

Kálnai S.

fabrică de motoare și turnătorie de fier,
Muraiș-Oșohei — Marcsvásárhely.

Motoare cu benzin și olei brut,
locomobile, motoare absorbitoare
de gazuri. — Mașini-motoare cu
benzin, automobile pentru arat și
îmblătit. — Primește totfelul de
montări pentru mașini, stabilimente
industriale, mașini cu aburi și în-
călzirea cu aburi, precum și exe-
cutarea a totfelul de aliaje de fier
și metale, montarea deplină a
morilor precum și reparări
în bransa aceasta.

Garantă deplină! — Serviciu
prompt! — Prețuri ieftine.

Birou de informații!!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

**Birou de informații și
Agenție românească.**

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general *în orice cauză* dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

Roth Frigyes,

măcelar și cărnățar,
Alba-Iulia — Gyulafehérvár.
Sétatér Nr. 5. (lângă Hotel Europa)

Are de vânzare zilnic, carne proaspătă, de vită, porc, vițel, oaie, miel, de porc afumată, apoi totfelul de cărnățării, slănină și unsoare, în mic și mare. — La cerere trimite în cană proprii unsoare proaspăt topită. Expediție promptă fie prin postă fie ca marfă. Cereți prospect.

TIMBALE!

Timbalele inventate de mine, cele mai moderne, cu organism dublu de oțel, foarte trainice și de o rezonanță deosebită se pot comanda numai dela mine, cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanție de 5 ani.

Mészáros Ferenc,
fabricant de cimbale.
Budapest, VII., Bethien-u. 39.

Prețuri moderate, la cerere, se trimite gratis. Corespondența intrucât se poate să se facă în limba ungară, germană sau sârbească.

Orova Károly,

inginer-mechanic diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24.

Telefon 146-38.

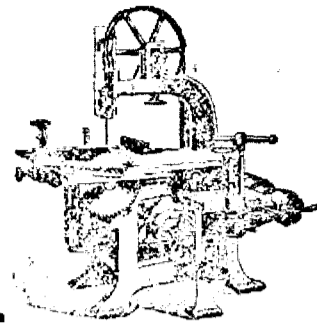
Reprezentantul fabricii de lucrare a lemnului de specialitate **TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.**

Specialitățile: Herestraie rapide și cu două rășuri, instalare completă de herestraie cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.

Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului pe seama măsurilor și inginerilor.

Condițiuni favorabile de plată!

Catalog trimis gratuit!

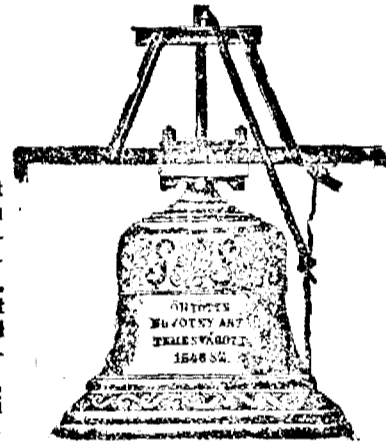

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor noi, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le învârti în ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o litură fiind astfel scutite de greutate. Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dănsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violon — cu găuri ca figura S și au un ton mai intens, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechi, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre presăzarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curenți și rate trimis gratuit.

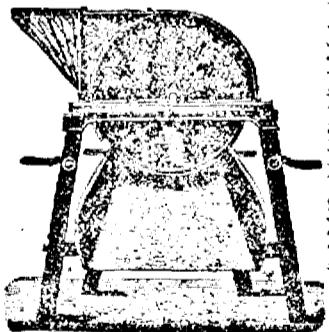
Hegyi János,

măestru lăcătuș de lucruri pentru zidiri și de artă.
Atelier de mașini și depozit de mașini agricole.

(Casa proprie) Aiud — Nagyenyed, Strada Tövizi-ut.

Primește orice lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea de mașini agricole și industriale. La aceste mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricații m'am convins în decursul anilor, că sunt neexceptionabile. Rog să se adreseze în orice afacere referitoare la bransa aceasta, — la mine, servind ori și cui cu lămuriri. Țin în depozit și mașini de cusut, cele mai bune fabricații, precum și cumpene, cântare, decimale — Prețuri rezonabile. — Catalog gratuit. Se dau cu garanție și condițiuni de plată și în rate.

Fabrica de prăjitoare de cafea și căminuri brevetate a lăcătarului

IFJ. FAZAKAS FERENCZ

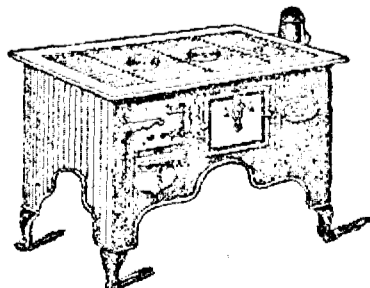
Szepszentgyörgy, Gróf Mikó-u. 18.

Recomandă on. public prăjitoarele de cafea brevetate și căminurile

(sparhert) recunoscute de cele mai bune, dintre cari până acum s'au comandat peste 400 bucăți.

Primesc și eșecut pe lângă prețuri moderate orice lucrări de strungărie în fier, repararea mașinilor și mecanismelor de fier, a casselor etc. pe lângă garanție.

Trimite franco fiecăruia care se referă la ziarul acesta prețuri moderate despre prăjitoarele și căminurile sale brevetate.

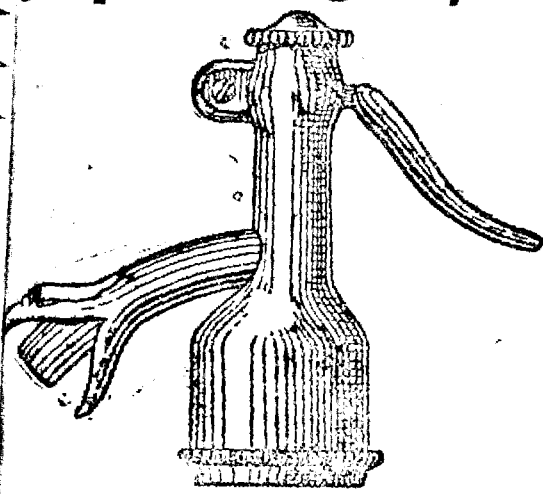

zkovits Gerson, Budapesta, IX.,

Strada Tompa No 14.

ulapuri de gheață

la cari e necesară gheață puțină, preparate pentru măsurarea vinului și a berei, conduse la pregătirea berei și pentru scurs, în prețuri moderate și serviciu prompt. Intreprindere de accesorii la fabricarea zodei, sticle de Bohemia, sirup de smeură, lamăi și ananas, alabastru și praf de limonadă ș. a. Comandele se efectuează prompt și cu prețuri convenabile.

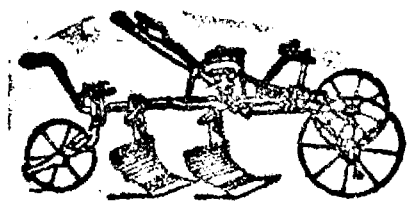

Cel mai ieftin loc de cumpărat e
Marchitania G. Florian & Comp.

Versecz. Telefon 78.

Mare asortiment:

de pluguri, osii, ferării, unelte pentru casă și bucătărie, vânzare în regie a ierburilor de pușcă, arme, cartușe și toate

recuștele de vânătoare.

Serviciu prompt și prețuri ieftine. Comandele prin tren și poștă se efectuează grabnic și cu cea mai mare punctualitate.

KIKTA ISTVAN, bijuter de platină
Budapest, VIII Koszoru-u. 17
Imi las îndrăzneala a strage aten-
tionei on. public asupra a strage aten-
meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de sticlă, at-
verande și sufragerii.
pictură de lux pe sticlă pentru saloane,
Mai deprete plumbuit de artă, gra-
vuri pe sticlă și rame de aramă, pre-
cum și alte obiecte în bransa aceeași.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

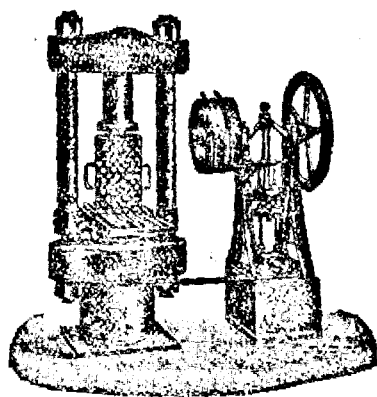
in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată ca specialitate

prese de olei mănate cu apă.

Piua de olei, construcție simplă ori complicată. Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unelte de melișat floarea soarelui, ș. a.

Exportul până acum în 237 uzine.

AFLI LA NOI

cel mai bogat asortiment de diferite articole cu prețuri ieftine. Vizitează negreșit prăvălia noastră unde vei afla frumoase lucruri pentru

DARURI DE CRĂCIUN

ARTICOLE DE GALANTERIE:

Mese pentru flori
Mese pentru fumat
Rame pentru fotografii
Ettagere de tot felul
Garnituri p. masa de scris
Garnituri pentru fumat
Machete de teracotă
Vase pentru flori
Bibelouri
Cassete în colori
Articole japoneze
Bricege
Aparate de ras
Artificii
Lampe electrice de bu-
zunar.
Cofere
Corfe

Săculețe pentru dame
Portmonaide
Necessaires
Articole de toaletă
Oglinzi de tot felul
Articole pentru turiști
Bastoane
Articole de lux.

BIJUTERII
de toată catgoria,
lanțe, cercei, ace,
COLIERE
cu amethyst în argint,
»ANTIK«
bijuterii moderne.

Trăsorele pentru copii.
— JUCĂRII. —

Mare magazin. Prețuri ieftine.

ARTICOLE DE MODĂ:

BLUZE
ROCHII
JUPOANE
COSTUME
PARDESII
ȘORTE diferite calități
RUFEE DE DAME
JACHETE
PALTOANE
CHERETE
BONETE
JABOTS-URI
CORDOANE

EVENTAILLE
PLEDURI
RUFĂRIE DE TRICOT
CIORAPI.

PRODUSE PROPRII.

ARTICOLE DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI, — CĂMĂȘI, GULERE, CIORAPI, CRAVATE, BATISTE.

Nu-i obligament de-a cumpăra!

MARE ASORTIMENT DE GHETE.

Marca: »SALAMANDER« cea mai bună fabrică de ghete din întreaga lume, pentru domni și dame: Cor. 16-50. — Preț de unitate Cor. 20-50.

Marca: »MARA«, ghete pentru domni și dame, sistem nou Cor. 13-50.

Ghete pentru vânat și turiști.
Ghete pentru patinat și săniuș.
Ghete pentru dans.
Ghete calduroase de casă.
Camașine.
Galoși și șoșoni.

KAUFHAUS M. BRECKNER
Hermannstadt. SIBIU. Nagyszeben.

Cel mai bun și mai ieftin izvor de cumpărat !

Cel mai mare asortiment în

pălării de domni și copii

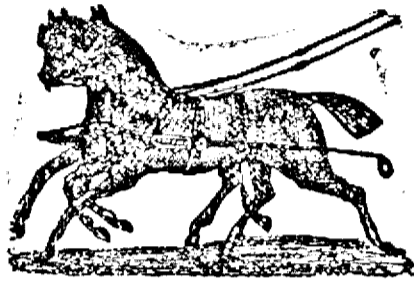
numai fabricații veritabile în cele mai moderne culori
și fașon elegant — apoi în

Cilindere și Claque-uri la

Gustav Schuster succesorul, Sibiu — Nagyszeben.
Grosser Ring 17.

Specialitate: fabricație proprie de pălării pentru țaranii români și sași.

Atelier de curelărie,
șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinoară Societatea curelarilor)

Sibiu — Nagyszeben,
Heltauergr. Str. Cisnădiei 45.

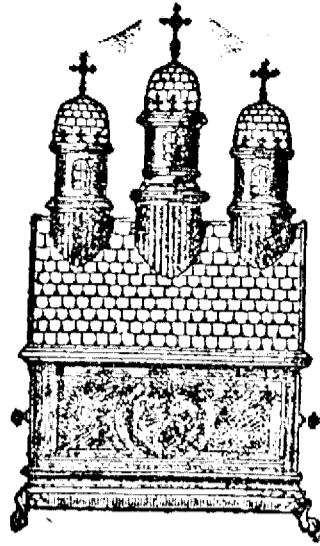
Magazin bogat în articole pentru cărotat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârșob). — Recomandă pe urmă cei mai buni jampersi de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari sînt strîns liate pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare depozit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (toțuri) de cal și cofere de călătorie. — Comarțele se eleprieșc conștîntios.

Telefon 116-53.

Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal.
Budapest, VI., Yáci-ut 179. sz.

Lucrează diferite decoruri la edificii, cripte. Toarnă diferite părți pentru mașini precum și table cu inscripția pentru avocați, medici și ingineri. Table cifrate cu inscripția numelor de strade pentru orașe și sate, cu prețuri ieftine.

Fabrica de mașini

Laufer József,

Budapest, VI., Palotai-ut 15-11

Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »BALON«, cingi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frînghii. Aranjamente Skips și încărcat, elevatoare și transporteur

BUCHETE ȘI COROANE

DIN FLORI NATURALE

GARNIRITE MODERN, LIFE-
REAZA cu PREȚURI IEFTINE

GRĂDINĂRIA

SCHERHAG

ARAD, Andrásy-tér (casa Lócs)

DIN FLORI NATURALE

GARNIRITE MODERN, LIFE-
REAZĂ cu PREȚURI IEFTINE

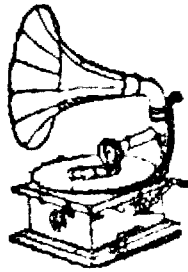
GRĂDINĂRIA

TESTVÉREK

Telefonul prăvăliei Nr. 476
Telefonul grădinăriei Nr. 292.

Nici o fabrică de gramfoane și cufoane nu poate să livreze mai ieftin ca

Reich Aladár,

atelier de instrumente muzicale.

Budapest, VIII., Népszínház-u. 27 T.

Catalog gratuit.

Ioan Haag

tăietor de pile

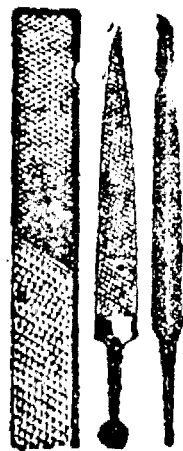
Timișoara-Josefin, Fröbel-u. 48.

Recomandă ferarilor și comercianților atelierul său de tăiat pile

bine aranjat, unde se pregătesc pile mici și mari din oțel vărsat de prima calitate ș. a.

Primește spre scobire pile mici și mari vechi și noi, pelângă prețuri ieftine.

Comandele se execută grabnic și prompt

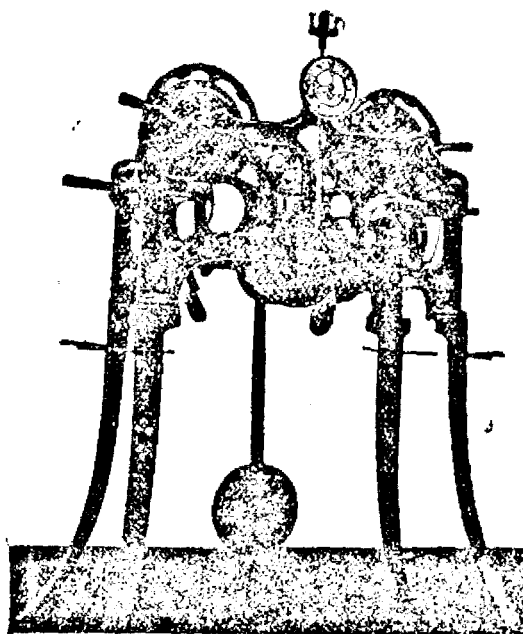
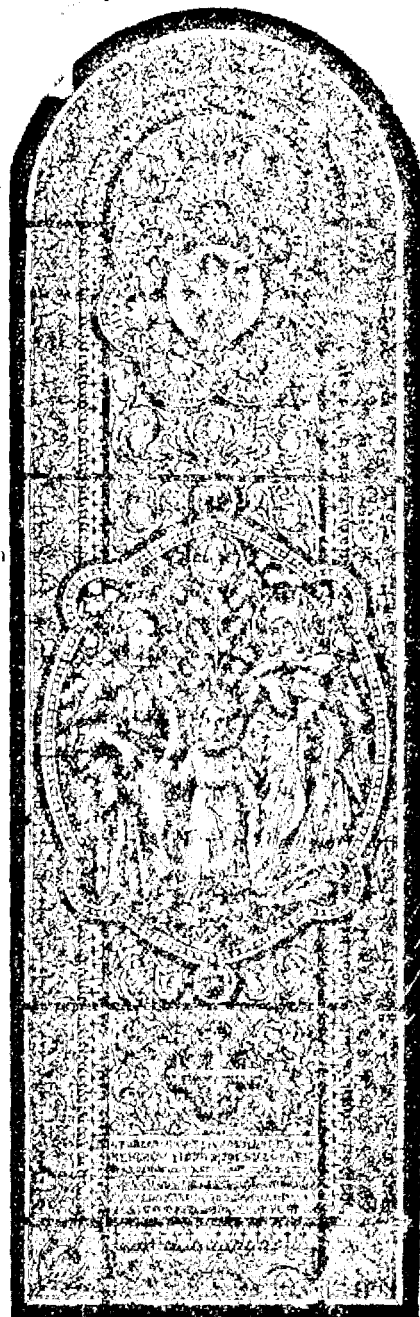
Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Fabrică de ceasornice electrice și ceasornice de turn gr. Thorotzkai és Társa Rozgonyi és Lendvai Budapest, VII, Sziv u. 32

Pregătește

ciasuri pentru turn din material de seamă cu funcțiune precizată, în orice mărime.

Ciasuri principale și laterale electrice, ciasuri vertizatoare pentru școli și fabrici.

Ciasuri pentru castele, căsărmi și terase și jocul dangătului de clopote. — Primește reparaturi, precum și prefacerea ciasurilor vechi în ciasuri de turn cu salt de minut.

Cea mai mare și mai modernă fabrică de ciasuri electrice și de turn din Ungaria.

Ciasornicarii permanenți al capitalei și furnisorii căilor ferate ungare a fabricilor de tutun și casei de amanet.

Premiat la expoziția gener. din Pécs cu medalie de aur și la expoziția asociației industriale din ară cu diplomă de onoare.

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Sibiu—Nagyszében, Strada Sării—Salzgasse 37.

Telefon Nr. 47.

Onoratul public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevoiască a cerceta, (și fără a cumăra) MAREA EXPOZIȚIE de totfelul de mobile de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică. Se atrage atențiunea asupra Atelierului propriu de SCULPTURĂ și TAPIȚERIE de primul rang.

Executăm toate lucrările de biserică nouă și vechi. — Orice comandă se efectuează prompt, conștiincios, pe lângă deplină garanță și cu prețurile cele mai moderate.

Sam. Wagner.

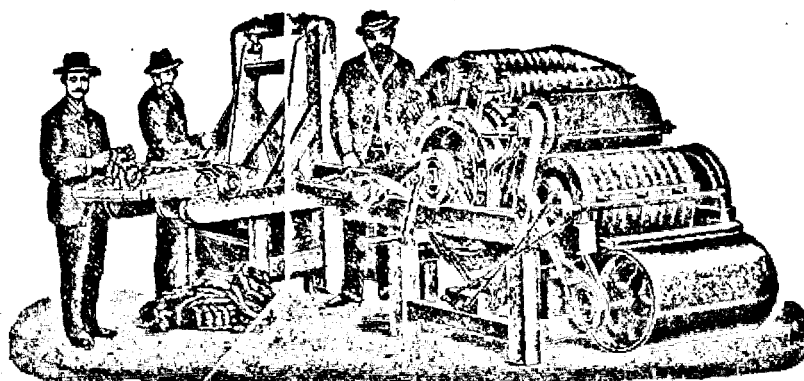
Prima turnătorie de fier Sibiliană. Mare fabrică de mașini agricole. Atelier de mori și prăvălie de fier.

— NAGYSZEBEN. —

Cea mai neîntrecută fabrică de mașini agricole, executate cu cea mai mare precauțiune — Mașini de lână diferite mărimi Darace de lână. Lup pentru scărmanat lână. Pluă pentru abale (postavuri)

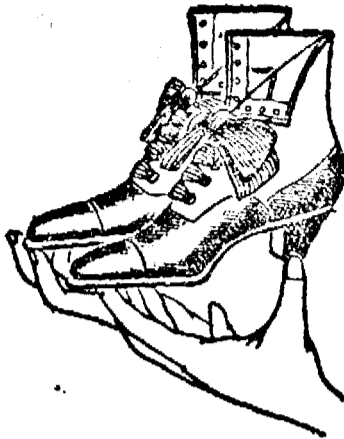
Foarte mare export în România și Orient.

Instalează: mori de orice mărime. Cilindre la mori pentru asortat făina. — Conducte de apă etc. — Efectuează: Cele mai bune țevi tornate pentru conducte de apă Mare turnătorie de fier și alamă. Foarte mare depozit în țevi de fier de orice dimensiune. — Cel mai mare asortiment în mașini de treerat de orice mărime — Foarte mare asortiment de MOIOARE dela 2 HP în sus, — pe lângă cea mai mare garanție. — Prețuri foarte reduse și condițiunile cele mai avantajoase — Explicări și cataloage la cerere gratis.

Bencsik Zsigmond în Déva

Oferă: GHETE AMERICANE ȘI FRANCEZE cusute cu mâna în atelierul propriu precum și GHETE GATA, format modern pentru bărbați, femei și copii. *Oalosi, ghete comode și pentru gimnastică.* Mare magazii de gume renumite de Sullivan pentru locuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare ne-regulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comande din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu prompt.

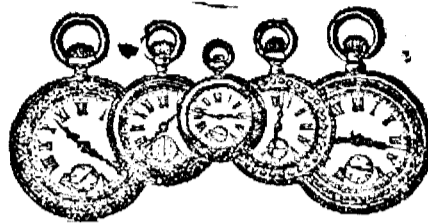
H. Miklós J.

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispergasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

C I A S O R N I C E

de buzunar și de părete și ciasorni e deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.

Toate reparaturile se execută prompt și cu garanță.

FARKAS ABRAHAM,

mare prăvălie de vinuri și beuturi alcoolice

ARAD, Lázár-Vilmos-u. 1—2 (Casa proprie).

Depozit de cele mai bune lichouri și rumuri. Rachiu de prune, brad în mic și mare.

Telefon 189.

Telefon 189.

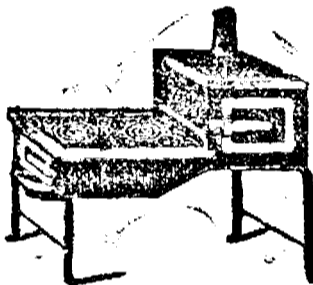
CARL GÜRTLER

lăcătuș artistic și pentru edificii

SIBIU Str. Elisabeta 26.

se recomandă la toate lucrările ce se în de specialitate mai ales

LA ZIDIRI NOI.

Lucrări ornamentice, precum pentru grilaj, grilaj la morminte și galerii, se pregătesc conform gustului în mod cel mai succes.

Paronere și montarea lor, instalațiuni de apaduce, closete, baie, introducere electrică executate cu măiestrie.

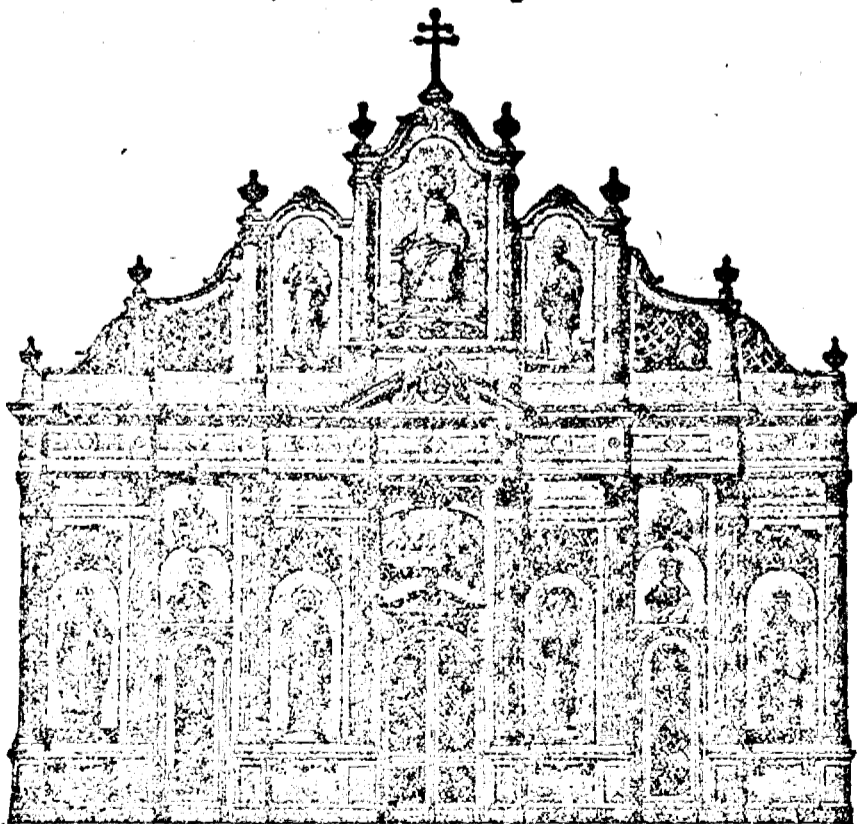
Reparaturile se primesc. Mare magazin de căminuri perpetue în diferite mărimi.

Carl Gürtler junior.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

institut pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köbányai-ut 53.

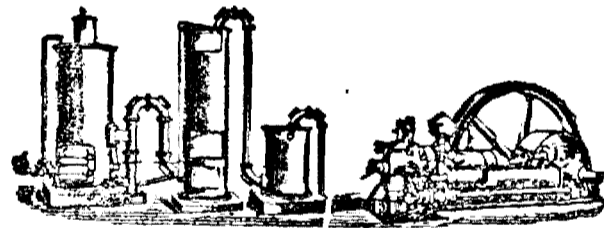

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile.

Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor, vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe speșle sale proprii.

Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

Garnituri de îmblătit cu benzină și ulei, motoare de benzină, ulei și gaz.

Construcție de mori:

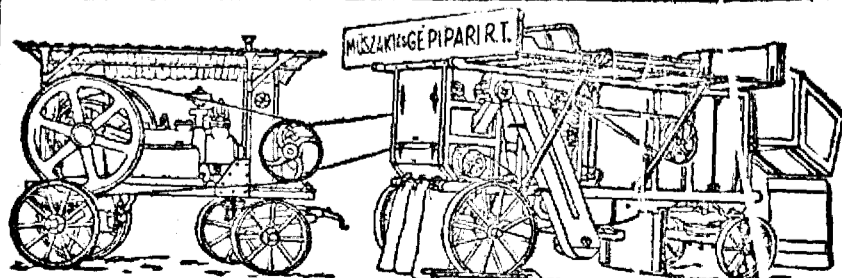
mori de rijnit și măcinat, teacuri de ulei, instalații de apaduct, fântâni, pompe de totfelul. Prețuri ieftine, condiții favorabile, garanții desăvârșite. Lămuriri specialiste, proiect de cheltuieli și preț curent se trimit gratis și franco.

Societate pe acții pentru industria tehnică de mașini. **Műszaki és Gépipari Részvénytársaság, Budapest, V., Alkotmány-utca 25.**

Reprezentantul pentru Arad și provincie:

LENGYEL GYULA,

atelier de motoare și mașini
Arad, (Hal-tér) Szentpál-u. 1.

Și acum se cutrămură când și-duce aminte, ce era să se întâmple, de-i ieșiau șoșonii ăia mai ușor din picior, și de nu-l apuca o tusa tocmai atunci în amăsimbră. L-au simțit însă că vine, și până a intrat el pe o ușă, Crețu a ieșit pe cealaltă.

Nevastă-sa era pierită și tremura ca varga. Cine a fost aici?

N'auzi cine a fost aici?

— Nime.

Cum nime? Dar n'am auzit eu? Crezi tu că eu nu știu nimic? Tu, eu sunt om bun, și obiectiv, eu nu-mi pierd sărta cu una, cu două, dar te ia mama dracului dacă nu-mi spuni cine a fost aici!

Și s'a apropiat de ea, a prins-o de mână, și a scuturat-o:

Repede să-mi spui, ori dau!

Ea s'a smuls aprinsă din mâna lui: lovindu-l cu brațul peste ochi, a prins ce a putut de pe masă, farfuria, cărți și le-a izbit furioasă în el.

Să dai în moș-to, dar nu în mine, ticăloșule, slăbănogule, obiectivule.

Obiectivule, obiectivule, și trântind ușa în urma ei, de-au sărit geamurile în toate părțile, a șters-o afară.

D. Ioniță, înmărmurit, s'a plecat, a ridicat jobenul spart de jos, și cu un glas tâmpit, de spaimă a murmurat:

— Dar eu cu merg în iaseară la conferință?

Blaj.

Bucur Bogdănel.

Jubileul „României June”.

Cea mai veche societate a studenților universitari români „România Jună” din Viena, împlinește cum 40 de ani de existență.

Cu prilejul acesta societatea organizează un șir de serbări, al căror program îl dăm mai la vale.

Asupra istoricului societății și a însemnătății ei vom reveni într'un articol special.

Programa serbărilor.

Sâmbătă, la 13 Ianuarie: 8 ore și jumătate seara de cunoștință și serbarea anului nou în »sala albă» a hotelului »Riedhof» (VIII. Schloßselgasse 14).

Duminică, la 14 Ianuarie: 10 ore și jumătate Liturgie festivă și Doxologie în capela română (I. Löwelstrasse 8). La 12 ore Ședință festivă în sala diet-i (I. Herrengasse 13). La 9 ore Serată în Cursalon (I. Stadtpart).

Luni, în 15 Ianuarie: La 8 ore și jumătate. Seara de adio în »sala albă» a otelului »Riedhof».

Bilete pentru Serată (de persoană 5 coroane) se vând pe lângă prezenta ea invitării la »Riedhof» în 12 și 13 Ianuarie între ore 10 - 6; și seara la casă. Venitu' curat este destinat pentru înființarea unui »alumneu pentru studenții săraci» din Viena.

Patronese: Sevastia de Carp, Elisaveta Cuparescu, Elena cav de Flondor, Florica Gramatovici, Blanca Lupu, El ftera Mihali, Hermina cav. de Onciul, Letiția Oncu, Elisaveta Petrescu, Matilda Cugler, Pont, Delia L. Popovici, Emilia Rațiu, Elena Roșca, Paula Sturza, Elena de Vaida-Voevod, Elena Vlad.

Patroni: Dr. Victor Babeș, prof. univ., Ion Bogdan, rectorul universității din Iași, Caius Breduceanu, Alexandru Ciurcu, Dr. Stere Ciurcu, Dr. Ioan Cuparescu, Alexandru Cuza prof. univ., Gheorghe Dobrin, Iancu cavaler de Flondor, propr. mare, Nicolae Gane, Vasile Goldiș, prof., Teofil Gramatovici, consilier de secție, Dr Iarnic I. Urban, prof univ., Dr. Nicoae Ioarga, prof. univ., Alexandru Lupu, general, Dr. Iuliu Maniu, avocat, consilierul aulic Dr. Wilhelm Meyer-Lübke, prof. univ., Excelența Sa Ioan Mețianu, metropolit, Dr. Teodor Mihalyi, deputat, Iacob Negruzzi, Aurel cav. de Onciul, deputat Dr. Dimitrie Onciul, prof. univ., Dr. Nicolae Oncu, Aurel C. Popovici, prof. univ., Dr. Lazar Popovici, Excelența Sa Dr. Vladimir de Repta, mitro-

polit, Dr. Victor Roșca, Dr. Stefan Saghin, rectorul universității din Cernăuți, Sava Șomanescu, propr. mare, Gheorghe Săbu, deputat, Dr. Marius Surza, Dr. Alexandru de Vaida Voevod, deputat, Dr. Aurel Vlad, avocat, A. D. Xenopol, prof. univ.

Pentru comitet:

cand. în drept.
Alexie Voiutșchi,
președinte.

cand. în drept.
George Pridie,
secretar.

Cronică externă.

Războiul italo-turc.

Linieștea ce a cuprins diplomația celor două țeri dușmane precum și tăcerea guvernelor marilor puteri, dau de bănuț, că mult așteptata pace este aproape. Ziarele engleze spun, în baza unei telegrame particulare primită din Salonic, că negocierile de pace au luat deja început și e chestie de scurtă vreme încheierea unui armistițiu.

Totuș față de această știre, organele oficioase ale guvernului Italiei și Turciei, țin să abată atenția publică dela începerea tratativelor, arătând imposibilitatea unei împăcări care va avea la bază cedare teritorială.

Dăm în următoarele știrile mai nouă:

Declarația unui ministru turc.

În ședința dela 5 Ianuarie a Camerei turce, ministrul instrucției publice a făcut declarații importante, în ce privește negocierile de pace. E greșită informația a spus ministrul — că guvernul ar încerca disolvarea Camerii în vederea încheierii păcii. Guvernul nu poate ceda nici o mână de pământ deoarece ar călca Constituția, care-i cere apărarea integrității teritoriale a imperiului.

Atitudinea Italiei.

In legătură cu știrile despre pace ziarul „Tribuna” din Roma scrie următoarele: „Situafia Turcilor în Tripolitania este critică: naționalitățile din Balcani amenință cu revoluție; visteria statului este goală iar împrumut nu capătă de nicăiri. În asemenea împrejurări nu poate fi vorbă de pace. Italia poate încă aștepta. Condițiile ei de pace sunt cunoscute de Tucia, care le poate împlini ori refuza. În amândouă cazurile va trage consecințele.

Negocierile de pace.

Din Londra se telegrafiază: Ziarul »Times» aduce știrea de mare importanță, primită din sursă particulară din Salonic, că între Turcia și Italia au început tratative, în vederea încheierii unui armistițiu. Deodată cu aceste negocieri sau luat unele măsuri ca în Tripolitania să înceteze deocamdată ciocnirile trupelor.

Revoluția din China. Din Nanking se anunță: Luni seara președintele republicii chineze Dr. Sun Yak Sen și-a făcut intrarea în capitala Nanking, între ovațiile însuflețite ale poporului și armatei. Douăzeci și una de detunături au vestit locuitorilor intrarea în oraș triumfală a președintelui Sun-Yak-Sen a luat conducerea guvernului și a pus jurământul, că va lupta pentru izgonirea dinastiei mandjurienne, că va introduce suveranitatea poporului și va restabili pacea. După împlinirea acestor acte își va depune însărcinarea așteptând alegerea legală și definitivă de președinte al republicii.

INFORMAȚII.

ARAD, 6 Ianuarie n. 1912

Numărul nostru de Crăciun.

Numărul nostru de Crăciun e de 76 pagini. Articolele mai însemnate, în afară de partea de reportaj, sunt:

Paginile 1—18.

Unul din cei puțini de Octavian Goga. — Ia Crăciun de Dr. Ioan Lupuș. — Unui tânăr de St. O. Iosif. — Dușmanii de A. Ciura. — Probleme interne de Gheorghe Pop. — Viața în Apus de A. Maior. — Raportul oficial al comandantului rus din 1849 despre Avram Iancu, de Dr. Silviu Dragomir. — Scrisori din Iași de Corneliu Carp. — Alte preocupări de Vasile C. Osvadă. — Aderențele tinerimei de I. Grămadă. — Contribuția la monografia școlilor românești de Dr. Ioan Matei. — Cronică din Paris de Adrian Corbul. — Crăciunul la Roma de Dr. Pompiliu Robescu. — Povestiri de femei de Marilina Boeu. — Viermiș de mătase de Victor Stănciu. — Din „cärticica furnicilor” de Dr. Onisifor Ghibu. — Scrisori din București de I. U. Soriciu. — Domnul Ioniță Obiectiv de Bueur Bogdănel. — Iubileul României June. — Informațiuni. — Despre banca Generală de Asigurare de Filoromâni. — O nouă operă literară româno-calvină de St. Metes.

Paginile 21—24.

Din carnetul unui filolog de Dr. Sextil Pușcariu. — Patima Bădicului Stan de Ion Agărbiceanu. — Sonete de I. U. Soriciu. — Revederea de Iuliu Enescu. — Cântec vechiu de G. Rotică. — Scrisorilor de Liviu Coman. — Un om ciudat de D. N. Ciotori. — Cântecul Mărinarului de Vasile Stoica.

Paginile 45—48.

Intâmplările din anii 1848—49 de Adam Bolcu. — Scrisorile de atunci de Victor Eftimiu. — Corbii de Marilina Boeu. — Domnul Melentie de T. Murășanu. — Cronică artistică de Adrian Corbul. — Porumbii în serviciul poștei trad. de I. S. Gaspar. — O seară de Crăciun de T. Murășanu. — Felurimi.

Din cauza sfințelor sărbători ale Crăciunului numărul următor al „Tribunei” va apărea numai Miercuri noaptea.

— Crăciunul școlarilor săraci în Arad. Ca și în alți ani așa și anul acesta școlarii săraci dela școalele elementare române din orașul nostru au fost dăruși de Crăciun cu ajutoare în haine și alimente. Impărțirea de daruri a avut loc în localul școlii azi dimineață, în prezența conducătorilor și binevoitorilor școlii.

S'au împărțit haine din suma dăruită de banca Victoria 250 cor. și casa bisericii 50 cor., la 38 elevi. Cele douăzeci de rochițe au fost cusute de dnele Elena Raicu, Iovanca Nemeth, Sofia Papp, S. Vașan, Antonescu, Constanța Lazar, Emilia Trailescu, Vasilon, Marilina Boeu și d-rele Florica Bonciu, Letiția Dimitrescu, E. Ardelean. S'au împărțit copiilor turte și bomboane trimise de d-ua Boeu.

Primească nobilii dăruitori și pe calea aceasta recunoștința celor cărora le-au însemnat serbătorile nașterii domnului.

Volnicii la o alegere de primar.

Cetim în »Libertatea»: Strigăt de durere și de scârbă ne vine din Vințul-ee-jos. Fiind în 30 Decembrie alegere de primar, fibirăul, înțeles și cu vre-o doi renegați români din primărie, n'a vrut să mai candideze Român de primar, ci pe un ungar nevoiaș rătăcit aci în sat, care nici nu se ține încă de legătură cu comuna, nu plătește dare aci, și nu știe o vorbă românească! Și s'aci 3600 suflete de Români față cu vre-o 600 străini. E o revoltătoare volnicie. D. Dr. Vaida va fi rugat să facă arătare la ministru și plângere.

—Di Suciul iarăși se retrage... „Marele organizator”, dl Dr. Ioan Suciul, anunță în numărul de azi al organului popular autorizat „Poporul Român” într'o scurtă informație intitulată „Ca de adio” (cum... ca de adio?) că „se desface cu asta (cum... cu asta? Cu „ca de adio?”) de biroul central și de organul popular Poporul român”.

Di Suci nu o poate face însă fără ca să dea „din acest incident” (vrea să zică... din acest prilej!) expresie multămitei sale față de toți cei cari au stat în ajutorul biroului și, în rindul întâi, roagă „de vene-rabilii dñi prezidenți și pe dl secretar general să primească expresia profunde recunoștințe pentru onorul (fără îndoială vrea să zică... onorarul!) cu care l-au distins”... etc.

Locul dlui Suci l-a luat dl Dr. Justin Marșeu...

— **Ceva vesel.** — Domnii dela „Românul” își închipue că și literatura se poate comanda așa cum comanzi unui C. I. O. Fleac oare-acre, un articol execrabil. Astfel, prin geniala peană a fostului lipitor de adrese la Academie, au comandat și dlui G. Raneti, pentru numărul de Crăciun al autorizatului, o bucată veselă. În ultimul număr al „Furnicei”, d. Raneti răspunde inteligențului scrib dela „Românul”:

„Ceva vesel” pentru „Românul”.

Stimate domnule Raneti, Vă știu un ardelenist înfocat — și asta mă determină să vă rog să binevoiti a ne trimite ceva vesel pentru numărul de Crăciun al „Românului”...

Arad.

R. C.

Hai, Muză, „ia comanda”! Treci la teighea, poetel! Azi se comandă versuri cum se comandă ghetel!... „Vezi, măi cismar, să fie de lac ori căprioară, „Dar largi, ca bătătura de ici să nu mă doară!” Așa spun mușterii... „Românul”, mușteriu La fel e, „ceva vesel” când m'a poftit să scriu.

Nu, zău, cu bucurie aș scri pentru „Românul” Și l-aș sluji cu rivnă, ca robul pe stăpânul, Aș scri pentru „Românul”, aș scri și zi și noapte: A minței mele roade la focul sacru coapte Vi le-aș da vouă toate, s'aș fi prea fericit D'aș ști că măcar unul cu drag l-ați mistuit!... Dar, uite... Văd comanda, și văd a mea adresă, Văd însă totodată ș'o „clauză expresă” D'a scrie „ceva vesel”!... Vai, foarte's abătut: Comanda dumneavoastră nu pot s'o execut! Răspunsul e destul de indulgent. Comandându-i „ceva vesel”, geniala minte a scribului nu și-a dat seama de insulta ce o aduce spiritului scriitor, care, slavă domnului, numai lucruri tragice n'a scris, spre a i-se putea pune în vedere să scrie „ceva vesel”.

— **„Poporul român din statul ungar”.** În Maiu 1912 va apărea, în extensiune de 32—35 coale de tipar, o lucrare merită să dea tuturor lămuriri amănunțite despre viața politică, religioasă, culturală, socială și economică a poporului român.

Lucrarea o scriu dñii Silvestru Moldovan, dir. „Gaz. Tr.”, și Dr. Gheorghe Proca, secretar consistorial în Sibiu.

Prețul cărții va fi 7 coroane

— **Cât costă un război.** Au trecut vremile când ostirile se susțineau, în țara dușmană, aproape fără cheltuieli. Azi un războiu costă sume oribile. Să luăm de pildă războiul franco-german din 1870.

Cheltuielile proprii ale Franței au trecut peste suma de 3 miliarde, la cari trebuie să se adauge 5 miliarde plătite Germaniei, precum și vre-o 2 miliarde de pierderi suferite în urma neputinței de a încasa, în vreme de război, dări și taxe vamale. Pierderea națională a fost deci 10 miliarde de franci.

Doi publiciști, englezul Mulhal și austriacul Berndt, au alcătuit de curind un tablou al cheltuielilor războaielor mai mari din cei 50 de ani din urmă.

Războiul din Crimeea (1853—56) a costat 256.000 soldați și mai bine de 3 miliarde de coroane. Anglia a pierdut 98.100 și a cheltuit 1600 milioane (pe lună 70 milioane).

În războiul ruso-turc (1877—78), Rușii au pierdut în vreme de 10 luni 172.000 oameni și au cheltuit 1600 milioane, din cari 800 milioane s'au replătit de către Turci.

Războiul austro-prusiac (1866) a ținut numai 35 de zile, dar totuși Prusiacii au cheltuit 300 milioane de coroane, din cari Austriacii au replătit 70 milioane.

În războiul franco-german (1870—71) Germanii au cheltuit pe lună 130 milioane, în total 1240 milioane.

În războiul Angliei contra Burilor (1899—1902) Englezii au pierdut 95.700 oameni și au cheltuit 6000 milioane.

În războiul Iaponezilor contra Chinei (1894—1895) în vreme de 8 luni Iaponezii au cheltuit 450 milioane, din care Chinezii le-au replătit 350 milioane.

O singură dată s'a întâmplat ca învingătorii să plătească cheltuielile de război. Cazul acesta s'a întâmplat în războiul Spaniei cu America, când Statele-Unite, în schimbul concesiunii unor teritorii insulare, au plătit Spaniei 100 milioane.

— **„Sezătoarea” din Timișoara,** care se va aranja în 11 Ianuarie 1912, va avea următorul program: 1. Delibes: Aria Clopoțelilor din opera *Lakmé*, d-na Lucia Cosma; 2. Leoncavallo: Prologul din opera *Pagliacci*, Dima: *Groza*, baladă, d. Ionel Crișianu, acompaniament la pian: d. Ernst Klein. II. „*La sezătoare*”, icoană din popor, de Tiberiu Brediceanu. Persoanele: Ileana: d-na Lucia Cosma. Sorin: d. Ionel Crișianu. Mama Dumitra: dna Alexandrina Adam. Moș Marin: d. Dr. Coriolan Balta. Radu: Dl Dr. Ion Mezin. Selea Chiva: D-na Paulina Mezin. Mărioara: D-na Victoria Magdu. Stan: Dl Paul Nicolaeviciu. Un flăcău cu fluerul: Dl Dr. Anton Bogdan. Cor de fete și flăcăi. — Lăutari. *Corul*: Doamnele: Silvia Cărbășiu, Aurelia Cioban; Domnișoarele: Sempronia Brediceanu, Natalia Ciorogar, Norica Cosma, Ella Diminescu, Hortensia Haneșiu, Elena Mezin, Livia Mioc, Lucia și Cornelia Pinciu, Valeria Popoviciu, Florica Secoșan, Veturia Terfaloagă.

— **Interesante comunicări asupra limbii noastre.** Ni-se comunică din București: În ședința de Marți a Societății filologice, d. A. Candrea s'a ocupat de unele legi fonetice arătând cât de greu se pot face descoperiri nouă fără a se studia sorta unor anumite grupuri de sunete, cari filologii nu le-au aprofundat de ajuns. A arătat în deosebi cât diferă tratamentul sunetelor după cum se află înaintea sau în urma silabei accentuate. S'a ocupat apoi de originea cuvintelor a arăta, a refeca și rapăn.

D. O. Densușianu a relevat câteva pasagii din basme unde putem găsi unele indicațiuni cu privire la trecutul limbii ori culturii noastre. Intre altele a arătat cum într'un basm al lui Ispirescu, termenul vechiu Valea Jeluiri a fost înlocuit prin Valea Plângerii, cu toate că înțelesul basmului ne arată că era vorba de o vale a dorului sau cum se zicea în vechea românească, a »Jeluiiri», (în vechea românească a Jelui înseamnă în adevăr a duce dorul.)

Tot în legătură cu limba basmelor d Densușianu și-a exprimat părerea că unele cuvinte ca împărat etc., cari dându-se condițiunile noastre de cultură, nu se puteau păstra, au continuat totuși să trăiască în limbă, mulțumită basmelor, unde poporul trebuia să amintească de împărați, împărătese, împărății etc.

Au fost proclamați ca membrii dñii G. Adamescu și Th. Iordănescu (Foșani.) S'a hotărât înființarea unei reviste filologice.

— **Regele Carol pentru săraci.** Din București ni se scrie: Regele a acordat Muntelui de pietate, ca și anii trecuți, suma de 2000 lei din care cu prilejul sărbătorilor, să se achite împrumuturi mai mici ale oamenilor săraci, care să-și poată ridica astfel fără nici o plată obiectele, în general de prima necesitate.

În acelaș scop generos d. Dr. N. Minovici, a oferit suma de lei 100 din partea biroului pentru asistența prin muncă.

Au fost ajutate peste 150 persoane, atât din Capitală cât și din orașele unde Muntele de pietate are sucursale și cari au fost înștiințate să-și ridice obiectele.

— **Centenarul răpirei Basarabiei.** Spiritele în înstrăinată noastră țară suroră Basarabia sunt preocupate de serbările ce se vor organiza cu ocazia centenarului răpirei. Am anunțat că s'a proiectat o expoziție generală basarabeană și că împotriva acestui proiect s'a ridicat faimosul Krupenschi în ședința de dăunăzi a Zemstoului, susținând că ideea expoziției nu ar fi potrivită, întrucât Basarabia n'ar avea ce expune. Krupenschi a mai spus că nici timpul n'ar mai permite organizarea expoziției

și că ar fi mai bine să fie amânată pentru data când se va face inaugurarea monumentului țarului Alexandru I. la Chișinău. A cerut apoi șovinul rus ca la expoziție să se dea atențiune numai secțiunii istorice a Basarabiei și celei economice, iar secțiunea etnografică să fie suprimată. Propunerea lui Krupenschi a fost admisă cu 20 voturi contra 17. Intenția lui a fost înțeleasă deci de ruși și ea nu este alta decât a duce în rătăcire pe vizitatorii expoziției în ce privește superioritatea populației basarabene românești față de cea rusească. Admițându-se anume ideea unei secțiuni etnografice în cadrele expoziției, s'ar fi învederat întregă comoara industriei casnice a poporului românesc din Basarabia. Durere situația în Basarabia e de așa că favorizează toate intențiile dușmanilor fraților noștri înstrăinați.

— **Un episod sângeros al revoluției chineze.** Directorul de poștă din Sianfu, originar din Germania, publică într'un ziar englez un sângeros episod al revoluției din China.

„La 22 Oct. a izucnit revoluția în Sianfu Eram din întâmplare în stradă când mulțimea revoltată mă încunjurase. M'a oprit în drum, m'a silit să descalez, și m'a lovit din toate părțile. Doi inși chiar au vrut să mă împuste. Unul dintre ei își ațâți-se pușca asupra mea, dar dându-o la o parte glonțul mi-a șuerat pe lângă urechi. Venind încă trei indivizi, și făcându-li-se milă de soarta mea, m'au scăpat din mâinile celor ce voiau să-mi i-a viața și m'au transportat acasă. Intunecându-se a început adevăratul masacru și incendiarea. Toate casele chinezilor bogați și toate prăvăliile au fost devastate de mulțimea oarbă, setoasă de sânge. Ardea întreg orașul. Aceiași incendiari au distrus și școala misionară ce se afla lângă casa mea omorînd și șase copii mici, pe dascălița și pe servitor în modul cel mai barbar. În noaptea aceea feroasă au fost omorâți aproape 10.000 mandjurieni, neînș crudați nici copiii nici femeile. Acest masacru a înfiorat chiar și pe oamenii noului guvern, care a luat îndată măsuri necesare, punând în aplicare pedeapsa cu moarte, pentru orice violare a libertății cetățenilor.

— **Indrăsneț sbor aviatic.** Din Londra se comunică: Ziarul „Evening Standard” aduce știrea, că aviatorul american James Martin se ocupă cu planul unui îndrăsneț sbor peste Oceanul Atlantic, care s'ar face în vară, luna August. James Martin crede că acest drum de 2000 miluri îl poate parcurge în 40 de ore. Punctul de plecare va fi insula Noua-Finlanda iar locul de aterizare Irlanda. Aeroplanul va fi construit după un sistem propriu al aviatorului. Va avea 5 motoare iar la partea de jos vâsle, pentru eventuala călătorie pe apă.

— **Se caută medici în comitatul Aradului.** Pretura din Maria-Radna publică concurs pentru ocuparea alor 6 posturi de medici cercuali în comitatul Aradului.

Se caută medici pentru cercurile *Petriș, Pauliș, Soborșin, Totvărădia, Maria-Radna și Bîrzova.*

Cercurile aceste sunt alcătuite, în total, din 34 comune — toate lipsite de medic.

Plata minimală a unui medic este 1600 cor. plus 5—600 cor. pentru locuință.

Toate aceste cercuri sunt românești.

— **Sporturile de iarnă în România.** Zilele trecute, din inițiat va principelui Ferdinand s' a constituit la palatul Cotroeni »Federațiune societăților sportive», cu scopul de-a organiza concursuri — după anotimpuri — spre a răpândi astfel gustul sporturilor în întreaga țară. Acum fe erația se ocupă cu organizarea concursurilor sporturilor de iarnă și anume cu curs de bobsleigh, sânuțe și sky.

Joi s'a ținut o nouă ședință la fundațiune »niversitară »Carol I.» sub preșidenția princip

Carol. S'au fixat zilele pentru efectuarea curselor și s'au desemnat membrii juriului și ai comisiunii tehnice precum și premiile ce se vor decerne.

Persoanele cari se vor duce la Sinaia să vadă cursele vor avea o reducere de 50 procente pe căile ferate române.

— **Procesul fraților Zsilinszky.** Procesul pornit împotriva fraților Zsilinszky, cari l'au împușcat pe deputatul țărănist *Achim* din Ciaba, se va desbata înaintea Curții cu juri din Budapesta la 15 Ianuarie n.

Curtea cu juri din Giula, care desbătuse procesul, îi achitase pe amândoi acuzații, după o desbatere de 8 zile. Sentința aceasta a fost însă, casată de Curtea de Casație.

Noul proces nu va ținea mai mult de 3 zile, fiindcă tribunalul din Budapesta a redus numărul martorilor de a se interoga la — 34.

— **Impedimentul unui vas englez la Constanța.** Cetim în ziarele din România: Vaporul „Hermione” de 7000 tone, sub pavilion englez, plecat din Constantinopol cu destinația Constanța, unde urma să încarce petrol pentru export, a sosit Miercuri noaptea în rada portului Constanța. Din cauza furtunei însă, el n'a putut intra în port, astfel rătăcind prin apropiere, la un moment dat a fost aruncat de valuri la mal.

El s'a așezat pe un banc de nisip, în dreptul tăbăcarilor, cu triborul spre vest și prora spre sud.

Cazul semnalându-se autorităților, imediat a plecat cu remorcherul „Julietta” la fața locului, d. comandant Toiescu, căpitanul portului, împreună cu barca de salvare, începând operațiile de salvare.

Până acum însă, orele 6, vasul n'a putut fi despotmolt, și toate încercările par zadarnice, întru cât sunt insuficiente mijloacele de salvare ale portului nostru.

Din această cauză s'au cerut ajutoare din Constantinopol și Sulina, ca să trimeată remorcheri puternice de salvare.

— **Pomul de Crăciun la școala română din Sofia.** Duminecă 18/31 Decembrie a avut loc cu deosebită solemnitate serbarea „Pomului de Crăciun” la școala română din Sofia.

Printr'o listă de subscripție între fruntașii Coloniei s'a adunat suma de 301 lei, cu care s'au procurat ajutoare în haine și încălțăminte elevilor și elevilor orfani sau săraci, precum și mici daruri pentru întreaga populație școlară.

Serbarea a urmat după un program ales, foarte potrivit solemnității. Între orele 4 - 4 jum. și în prezența unui foarte mare număr de membri ai coloniei române

Printr'o cuvântă e adânc simțită, d. Victor Gr. Mihăescu, directorul școlii a arătat importanța „Pomului de Crăciun” în special pentru școala română din Sofia și a mulțumit fruntașilor coloniei, că duhul înfrățirii și al conlucrării domnește între dânsii când e vorba de făptuit ceva bun.

Dsa a terminat arătând caracterul deosebit ce capătă serbarea prin prezența dlui D. I. Ghika, noul ministru plenipotențiar, care pentru prima dată asistă într'o asemenea ocaziune și care a venit însoțit de întreg personalul legației, precum și de dna și dl maior Gh. Dabija, atașatul militar pentru Bulgaria și Serbia.

„Puneți în strînsă legătură — a spus directorul — această mare virtute creștinească cu iubirea de neam, care trebuie să existe în inima faptă fiecărui membru al Coloniei și veți fi în măsură a vă convinge de ce serbarea „Pomului de Crăciun” la școala română din Sofia a prins rădăcinile tradiției, de ce ea a trebuit să existe încă dintru începuturile școlii, de ce există și azi și pentru ce va trebui să existe și în viitor.” În partea a doua a serbării, s'au distribuit ajutoarele celor 26 eleve și elevi orfani sau săraci, precum și darurile celorlalți elevi și eleve. O sesiune generală a domnit în tot timpul și serbarea a fost înălțătoare din toate punctele de vedere.

— **Un om care și-a vândut pielea.** Un țărăngur din Hodmezövásárhely, era pe vremea curiozitatea lumii prin statura sa extraordinară, căci trecea peste doi metri. Se arăta și pe la circuri și de atunci datează că și-a vândut pielea unui muzeu pentru opt sute de coroane. Muzeul, după înțelegere, a dreptul după moarte să-l juipoaie de

piele și să i-o împăeze. Au trecut ani la mijloc și „Lukács-gazda” a îmbătrânit de-a binele. Când a trecut de optzeci de ani, l'a ajuns ceva meteahnă și trebuia operat pentru a-l scăpa de moarte. Dar ca tot ungușul cuminte din fire și mai ales cavalier s'a gândit cum o să-și lase el muzeului pielea ciopărtită când nu așa le fusese înțelesul, și n'a dat voie medicilor să-i facă operația. Dar răul progresă cu fiecare zi și bătrânul era în pragul morții. Când s'a văzut aici, l'a apucat groaza gândindu-se cum o să-l juipoaie de piele și a lăsat rudelor, cu limbă de moarte, să dea muzeului napoi cele opt sute de coroane și să-l îngroape și pe el cu pielea cu tot, ca pe orice om de treabă.

Așa a rămas ca moștenitorii datorilor bătrânului să mai plătească și o sumă însemnată pentru o piele proastă, care nu mai făcea nici două parale.

— **Mulțămîta publică.** Pentru prevedera sf. noastre biserici cu cele trebuincioase, din evlavie și creștinească iubire către sfta noastră biserică și religionea străbună ni-a venit în ajutor următorii binefăcători dăruind: „Codru” institut de credit în Buteni 1 evanghelie, 4 ripizi și cruce în preț de 245 cor., doamna Verghilia Traian Moșușiu din Arad o perdea la ușile împărătești în preț de 80 cor., Pinteș Rad și soția sa Catrina 2 prapori în preț de 56 cor., Prea On. Domn Gherasim Serb asessor consistorial tot spre acest scop ni-a pus la dispoziție suma de 100 cor.

Deci și pe această cale vin a exprima binevoitorilor în numele comunei bisericesti cea mai sinceră mulțămîta, rugând pe Atotputernicul Dumnezeu să primească aceste jertfe aduse pe altarul său întru preamărirea sa și întărirea credinței noastre strămoșești dând binefăcătorilor noștri și de aci înainte sănătate și bunăvoință pentru sprijinirea așezămintelor noastre religioase morale.

Cuidi, la 22 Decembrie 1911. *Terențiu Mișușiu* paroh.

— **Accidentul unor pescari ruși în România.** Din Galați se anunță:

Un accident mortal s'a întâmplat Sâmbătă pe lacul Brateș. 10 pescari ruși din Tulcea, venind pe ghiță cu o barcă mică, la un moment dat ghița s'a rupt.

Pescarii voind să sară cu toți în barcă, unul dintre ei a căzut în apă și s'a înecat.

Un altul din cauza căderii s'a ales cu cinci coaste rupte, și a fost internat în cura spitalului din localitate.

Ceilalți opt au fost salvați mulțumită intervenției a șase pescari români cari veneau la o distanță cu o barcă mai mare ca aceea a pescarilor ruși.

— **Gaz din noroi.** În orașul Brünn s'a construit o uzină pentru fabricarea gazului de iluminat din noroiul extras din apele de prin canale. Într'adevăr, profesorul Hönig a descoperit că un metru cub de apă de canal conține în suspensiune o substanță solidă, care se poate trata în tocmai ca și cărbunele și turba. Puterea calorică a gazului astfel obținut este cu mult mai mare decât aceea a gazului din coks.

— **Cărți legate în piele de om.** Doctorul american Stocton a dăruit săptămîna trecută spitalului din Philadelphia șase cărți în piele de om. Patru din aceste volume sunt legate în pielea unei văduve irlandeze căreia sus numitul doctor i-a amputat un picior. Imbrăcămintea celorlalte cărți provine dela un braț omenesc, deasemenea amputat. Dar observațiunea care se poate face văzînd toate aceste volume, nu e de loc măgulitoare pentru noi: pielea în care sunt legate, se aseamănă foarte mult cu pielea de porc!

— **Cât cheltuiește președintele republicii franceze.** Înaltul post de președinte al republicii franceze nu i-au îmbogățit pe toți acei cari l'au ocupat. Așa, mareșalul Mac-Mahon pentru a face față în mod demn fastului de care se încunjura, a fost silit să-și vîndă două castele ale sale, de oarece suma de întreținere pe care i-o plătea Franța nu-i ajungea. Bietul Sadi Carnot care a fost asasinat la Lyon, a cheltuit cât a stat la putere, o jumătate milion de franci din averea sa privată. Dna Carnot avea obiceiul să spună prietenelor sale: „Elyseul este un palat unde te plictisești și te ruinezi.” Felix Faure deasemenea cheltuia mai mult decât primea. El a fost silit

să contracteze un împrumut ipotecar, la un nolar din Harve. În schimb fostul președinte Loubet a fost mai cumpătat; el își economiza întreaga leafă de 600.000 fr. pe care o primea; dar el cheltuia până la un ban cei 600.000 fr. cheltuieli de reprezentare pe cari statul francez îi acordă celui mai înalt demnitar al acestei țări.

Ne mai rămâne să vorbim de președintele Fallières. D. Fallières?... Dar toată Franța e în curent cu sgărzenia lui legendară. În fiecare actualul președinte al marelui republicii europene găsește cu cale de a pune la o parte un milion și mai bine din cele douăsprezece sute de mii de franci pe cari le primește anual.

— **O greșală cu folos.** Guvernatorul uneia din coloniile africane ale Franței juca săptămînilor trecute la cărți, când de-odată i se anunță sosirea a doisprezece indigeni, condamnați la moarte. — „Se fie împușcați numai decât!”, porunci guvernatorul urmîndu-și jocul. Dar peste un ceas ofițerul de serviciu îi anunță sosirea a alți doisprezece negri, cu observația că acești negri erau ferecați cu lanțuri. Dar atunci cine fuseseră cei dintâi? Guvernatorul află că cei doisprezece executați, erau niște șefi de triburi, veniți să-și prezinte omagiile și darurile lor funcționarului francez. Prin spirit de compensație ofițerul dete atunci libertatea adevăraților condamnați, încercîndu-i cu darurile aduse de nefericiții șefi de triburi. Dar morala acestei greșeli a fost că guvernatorul câștigă prin gestul său stima, admirațiunea și dragostea indigenilor, fiindcă, spun ei, el s'a arătat aspru față de cei mari și bun și generos față de cei mici.

Dr. Gheorghe Crăciun,

fost extern la spitalele din Paris, consultă pentru boalele urinare-sifilitice.

Injectii cu preparatul „Ehrlich 606”

— Temesvár Erzsébetváros, —

— Bégabalsor 5. —

Mișcare culturală și socială.

— Petroceri, concerte. —

8 Ianuarie.

— **Teatru în Hălmașiu.** Elevii școlii române gr. or. invită la reprezentația teatrală urmată de dans ce va avea loc la 26 Decembrie v. (8 Ian. n.) în ospătăria „Emil”. Se vor juca „La Crăciun” de A. Pop; „Cine sapă groapa altuia, însuș cade în ea” de M. Drăgan și „Nașterea lui Hristos” piesă rel. de P. Băncilă. Începutul la orele 2 jum. d. a. Dansul începe la orele 8 seara.

— **Teatru în Săliște.** Școala populară română gr. or. din Săliște invită la reprezentația teatrală urmată de dans, ce va avea loc a doua zi de Crăciun (8 Ianuarie n.) în sala festivă a școlii. Se va juca o „Scenă militară”, predată de elevi, și „Nevasta lui Cerceluş” farsă de P. Locusteanu, predată de corpul învățătoresc. Începutul la orele 7 și jum. seara.

— **Teatru în Vărădia:** Reuniunea de cânt. și muzică „Unirea” invită la reprezentația teatrală, împreună cu concert și dans, ce va avea loc a doua zi de Crăciun (8 Ianuarie n.) în ospătăria „Pan Vuia”. Se va juca „Sărăcie lucie” de Iosif Vulcan. Începutul la orele 8 seara.

— **Teatru în Buteni.** Tinerimea română din Buteni invită la reprezentația teatrală, împreună cu concert și dans, ce va avea loc la 21 Ianuarie n. în restaurantul „Coroana”. Se va juca: „Ca prin Romane” de Görlich, „Rămășagul” de V. Alecsandri și „Calea cea mai scurtă spre divorț” de I. Agârbiceanu.

— **Teatru în Bistrița.** Tinerii economi din Bistrița invită la reprezentația teatrală, urmată de joc, ce va avea loc a doua zi de Crăciun (8 Ian. n.) în sala mare dela „Gewerbeverein”. Se va juca „O-

travă femeiască” de N. Tințariu și „Dragoste adevărată”. Inceputul la orele 8 seara.

13 Ianuarie.

Serată teatrală în Bistrița. Reuniunea română de cântări din Bistrița invită la serata de anul nou (concert, teatru, dans), ce va avea loc la 18 Ian. n. în sala mare dela „Göwerveverein”. Inceputul la orele 8 seara.

Dr. RÓTH KÁLMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Cosultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Cosultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

ECONOMIE.

Despre banca generală de asigurare.

De: Filoromânul.

Din *Reduta*, la 20 Dec. 1911.

I.

În Nr. 249 al prețuitei »Tribuna« la rubrica »Economie« a apărut avisul direcțiunii »Albina« prin care declară, că nu mai e în legătură cu societatea de asigurare: »Donau«. Avizul acesta îmi dă condeiul în mână, ca să-mi exprim părerea asupra însemnătății mari a afacerilor de asigurări, în special asupra Băncii Generale de Asigurare. Da capo declar, că după avizul acesta vor urma și alte multe avize tot în sensul acela, declarându-se diferitele direcțiuni, că au încetat a fi reprezentantele, care a Transsylvaniei, care a Standardului, Dunărei, Generalei etc. Dacă vre-o direcțiune, ori domn director de bancă, agent al vre unei societăți străine nu ar fi inclinat spre pasul acesta, sunt ferm convins că »Solidaritatea«, îi va sili se renunțe la îmbrățișarea întreprinderilor străine. Cred însă, că toate direcțiunile și directorii de bănci sunt la înălțimea chemării lor, la priceperea însemnătății atât economice, cât și naționale a întreprinderii românești, care trebuie să devie mândria D-Voastră.

Banca Generală de Asigurare s'a înființat sub auspiciile cele mai norocoase, ajutată de toți și toate; va trebui, să devie a doua Astra: — Astra economică a poporului român.

Cetitorii vor crede, că șirele acestea sunt scrise de vre-un om interesat în chestie, care face propagandă Băncii Generale de Asigurare, pe care ar putea fi prescurtată în »Generală«. Declar, — spre liniștirea interesatilor, — că nu. Sunt departe de toate mișcările culturale și economice ale poporului românesc, sunt un privitor

desinteresat, dar, care cunoscând însemnătatea generală a chestiei, am luat condeiul în mână acum — întâia oară, ca să aștern pe hârtie câteva notițe, meditații pentru publicul românesc, puțin orientat în afacerile asigurărilor, — deci obiectivitatea în meritul chestiei îmi va fi scuza. Am crescut între români, mai apoi un șir lung de ani am fost departe de bunii români, pe cari i-am știut prețui și iubi. V-am însușit limba atât de dulce și acum iarăși sunt între D-Voastră, păstrez sentimente curate pentru toate mișcările culturale, economice și politice ale D-Voastră.

Nu Vă cunosc trecutul într'o formă istorică-pragmatică, Vă cunosc însă prezentul, idealurile, visurile, năzuințele pentru a căror împlinire îmi dau și eu concursul modest. Mărturisesc, că românește nu am mai scris. Cer scuza, dacă nu mă voi putea exprima clar în toate. De vre-o câțiva ani Vă cunosc mai cu deamănuntul gazetele D-voastre, îndeosebi »Tribuna«, care reprezintă și apără chestiile românești cu o mare demnitate națională, reprezintă pe românul, care e mai avut în cele spirituale prin urmare își pretinde cu mândrie o independență națională: reprezintă poporul conștient de puterile sale economice, intelectuale și nu poporul român, ca fost iobag. Îți place, să vezi păreri, năzuințele naționale ale tinerilor, cari înzestrați cu armele științei moderne, cu însuflețire curată pretind viața, căci la aceasta, au drept.

Pentru desvoltarea simțului național nici o gazetă românească n'a făcut atâta, cât »Tribuna« și între poporul de rînd »Libertatea«, ale cărei merite sunt neprețuite.

La luptele, certele interne ale D-voastră însă nu sunt angajat, nu mă privesc din punct de vedere personal. Sunt departe de toate. Veți trece peste ele, ca peste un vis urât, biruind în fine dreptatea. Regretabil e numai, că pierdeți atâta timp scump și se mistuie atâtea forțe, cari înaintea adevăratului adversar vor deveni niște arme tocite, excepție a acelor cari pentru dreptate, desinteresate luptă, și a căror arme mai strălucite, mai oțelite vor deveni.

Ce mă privește din punct de vedere personal, spre orientare a trebuit să fac mărturisirile acestea afirmând, că ținta mea e a face un serviciu bun intereselor d-voastre. Cu aceasta să ne întoarcem la obiect.

De ce a trebuit, să aștepte conducătorii d-voastre atâta timp cu înființarea unei bănci de asigurare? De ce s'a pierdut atâta vreme scumpă? Explicația după ce vom reveni mai la vale, o aflăm și în următoarele: S'a speculat credulitatea poporului în detrimentul său cu o bancă aproape străină de interesele naționale românești. A fost necesitatea, ca frații d-voastră »circumspecti« să-și dea arama pe față și să vă convingeți, că banca lor de asigurare nu e și a d-voastră. Cred, că convin-

gereea aceasta a fost imboldul hotărîtor pentru crearea unei bănci românești.

În acest înțeles puteți fi mulțumitori fraților D-Voastră »circumspecti«. Alte motive, cari explică întârzierea acesteia, sunt: caracterul poporului român și lipsa de oameni experți pe terenul afacerilor de asigurare. Peste tot v'ați lăsat exploatați de străini. O sumă crescândă, care de prezent variază între 3-4 milioane coroane, plătește poporul D-Voastră ca premii pentru diferitele asigurări. Luând în considerație împrejurările economice, politice ale poporului român, e o enormă pierdere de sânge, care îngrașe și susține societățile și interesele străine spre nici un folos, ba chiar spre paguba poporului D-Voastră. Incheie bilanțe cu profit de milioane, milioanele acestea servesc pentru înflorirea stărei materiale, culturale, politice a adversarilor, milioanele acestea și din punga D-Voastră servesc pentru prăbușirea intereselor D-Voastră, pentru a înființa bănci de credit, de a cumpăra moșii și dela D-Voastră și a le parcela între străini, cu cari voesc a împetrișta masa de popor curată a D-Voastră.

Adeseori mă cuget la purtarea blajină a poporului și la cea cosmopolită a intelectualității. Cum li-se duce creșterul și coroana la străini pentru ochi dulci, pentru o vorbă goală, o frază ieftină. Sunt în tristă situație, de a le vedea zilnic daraverile tuturor, străin și român, a cunoaște păreri, sentimentele ambilor și a vedea, cum Românul crede și străinul exploatează. De multe ori se scrie motto: »Prin noi înșine!« Il cetiți, îl auziți azi și mâne, și totuș tot la străin mergeți, a-i îngroșa punga. Nu voiesc a scrie articole cu tendințe politice, dar ce însemnătate are expresiunea: »Prin noi înșine!« Aș face propunerea, că întâlnindu vă pe stradă ori altundeva, să vă salutați unii pe alții cu »Prin noi înșine!« precum rușii cu »Nos!«

Nu ați avut oameni experți. Aici nu e vina d-voastră. Pe terenul economic-comercial sunteți popor tinăr. Situația va împiedeca dela toate. Oamenii d-voastră nu s'au putut valida; ce ați avut bun, sau s'a maghiarizat, ca nemeșii d-voastră, sau a trecut hotarele. Sunt trecuți numai 40-50 de ani, decând puteți mișca mai liber pe terenul economiei, ați avut alte neajunsuri, cari cereau îndeplinire, decum să puteți înjgheba un institut atât de important în viața unui popor. Și la popoarele mai înaintate au luat acestea proporțiile adevărate numai în secolul al XIX-lea, totuși urmele afacerilor de asigurare le găsim în epoca veche. A. n. Cr. cu 300 ani »szamárhajcsár«-ii (ciurdarii) din Palestina, cari duceau marfă s'au obligat, că vor despăgubi pe acela, care își perde măgarul, ori îi fură hoții din drum.

E interesant, că primele date despre asigurări se află la ovrei, știind că la noi și poate și în alte părți, ovreii predominază toată ramura aceasta de comerț. În răsboiul

Cea mai solidă prăvălie de
sticlărie

„Porzellánárúház”

Telefon 818. Arad, Eötvös-utca. Telefon 818.

romanilor cu Carthago proprietarii vaselor maritime (spanioli) cer despăgubire pentru vasele, cari se vor nimici.

Sistematic încep a se ocupa, Firenze și Genova, numai în sec. XIV. cu asigurările de transport. Contra focului în Germania se înființează o societate la anul 1609, asigurare de viață în Anglia la 1706, contra grindinei la 1750, urmele de asigurare contra »incidentelor« se află în Franța pe la 1540, sistematic pe la 1770 în Anglia. Asigurări contra fracției pe la 1860 în Anglia.

În Ungaria fac pe la 1770 o societate de asigurare cele 16 orașe sepeșiane, dar cu durată scurtă; la 1808 se înființează în Comarom o societate sub numirea: Cs. kir. privil. Komáromi Asséc. Társaság, în 1852 intră în țară Generali din Triest, apoi Reuniunea Adriatică din Sicurta, iar la anul 1858 se înființează Elő Magyar Ált. B. T. Se mai înființează unele societăți mici, ca d. e. la anul 1839 în com. Maroszek (Maros-Torda) la 1842 în com. Tirnava. Avânt puternic își iau societățile din Ungaria numai după 1879 cu întoarcerea în țară a societății franceze, care silește pe celelalte la reducerea premiilor și dă lovitură sănătoasă, celor solide să trăiască, celor slabe să piară, așa, că în 60 de ani se prăbușesc 74 societăți semn, că Maghiarii de-oparte au priceput însemnătatea chestiei, de altă parte însă că însuflețirea lor nu e în proporție cu priceperea recerută. Bancă pur-ungurească nici nu este, totuș de prezent lucră în Ungaria 70 bănci regulate și 11 societăți țărănești (paraszt bi tositó intézet). Toate băncile lor sunt conduse și ticșite de ovrei până la 90%. Rentabilitatea afacerii se vede chiar din numărul mare al ovreilor. E o axiomă: Care carieră e căutată de ovrei e rentabilă. Ovreurii carieră de paradă nu trebuie.

(Va urma.)

Bancă catolică în Budapesta. „Pester Lloyd“ este informat despre o mare acțiune financiară care urmărește ținta de a paraliza, după putință, egemonia distrugătoare a băncilor ovreiești.

În curînd își va începe activitatea. În Budapesta, o mare bancă catolică „Hungaria“. Capitalul social va fi la început 5 milioane de coroane, care în cursul anului se va ridica la 25 milioane. Jumătate din capital va fi semnat de acționari din Franța.

Între fondatorii din Ungaria sunt 5 episcopi catolici. Unul dintre directorii noii bănci va fi cele Zichy Géza, cumnatul actualului ministru de culte.

O importantă schimbare comercială externă a Austro-Ungariei. — Sub acest titlu, „Deutsche Orient-Korrespondenz“, No. 47, din 22 Decembrie, publică următoarele:

Ni se scrie din Budapesta că, între guvernul austriac și cel ungar, există tratative, privind chestiunea atât de importantă pentru Austria, aprovizionarea cu carne. Aceste negocieri vor amelora raporturile politico-comerciale dintre Austro-Ungaria și statele balcanice.

Miscarea comercială între Serbia și Austro-Ungaria, atât de vie odinioară, nu s'a îmbunătățit nici după încheierea convențiunii comerciale, din cauză că s'a acordat Serbiei un contingent prea mic de carne, comparativ cu bogăția sa în vite, pentru exportul în Austria. Austro-ungaria dorește acum să nu mai aducă carne din Argentina, ci din statele balcanice.

De oarece importul de carne din Argentina întâmpină multe dificultăți, în baza compromisului economic din 1907 între Austria și Ungaria, este vorba, acum, să se acopere, de

către Serbia, partea din contingentul acordat României și pe care această țară nu'l poate acoperi. Prin această măsură nu numai că s'ar rezolvi chestiunea lipsei de carne în Austro-Ungaria, dar s'ar ajunge și la o apropiere a României și Serbiei de Austro-Ungaria, din punctul de vedere agricol și politico-comercial.

Cai ungurești în România. Din București se anunță: Ministerul de război din România a cumpărat în ultimul timp din Ungaria 2000 de remonți, cari au și fost expediți în România cu trenuri speciale.

Exportul României în 1910. S'au exportat mărfuri în cantitate de 4,488.629 tone valorindu-se la 603,650.797 lei.

Față de anul 1909 exportul a crescut cu un milion 191.375 tone la cantități și cu 138.594,178 lei la valori.

Categoriile de mărfuri sunt împărțite în: 1. animale și produse animale, 2. produse ale solului, 3. produse ale subsolului și 4. produse combinate.

BIBLIOGRAFII.

O nouă operă literară româno-calvină.¹⁾

Dare de seamă de St. Metc.

Până acum se știa, că reforma religioasă ivită în a doua jumătate a sec. XVI-lea în Ardeal s'a desbinat dela început în două: Sași devin lutherani și Ungurii calvini. Sașii prin tipărirea de cărți bisericești în Sibiu și Brașov caută să atragă pe Români pe partea lor, iar Ungurii prin numirea de episcopi romano-calvini în fruntea Bisericii românești. Acum vin dd. Dr. Sztripszky și Comp. și ne arată în studiul lor, că Ungurii nu numai puneau episcopi, ci tipăreau și cărți bisericești pe românește pentru convertirea Românilor la biserica calvină. Anume Sztripszky, custode la muzeul național din Budapesta aduce înainte niște foi volante (4) pe care le-a aflat în păreții unei cărți tipărite la 1516 (Diodor Siculi scripturis graeci libri due de Philippo et de Alexandro. Utrunque lati tate donavit Angelus Cospus Bononiensis. Vindae Pannoniae 40 p. 94) și legată la 1601. Foile ace-tele volante sunt niște fragmente din o traducere românească a Psaltirii sau a Cărții de cântări dela 1562 alui Grigorie Szegedi preot calvin în orașul Dobrița. Traducerea românească nu s'a făcut direct din ediția la a cărții lui Szegedi, de-alicui aceasta mai avuse încă 5 ediții în decursul jumătății a doua a veacului XVI-lea — care nu se cunoaște, ci după o copie a edției I. alui Szegedi cea din Oradea Mare tipărită de un oarece L. F. și după Psaltirea lui Francisc David din 1568.

„Fragmentul Teodorescu“ — așa le numește autorii cărți, foile a-estea, fiindcă se află în posesiunea dui Dr. Iuliu Teodorescu. „Fragmentul“ a esta cuprinde patru foi tipărite cu litere latine însă cu ortografa ungurească și e un monument literar însemnat mai ales din punct de vedere limbistic, care va interesa mult filologii noștri.

Sztripszky și Comp. prin deduceri ajung să constate că traducătorul acestui „Fragment“ ar fi episcopul româno-calvin Pavel Tordași²⁾ și că s'a tipărit în Oradea-Mare între anii 1570—1573 de tipografii Rudolf Hofhalter. A-erțiunile acestea deși nu se pot documenta până la erudență, totuși cred că pot fi primite până la eventuala descoperire nouă, cari nu vom întârzia mai a-esta două cum sunt informat — că prin tele protopop Dr. I. Lupas pregătit acum un nou studiu istoric despre episcopii româno-calvini, care va aduce d-și g-urături nouă cu privire la trecutul bisericii noastre așa de puțin cunoscut.

O copie a „Fragmentului Teodorescu“ a făcut la 1642 în Hatég sacuiu Grigorie Sandor de Agyfalva, la care a mai adăugat încă cântări c-ivinesii. Manuscrisul lui G. Sandor de Agyfalva constă din 124 pagini, e scris cu ortografie românească și dovedește că copistul lui a fost un bun și iscusit caligraf. G. Sandor de Agyfalva mi-se pare a fost necunos-

¹⁾ Dr. Sztripszky Hiador és Alexics György. Szegedi Gergely énekes könyve XVI. századbeli román fordításban, Budapest, 1911.

²⁾ Dl. V. Onițiu, In cele trecute vremi Arad 1911, desigur că din greșală pune la p. 46 pe Mihail Tordași ca traducătorul acestui „Fragment“, căci primind ase ținea lui Sztripszky și Comp. că „Fragmentul“ s'a tipărit între 1570—73, trebuie să primim și acela că traducătorul e Pavel Tordaș nu Mihail Tordași, care n'a fost episcop calvin decât dela 1578 înainte.

cut până acuma la noi, așa că despropoarea lui din negura trecutului e o nouă contribuție — mai puțin însemnată — la istoria literaturii rom. vechi.

Cartea lui Sztripszky și Comp. se încheie cu câteva analize comparatve și propriu-zise limbice cu privire la „Fragmentul Teodorescu“, care e scris mai mult în dialectul bănățean-c.

Autori cărții b-ziț pe st. diul dlui protopop Dr. E. Dăianu, „Răvașul“ 1908 pp. 168-181 primit și de unul dintre cei mai învățați și mai obiectivi istorici unguri Dr. Veres E. de, Erdély és magyarországi régi román könyvek és nem atványok (1544-1800), Kolosvár 1910 pp. 11-12. a-frmă că Molliventul lui Coresi tipărit în Brașov pe la 1564 ar fi fost tradus de nobilul ungar Nicolae Forro după „Agenda“ lui G. Sar Heltai.

Originalul Psaltirii din Orăștie dela 1582, traduse de Mihail Tordași episcopul româno-calvin și soții săi, tipărită cu „chelougul“ lui Francisc Geszy domn de strag și vestit v-eraz, a-les hotnogiul Ard-aiului și Țării-Ungurești la intoiu în Deva. — e Biblia ungurească a lui Heltai Gás ár a-aruă în Cluj la 1551.

Partea primă în-ă a cărții lui Sztripszky și Alexics băjhaie de neexactități istorice și d-ducări false, de-alicui d. Alexics György — cerșor pentru o catedră la universitatea din Budapesta — ni-s'a recomandat acum câțiva ani prin o carte în limba germană, în care și-a bătut joc de întreaga noastră literatură, prezentând-o ca o fiică neputincioasă a literaturii ungur-ști.

Iată câteva ciudățenii din aceasta carte nouă scrisă fără multă cunoștință și critică științifică:

Egumenul din mănăstirea Peri din Maramurăș avea drepturi episcop-ale asupra comitatelor Ciuc și Treiscăune (p. 30). De unde această isăd-re? Documentul spune Ciceu și Amlaszg (re-produc din memorie ne având cartea la îndemână). Vezi N. Iorga, „In criptii ard-lene și maramureșene I. București 1906 p. XXXVIII și urm.

Mănăstirea din Cristior în Zarand nu e din 1441 ci din 1411. Vezi revista ungar-ăscă „Turul“ II p. 102.

La Beiuș, Bistra, Făgăraș, Oradea-Mare și Sămar n'a fost episcopie în sec. XVI (p. 33) însă nici după aceea. Ce informație învechită și lipsită de orice temei! Am arătat în studiul meu „Episcopii de Val“, care va apărea în curînd, că „Sava episcopum Bistriensis“ sau Bsztricky pomenit 1651 (nu în sec. XVI) nu-i un episcop din Bistea Ardealului, ci Episcopul de Rădăuț refugiat de Tataři la mănăstirea Bistrița din Moldova de unde trece apoi la sfințirea episcopului de Muncaciul Partenie.

Auziți! Când s'au înființat pe la 1350 cele dintâi state n-ștă-ga Dunării (idecă Țara Românească și Moldova) Românii aduc cu sine (magkok h zzak) religiuina grecească, calugării și popii lor bulgari din deapla Dunării (p. 56) O descoperire epocală! Noi n'am venit aici nici barem în sec. XII, ci în al XIV-lea. Pentru aceasta d-le Alexics și m-rita întrăd-văr o catedră universitară, căci știu că și-ai frământat titva!

În Gioagiul-de-sus au fost Greci în sec. XVI (p. 85). O minciună și afirmație nedocumentabilă ca multe altele.

Coresi n'a învățat meșteșugul tipografiei în Brașov ci în Țara Românească la vreo mănăstire, a tipărit în Brașov 16 cărți nu 19 (p. 88).

Psaltirea Scheiană — afirmă cu siguranță d. Alexics — e din a doua jumătate a veacului XVI-lea, deoarece hârtia pe care e scrisă este din fabrica de hârtie din Brașov înființată la 1548. Cod cele Voroneșian e și mai nou (p. 93).

La 12 Martie 1559 Magistrul sășesc al Brașovului h-ărăște „reformaarea bisericii românești a Sf. Nicolae din Schei și să se cetească Cat-chismul l-teran d la 1544 înaintea creștin-ilor (N. Iorga, „Istoria literaturii r-ligio-sec“ p. 4 XX și „Istoria bisericii“ I. p. 166 n. 1), acum d. Alexics — savantul nein-recit — face d-ai-ici o deducțiune scrință (p. 111) și zice că liturgha se făcea în limba nemțiasă la Români. Și cu ce argumentează? Prin critica profeso-ului sas din Sibiu Samuel Wolf, „De vestigiis Ruthenorum in Transilvania“, Cibin, 1801. Acesta spune — fără să documenteze — că în Curgă și în câteva sate din jur liturgha se să-ă-șia pe-n-mentește. Acesta e documentul a-estabil? D. Alexics, un trăs-în-pus în-văț-șt, soțul său Sztripszky e un Rut-an renegit, care de asemenea și bate joc de neamul său și biserica sa — da-ă-ștuda temeinice istoria Româno-ilor din Scheri Brașovului puca observa, că Românii de aici au fost totdeauna cei mai buni și devotați o-odoxi și cei mai d-și împotr-itori ai tuturor influențelor străine ce se răpus-au asupra bisericii noastre strămoșești. E ridicol să susții astfel de absurdități imposibile de dovedit.

Afară de aceste greșeli istorice mai sunt o mulțime de bazaconi, — nu mai citez fiind de ajuns cele de mai sus — povești și pigrame de prost gust (pp. 65-6) care demonștră mentalitatea schiloadă a acestora — și le citează și prin care se fac numai de ris.

Acesta e cuprinsul cărții. Precum se vede autori ei, d-și scot ceva nou la lumină, în schimb de-ugr-ază și fuzifică o mulțime de fapte deja pe d-olă constatate de știința istorică ca adevăruri vrednice de crezământ.

Autorii cari ne promit și o ediție românească a acestei cărți ar face mai bine să editeze în românește numai partea a doua singură folositoare — îndreptând unele greșeli — iar partea primă să rămână și mai departe în limba patronilor cari — mai știți! — se vor îndura doar pentru aiata trodă și osteneală, și... știință și milogire și vă vor milui cu o biată catedră universitară după care însetoși așa de mult — mai ales dl Alexici.

Calendarul Asociațiunii. A apărut „Calendarul Asociațiunii” pe anul 1912 întocmit de dl Oct. C. Tăslăuanu, cu un cuprins bogat și variat. Putem constata, „Calendarul Asociațiunii” e cel mai bogat și mai bun calendar pentru popor. E și cel mai ieftin, căci să vinde cu 30 bani deși cuprind 200 pagini de tipar. Se poate comanda dela biroul „Asociațiunii” Sibiu (Nagyszeben), trimițându-se bani înainte.

„Flacăra” Nr. 9, cea mai bună revistă literară, artistică și socială. Prețul unui exemplar 16 fil., plus 5 fileri porto.

„Calendarul Ligei Culturale” pe anul 1912, à 75 fileri, plus 20 fileri porto.

Mulțămită publică.

Sub povara durerii pe care am îndurat-o prin pierderea neuitatului meu soț, nu sânt în starea sufletească de a mulțumi în particular tuturor prietenilor familiei mele, cari ne-au mângâiat în aceste zile grele prin depeși și scrisori de condolențe, precum și participând la actul funebru. Li rog deci să primească pe această cale mulțumirile mele.

Arad, 24 Decembrie v. 1911.

Văd. Cristina Codrean
născ. Ciorogariu.

x Este propriul său dușman, cel ce plantând vița de vie, nu cere mai înainte oferta despr eplantarea viei și despre vița americană dela „Mill-Telep” în Nagysz, cea mai mare pepinierie de viță de Europa de mijloc.

x **Activitatea vrednică a seminarului juridic Dr. Geréb.** arată mai bine numărul studenților și candidaților pregătiți. În semestrul trecut au fost pregătiți pentru riguroase 93 de inși, pentru examenul fundamental 46 iar pentru cenzura de avocat 12 candidați. Rezultatul a fost uimitor nu numai că au trecut toți cu preparați de institut, dar au obținut și note excepțional de bune.

De aceea toți cei ce prepară vre-un examen la drept (fundamental, de stat, riguros ori cenzura) să se adreseze necondiționat la acest unic institut, care prepară foarte conștiințios, în schimbul unei remunerații bagatele. În toate afacerile de facultate dă lamuriri gratuit. **Seminarul juridic, Dr. Geréb, Cluj Str. Farkas Nr. 5. Telefon 1053.**

x **Inainte de inventar.** scădere la preț, gente, mufuri, săculeți pentru dame, articole de piele, gucker-e, și diferite articole cu prețuri ieftine de ocazie în prăvălia lui **Hegedüs Gyula** Arad, Piața Andrassy Nr. 15. Telefon 506.

x **Brauswetter János, Szeged,** ciasornicar de cronometre brevetate c. r. Firma Brauswetter János, magazin de ciasornice și cronometre a fost înființată de reposatul Ion Brauswetter în 1847 între împrejurări modeste și primitive. Munca lui fără preget și destoinicia i-au creat însă cu vremea renume, așa că azi cu drept ocupă cel dintâiu loc în întreaga Monarhia. Primul merit al firmei e că prin felul deosebit de a-și regula ciasornicele, cât privește poziția, locul și chiar temperatura și-a atras clientele nu numai din țară, ci din cele mai depărtate părți ale lumii ca America, Australia, Africa ș. a. Intemeietorul firmei chiar dela început s'a aflat cu fiul său Brauswetter Ottó, căruia i-a trecut-o după ce s'a retras din afaceri și care și azi o conduce în spirit modern. Actualul șef prin destoinicia și experiențele câștigate în străinătate a ridicat renumele firmei la un nivel respectabil, nu numai în țară ci și în străinătate și ne-am convins și noi că de casa Brauswetter nu numai Seghedinul poate fi mândru, ci întreaga țară. Pe lângă depozitul fără seamăn de ciasornice am mai văzut secția de juvaere, cari se deosebesc cu totul de cele obișnuite și dau probe de bun gust al proprietarului. Firma are în scopul acesta un atelier propriu special, în care lucrează permanent 20—25 persoane, unde se prelucră mecanisme constitutive de ciasornice, cari singure fac o avere, pe lângă aceasta are o multime de mașini accesorii și aparate trebuincioase pentru pregătirea, regularea și repararea ciasornicelor și la cae lucrează auspiciile proprietarului numai cei mai experți lucrători din străinătate și acestui fapt a se atribui renumele firmei, au văzut înși mulțimea de scrisori de recunoștință, mulțămită și diplome. Într'un apartament deosebit se face munca spirituoasă a firmei și de aici se trimit la cerere listele de prețuri, cari aumai multca 1000 de ilustrații și fac de atenția ori cui. Am putea să scriem și despre secția unde se efectuează comanda și de unde se trimit cel puțin 100—150 pachete la zi, dar din lipsă de spațiu ne resămăm. Firma pentru serviciul său culant și prompt, pentru prețurile solide și curtoazia față de clientelă merită cu adevărat tot sprijinul și o recomandăm cu toată căldura în atenția cetitorilor noștri. Referindu-se la ziarul nostru vor primi gratuit lista de prețuri a firmei.

x **Economilor!** Nu mai cumpărați mașini de proast fabricat sau cu totul nepractice dela samsari sau negustori. În interesul vostru cereți referindu-vă la ziarul nostru firmei **Sam Wagner, Sibiu (Nagyszeben)**, catalogul ilustrat despre unelte și mașini agricole și pentru mori, unde veți afla tot felul de mașini pe lângă prețurile originale de fabrică. Numita firmă și-a câștigat prin mașinile sale bune și serviciul conlant, cel mai bun nume, nu numai în țară ei și în România.

x **Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rákoczy,** prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x **Atelier de fotografii artistice, de primul rang. Rona și Kinást, Orăștie Vászár-tér nr. 4 (casele lui Hermann).** Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noi în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Cei ce se provoacă la anulul din „Tribuna” capătă 5% rabat. Fiți cu atenție la firmă.

x **Adolf Nadler,** fabrică de oroloage pentru turnuri, **Budaposta VIII. str. Prater 2.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lamuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x **Cei cari cumpără plane** să inspecteze mai întâiu depozitul din Cluj al lui **I. Triska,** distins cu cele mai mari premii pentru că ține în magazin numai cele mai bune plane, pianine armonii de cel mai bun fabricat, și e totodată cel dintâiu și cel mai vrednic de încredere izvor de cumpărat din Ardeal. Pentru amănunte recomandăm în atenția publicului numeroasele scrisori de recunoștință apărute în numărul de azi.

x **Dobó Albert,** giuvaergiu. Cluj, Piața Mátyás király-tér. Conduc de cele mai practice principii comerciale a preluat acest domn, de specialitate vechea prăvălie „Ioan Hasznik”, din piață. Principiul unic și sănătos al lui Dobó este: „Vinde lucrurile cele mai nouă, cele mai frumoase, dar numai pe bani gata, căci numai așa le poți vinde cu prețuri moderate”. Are dreptate. Căci aceasta este boala musterilor, cari dacă ar cugeța, ar vedea, că dacă cumpără pe rate, ajung cu mult mai scump la bijuteriile dorite. Putem spune, că dacă voiește cineva să cumpere ciasornic bun ori Omega ori Schaufausen giuvaericale moderne, frumoase, obiecte de argint, în prețuri ieftine să se adreseze la firma Dobó Albert, care pune multă considerație la interesele musterilor, și astfel ori ce obiect are contravaloarea banilor. Nu ține obiecte dubioase, ca la prăvăliile cu vânzare pe rate.

Leon Tolstol.

191

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Nimeni nu-i răspunse, și ea băgă de seamă că ochii se plecau fără de voie sub privirea ei.

— Dar pentru ce nu voiați? întrebă ea din nou, căci tăcerea asta o apăsa.

— De ce nu răspundeți? se adresă ea unui moșneag ce se sprijinea de un toiag. Spuneți-mi dacă mai aveți nevoie de ceva; voi face tot ce-mi stă în puteri.

Dar moșneagul plecă cu supărare capul și zise:

— Nu vrem nimic; n'avem nevoie de grâu.

— Cum? Să părăsim totul?...

— Nu, nu, nu ne învoim... Te plângem, dar nu ne învoim...

— Poți pleca singură, dacă vrei, strigară mai multe glasuri în mulțime.

Și din nou toate fețele acelea purtau o singură expresie; dar nu era o expresie de curiozitate sau de recunoștință, ci de hotărâre dușmănoasă.

— De sigur, nu m'ați înțeles, reluă prințesa Maria cu un zîmbet trist. De ce nu vreți să plecați? Vă făgăduiesc să vă dau locuință și hrană... Aici, dușmanul vă va ruina.

Dar vocea îi fu acoperită de strigătele mulțimei.

— Nu vrem... lasă să ne ruineze... Nu vrem să-ți mîncăm pâinea... Nu ne învoim.

Prințesa Maria se sili din nou să prindă privirea vre-unuia din ei, dar toți ochii o ocoleau.

— Nu e proastă, zău! Auzi dta ce a găsit dumneai: să ne dărîme casele, și apoi să ne ducă în robie. Da, am să vă dau pâine!

Prințesa Maria plecă capul și intră în casă.

Ea mai repetă starostelui să prindă caii pentru drum, apoi se închise în apartament, singură cu gândurile ei.

XXIV.

La 17 August, Rostoff și Iliana, însoțiți de Lavrușka, răntors din captivitatea lui, și de un husar, plecară din tabăra lor situată la cincisprezece verste de Boguciorovo, pentru a încerca un cal nou și pentru a găsi proviziuni de nutreț prin satele dimprejur.

În ultimele trei zile proprietatea prințului Andrei se găsisse între cele două armate, așa că arier-garda rusă își putea face intrarea acolo, întocmai ca și avant-garda franceză; și Rostow un bun șef de escadron ce era, voia să pună mâna pe proviziuni, mai înainte de sosirea francezilor.

Rostow și Iliana orau în toane foarte bune. În drumul lor spre Boguciorovo unde sperau că vor găsi un personal numeros și cameriste drăguțe, ei nu încetau de a-l cerceta pe Lavrușka asupra lui Napoleon și rîdeau din toată inima de poveștile lui.

Rostow nu știa că satul acela era proprietatea aceluiaș Bolkonsky care fusese logodnicul surorii lui.

Ei intrară la pas în sat și trecură prin fața șopronului unde era o adunare mare de moșici. Câțiva dintre ei se descoperiră, ceilalți priviră numai la ei fără a-și scoate căciulile din cap. Doi moșici bătrîni, lungi și slabi, cu fețele brăzdate și cu bărbile sure, eșiră din cârciumă și se apropiară de ofițeri clătînându-și trupurile și fredonând un cântec.

— Oameni buni, îi întrebă Rostow rîzînd, aveți fân?

Un țaran eși din mulțime și se apropiă de Rostow.

— Cine sunteți d-voastră? făcu el.

— Francezi, răspunse Iliana cu un hohot de rîs, și iată-l și pe Napoleon, urmă el arătînd pe Lavrușka.

— Așa dar, sunteți ruși, întrebă din nou un moșic.

— Mulți sunteți? întrebă un altul.

— Suntem mulți, mulți, răspunse Rostow. Dar ce faceți aici? Vre-o sărbătoare?

— Apoi s'au adunat bătrîni pentru treburile comunei.

Pe drumul care ducea către casa boerească apărură în clipa aceea două femei și un bărbat cu pălăria albă, și cu toți se îndreptau spre ofițeri.

— Aceia cu rochia trandafirie este a mea! zise Iliana văzînd-o pe Dunasa, care vinea fuga.

— A noastră va fi, făcu Lavrușka, clipind din ochi.

— Ce dorești, frumoasa mea? întrebă Iliana zăbind.

— Prințesa m'a însărcinat să vă întreb din ce regiment faceți parte și cum vă chiamă?

— Acesta e contele Rostow, șeful meu de escadron, iară eu mă pun la serviciile d-tale.

Alpatici se apropiă de Rostow, scoțându-și pălăria de departe.

— Imi iau libertatea de a deranja pe Nobleța Voastră, zise el cu respect, dar cu un oarecare dispreț pentru tinerețea ofițerului și punându-și mâna la piept. Stăpâna mea, fata generalului în șef prințul Nicolae Andreevici Bolkonsky, răposat la cincisprezece ale lunii, se află într'o mare încurcatură din pricina ignoranței acestor oameni, și vă roagă... El se intrerupse și adăogă: V'as ruga să ne îndepărtăm puțin, nu e chip să vorbim aci. El arătă pe cei doi țărani cari se învârteau în preajma lui ca niște muște în jurul unui cal.

Rostow privi la cei doi moșici beți și zămbi.

— Aceasta o amuză pe Nobleța Voastră? întrebă Alpatici cu aerul grav.

Din carnetul unui filolog.

XI.

Insemnătatea studiului limbii române.

De Sextil Pușcariu.

Înainte cu câteva decenii, romanistii dădeau prea puțină importanță studiului limbii române. Mulțimea de cuvinte de origine străină a format totdeauna o greutate în învățarea limbii noastre, care pe mulți dintre învățații streini i-au speriat și i-au făcut să renunțe de a-și mări terenul preocupărilor științifice și asupra acestei cenușerese între limbile romanice. Cu atât mai mult, cu cât literatura noastră veche nu forma un punct de atracție, nici prin vechimea ei, nici mai ales prin valoarea ei artistică.

Astăzi stăm ceva mai bine în privința aceasta. Acei romanisti cari nu s'au specializat, restrângându-se asupra unui singur grup sau chiar a unei singure limbi, ci își bazează studiile lor pe metoda comparativ al tuturor limbilor romanice, au început să se ocupe tot mai serios și de limba noastră mai ales de când Meyer-Lübke i-a dat locul cuvenit în gramatica sa istorică și, acum în urmă, în marea sa dicționar romanic.

Și într'adevăr, cunoașterea limbii noastre este pentru orice studiu romanic comparativ, nu numai necesară, ci ea ne poate servi adesea la stabilirea unor criterii în chestiuni cronologice și ne deschide perspective cu totul nouă de cercetare.

A arăta acest lucru, prin câteva exemple este scopul articolului de față.

Cât timp imperiul roman era unitar, limba ce se vorbea în centru și în diferitele lui provincii era aceeași. Existau, firește, deosebiri dialectale, mai mari sau mai mici, precum nici nu se poate imagina altfel, dar grație mijloacelor mărețe de comunicație și a neconținutelor schimbări de garnizoane dintr'o provincie într'alta, aceste deosebiri erau aproape disparente. Aceasta ne-o dovedesc chiar limbile romanice, cari au la temelie o limbă aproape unitară.

Lovitura cea mai grea ce se poate da unității unei limbi este încetarea comunicației între membrii ei, ruperea unei părți și izolarea ei de rest.

Acest lucru s'a întâmplat, precum se știe, în urma potopului de năvăliri barbare, când marele imperiu roman s'a despărțit în mod oficial în două jumătăți, cea de vest și cea de est. Este adevărat, că prin această despărțire, n'a încetat orice comunicație între cele două grupe, dar legăturile nu mai erau etnice, ci politice, ele nu se resimțeau în masele largi ale populațiunii, cari acum aveau, în vest și în est, centre de gravita-

țione diferite, ci se restringeau asupra claselor conducătoare.

Istoria celor două grupe e cu totul deosebită și diferența aceasta se cunoaște și în limbă.

În vest întâlnim încă mult timp o singură limbă de comunicație, comună tuturor provinciilor. Comunicația ne mai fiind așa intensivă ca mai înainte se ivesc, e adevărat, în unele regiuni, tot mai multe particularități dialectale, dar trăsăturile mari în evoluțiunea acestei limbi romane de vest se răspândesc asupra întregului teritoriu plecând dela centru, cele mai multe abia de se opresc pe la periferii. Atâta că centrul acesta nu mai e exclusiv Roma, ci se formează centru nouă mai la nord, unde din amestecul sângelui roman cu sânge german, aveau să se nască acele popoare cărora le-a fost dat să poarte steagul civilizației în evul de mijloc.

Una dintre aceste mari schimbări istorice, care a avut o înrîurire puternică asupra limbii, este desvoltarea creștinismului. Ajungând religione recunoscută, preoții ei nu mai sunt oamenii simpli și săraci de odinioară, ci ei sunt învățații timpului, în curind aproape singurii știutori de carte. Ei propovăduiau scriptura, care se consideră de sfântă și prin urmare nu se putea schimba nici o iotă din textul ei. Cuvintele acestei scripturi, scrisă într'o limbă latină mai mult sau mai puțin clasică, pătruseră în limba comună, care pe aceste timpuri se deosebea așa de mult de cea latină, încât aceasta din urmă nu mai putea fi înțeleasă decât de cei ce o învățau în școli. În limba Romanilor de vest intră deci din limba scripturii, acea sumedenie de neologisme latine, care în mare parte ele singure le dau, pentru cel care nu-i filolog, un aspect cu mult mai apropiat de limba latină, decât limbii românești.

Un alt izvor mănos care avea să îmbogățească tezaurul lexical al Romanilor apuseni, era contactul cu popoarele germanice, din a căror limbă a fost împrumutată o mulțime de termeni noi. Pe lângă neologisme latine, pătrundeau deci și germanisme.

În același timp, tezaurul lexical al limbii se premenea de sine. Cuvinte vechi ieșeau din uz și fură înlocuite prin altele. Precum încă înainte de despărțirea imperiului, cuvintele equus și domus fură înlocuite prin caballus și casa, care la început însemna „mărtoagă” și „bordeliu”, precum ignis făcuse loc lui focus, tot astfel acum frumosul scio fu înlocuit prin sapio, etc.

Dintre toate aceste inovațiuni — voi arăta poate cu altă ocazie, că aceste schimbări specifice limbii romane de vest nu se restrâng numai asupra tezaurului lexical, ci și asupra tuturor celorlalte părți ale gramaticii: fonologia, morfolo-

gia, derivațiunea și sintaxa — limba română nu cunoaște aproape nici una.

Creștinismul a fost introdus la noi, precum a demonstrat d. Pirvan în recenta sa lucrare, în cea mai mare parte, de misionari, veniți mai ales din Italia, dar lucrul acesta s'a întâmplat într'un timp atât de vechiu, încât termenii creștini din limba română au absolut infățișarea „cuvintelor vechi”, suferind toate acele transformări cari caracterizează limba noastră și o deosebesc de cea latină. Neologisme latine, intrate mai târziu în limbă din scrierile bisericești, nu avem, și ne lipsesc chiar cuvinte atât de uzuale ca ecclesia, spiritus, benedicere, saeculum, evangelium, etc., comune tuturor limbilor romanice de vest și intrate și în limba Albanzilor.

Tot astfel ne lipsesc cu desăvârșire cuvinte de origine germanică și încercările făcute de Löwe, Philippide ș. a., de a descoperi astfel de vorbe în românește n'au izbutit să dovedească încă nici un singur caz. În zadar cauți la noi pe germanul werra (înrudit cu „Verwirung”) care a dat în limbile romanice de vest termenul pentru „războiu” (italienește, provençal, spaniol, portugez guerra, franțuzește guerre), în zadar pe bastjan „a împleti”, din care derivă cuvintele romanice de vest ital. bastire, fran. bâtir, span., port. bastir, toate cu înțelesul „a zidi”, înzadar pe marka „semn, hotar” de unde derivă ital. marca, merchese, provençal. marca, fran. marche, marquis, span., port. marca, pe blank care a dat pe ital. bianco, fran. blanc, port. branco, și cele mai multe dintre celelalte numiri de colorii, nici chiar pe burg (ital. borgo, borghese, prov. bore, fran. bourg, bourgeois, span., port. burgo) care e atestat chiar din veacul III în scrieri latine sub forma burgus sau pe brutis, tot atât de vechiu și care a pătruns și în limba poporului roman care a locuit odinioară pe coastele dalmate. În locul lor limba română a împrumutat cuvinte potrivite din alte limbi, precum e „războiul” „zidirea” sau „clădirea” luate dela Slavi, sau a păstrat cuvinte vechi latine, precum e albus sau executulo, pe care Spaniolii l-au înlocuit prin tascar, fran. prin broyeur și éraser, cuvinte de origine germanică. ¹⁾

Lipsa aceasta a cuvintelor de origine germanică în limba română e atât de remarcabilă, încât din ea se poate stabili chiar un criteriu prețios pentru judecarea unor cuvinte de origine duioasă din limbile romanice de vest.

Voiu aduce câteva exemple.

¹⁾ Cuvântul nostru a scutura se întrebunțează la început, ca în latinește, numai cu privire la căneapă.

Patima bădicului Stan.

De Ioan Agârbiceanu.

„Paștile ca Paștile, — Crăciunul-i sărbătoare”, era vorba bădicului Stan. Dumnealui de când era băiețuș, bun de strungar, tot pe la oi a văcut. De când se desprimăvăra și până cădeau zăpezile, din behăit de miei, de oi, din lătrat de câni, din gospodăria stăni înocol, bădicul Stan nu mai prea știa ce se întâmplă în lumea asta. Dumnealui se hrănea „cu bătă”, cum se zice. Rar venea prin sat, deși avea aci casă de piatră, zidită cu temelii, nevastă frumoasă și copii mărunți. Când era cu stăna pe Măgură, când în Aluniș, când iarăși pe ogoare. Aerul curat al câmpiilor, laptele gros de oaie, cașul dulce, urda, îl făcură înalt, puternic, lat în spate și cu pumnul greu. Era cel mai tare om din sat. Dar țaria lui u sluja la nici o bravură, haiducul Stan nu era certăreț. În ochii lui albaștri se coborise pacea, liniștea vădudului senin și ceva din melancolia depărtărilor fumurii. Era blând ca animalele lângă care crescuse. Iarna-vara i-se vedea prin gura cămășii pieptul arămiu. Obrazii lui erau plini și roșii, era în ei ceva din sănătatea brazilor tineri, a băieților sănătoși și bine hrăniți. Dar, așa la întâmplare, un sac sătul de grăunte și-l pune pe umăr jucându-se, un car încărcat cu fân și-l ridică de pe roatele de dinapoi, și berbecule în lăna cărnia își implântă bădicul Stan mâna lui mare cu degetele groase, se uita cu ciudă în pământ. Nu mai cerca să scape. În col, dumnealui zăcarea mai mult pe pajiste, în urma oilor. De jos, răzimat într'un cot, striga

după câni, după oile cari se reslăteau de turmă. Glasul lui se auzia departe, limpede, cum limpede era aerul, cerul, chiar privirile bădicului. Oilor mai nărăvașe bădicul nu le zicea altfel decât „boale”. „Nea, boală, nea”, și le privea cu'n fel de disgust. Li părea că samănă cu nevestele celea rele, iuți, neastâmpărate. Bădicul Stan își zicea de multeori: „sprâncenata asta cu gura ascuțită e ca Vuța. Oacăra sămăna cu Paraschiva din părau. Băla aceea parcă-i Măriuța Tunarului.”

Însă după ce cădeau zăpezile, bădicul Stan rămânea la gospodăria lui până se făcea gură de primăvară. Trupul lui uriaș se vedea prin curte, pela grămadă de lemne, se vedea indoindu-se și intrând în grajd la vite. Cele din urmă săptămâni din postul Crăciunului totdeauna îl aflau pe bădicul acasă. El ținea doi boi și două vaci, iar porcul de Crăciun nu-i lipsea nici odată. De cu vară îl pune la îngrășat, și rar când da pe acasă, mai întâiu se apropia de coteț să vadă cât s'a îngrășat. Și de câte-ori se întorcea la stână, totdeauna îi zicea muierii:

— Grijește de porc, nevastă. Dăi să mănco!

În săptămânile din urmă, în postul Crăciunului, grija asta o lua asupra sa. Il puteai vedea mereu cum se apropie cu trocuța plină de boabe aurii de porumb și o vârsa grăsunului. Apoi îl aștepta până se ridică în mare silă din așternutul de paie, grohotind cu prietenie, și începea să ronțane. Cântecul acesta, de boabe sfărmate în măsele tari, îi plăcea foarte mult bădicului. Se apropia, privia printre scânduri, și un suris de mulțumire îi trecea pe față.

— Ți-s numărâte zilele, mănca să nu-ți pară rău, zicea el tare, ca și când ar fi vorbit cu un om.

Apoi, în ziua de mucenicul Ignat, bădicul Stan aducea de dimineață în curte paie proaspete, aurii, cari împrăștiu un miros de vară, de mașină de treerat. Le pune grămadă pe zăpada înghețată, și, din când în când, se apropia de culcușul grăsunului. Acela sforăia nepăsător. „Sărace! zicea bădicul milos, cum nu știi ce te așteaptă.”

Apoi se auzia scârțâind înghețată portița dela curte. Meșterul Andrei se apropia, cântându-i zăpada sub opinci. Încă nu era ziua albă.

— V'ăți sculat? zicea încet Andrei.

— Numai dumnealui doarme, răspundea bădicul arătând spre culcușul grăsunului.

— Las' că-i bine. Abia-i facem mai iute apa.

Pe la alți creștini veneau 2—3 vecini și ajutau până junghia Andrei grăsunul. Însă, aici, el se bizuia singur pe bădicul Stan. Și, n'ar fi avut pentruce să se încreadă așa de tare în bădicul. El se apropia totdeauna c'un adânc fior de milă de închisoare. Sufletul lui parcă încerca să se înspăimânte. Însă numai până ce grăsunul, îngrozit, începea să grohotească infuriat și nu vroia să iese din ascunziș. Atunci bădicul se involbura de mânie, îl prindea cu brațele, ingenușchia, îl isbea la pământ, și, gâfâind, îi zicea meșterului Andrei: „Dă-i!”

Când trupul de sub genunchi începea să se înmoaie, bădicul se ridică în silă, lua o mână de paie și se ștergea de sânge.

Dumnealui se bucura de bobotaia care și sălta sus flacăriile mari, arămii ca pe vremea când era copil. Ca și atunci urmărea și acum sperla neagră, ce se înălța ca niște hoaspe în văzdub!

In toate limbile romanice există o familie foarte numeroasă de cuvinte care se reduc la o tulpină picc- a cărei origine încă nu e explicată și care nu se găsește în scrierile cuvintelor latine. K. Johansson²⁾ aflând în limbile germanice de asemenea o astfel de tulpină, cu derivate foarte asemănătoare, a crezut că acest picc- din limbile romanice e împrumutat din limbile germanice. Părerea aceasta trebuie respinsă din simplul motiv că în limba română, unde de altfel nu se găsește împrumuturi germanice, aceeași tulpină picc- a dat naștere unei familii mari de cuvinte, la care se numără: a pica, a picura, pic, picu, pisc, a pișca, a pișiga, etc. Dacă în monumentele literare ale scriitorilor latini nu ni-s-au păstrat cuvinte analoge, aceasta nu dovedește neexistența unei tulpine picc- în limba poporului roman, ci ne arată numai că avem a face cu niște cuvinte — probabil de origine onomatopeică — întrebuintate în limbajul familiar și în graiul păturilor de jos, pe care scriitorii clasici îl desprețuiau, precum se știe.

Un alt exemplu. La scriitorul Vegetius, care a trăit pe la începutul veacului V. d. Hr., dar care a întrebuintat izvoare mai vechi, întâlnim un cuvânt tu f a, cu înțelesul de „un fel de tuiu pe coifuri”, neatestat până atunci în altă scriere latină. Faptul că vorbele care însemnează un obiect de armatură sunt la popoarele romanice de vest în cea mai mare parte de origine germanică, l-a făcut pe R. Löwe³⁾ să creadă că avem a face cu un împrumut din anglo-saxonul t u f. Impotriva acestei păreri vorbește hotărît românescul t u f a, arătând că cuvântul atestat abia în secolul al V-lea trebuie să fie cu mult mai vechiu, precum dovedește și răspândirea lui la Sarzi (t u v u „mă-răciniș”) la Albanezi (t u f a „mănunchiu, tufiș”) și la Neogreci (t u f a „mănunchiu de iarbă”) și că el, deși trebuie să fie un împrumut în latinește (căci un f între vocale nu se găsește în elemente curat latine) nu e luat de la germani, ci de la vreun alt popor, în timpuri mai vechi.

Acelaș lucru trebuie spus despre franțuzescul t o u c h e r „a atinge”, pe care autorii Dicționarului general îl derivă dintr-o formă germană ipotetică t u k k a n. Dar cuvântul francez face parte din aceeași familie de care se ține și ital. t o c c a r e „a atinge”, cu derivatul t o c c o „lovitură într'un clopot”, provențialul t o c a r, spaniolul și portugezul t o c a r, cu derivatul t o q u e „sunet de clopot” și românescul a t o c a,

²⁾ Zeitschrift für vergleichende Sprachwissenschaft, XXXVI, 381—382.

³⁾ Zeitschrift für vergleichende Sprachwissenschaft, XXXIX, 273.

toacă. Existența cuvântului în limba română exclude o derivare din limbile germanice și prin urmare nu vom da dreptate autorilor Dicționarului general, ci lui H. Schuchardt⁴⁾, care a arătat că avem a face cu un verb latin popular de origine onomatopeică: t o c c a r e.

Vom arăta într'un articol viitor că o comparație a limbilor romanice de vest cu limba română e menită a scoate la iveală și alte momente de cea mai mare însemnătate pentru judecarea justă a raporturilor limbilor romanice cu limba latină.

Sonete.

I

*Și clipele treceau încet și grele,
Un veac pustiu părea că ne desparte,
Și poșii mei erau pe drum, departe,
Iar gândurile 'n fața dragei mele.*

*Aveam să-i spun atâtea: Nopti deșarte
Și seri de iarnă lungi, pustiu de stele,
Ca un copil duioasei rândunele,
Când vine iar în zilele lui Marte.*

*Aveam să-i spun povestea fermecată
A visurilor mele de noroc,
Dar când în jață mi răsări, curată,*

*M'a fulgerat al ochilor ei foc
Și am rămas cu f-untea'n jos plecată,
Ca o statuie 'ncremenită'n loc.*

II

*Credința, mi s'a dus credința, Tată,
Și visul drag se 'ntunecă și moare,
Mi-e sufletul grădină fără soare,
In care îndoiala cuibu-și cată.*

*Sunt vitreg fiu al firii creatoare,
Ce mi risipi comoara mea bogată.
Din tot ce moștenisem altă dată
Ea nu mi-a păstrat nici măcar o floare.*

*Și nici un glas acuma nu mă chiamă,
Cum chiamă doru'n nopțile de vară
Copiii trișii, copiii fără mamă.*

*In jurul meu acum se face sară
Și nevrîi nori se'ntind și se distramă, —
Lumina mea de unde-o să răsară?...*

I. U. Soricu.

⁴⁾ Zeitschrift für romanische Philologie, XXII, 397.

Revederea.*)

— Piesă în 4 acte. —

De Iuliu Enescu.

ACTUL III.

Acelaș decor. Afară se aude ploaia cum cade, din vreme în vreme câte-un vânt ușor. E noapte, odaia e de-o singură lumină luminată.

SCENA I.

Barbu. Radu. Tăranca.

(Barbu e în stânga pe un scaun, cu coatele pe ghe-nunchi și cu capul în palme. Radu în partea opusă. Tăranca în fund.)

Radu. După cum știi a doua zi am și plecat. Mă așteptau o mulțime de afaceri încurcate, așa că la primul moment eugetam că n'o să pot satisface angajamentului luat, ceea ce mă chinuia grozav. Spre norocul meu însă am găsit la moară pe femeia asta bătrână, pe care o cunoșteam de copil, că era foarte devotată familiei noastre. E văduvă și trăiește pe lângă noi la moară. I-am pus la inimă, i-am lămurit afacerea și după ce am câștigat convingerea, că va face ispravă...

Barbu. Dar discuția?

Radu. Nu va ieși nimic, fii liniștit, îmi cunosc oamenii...

Tăranca. Nu domnule, vai de mine...

Radu. ... Am lăsat-o să urmărească. Zilele prime n'a observat nimic. Îmi venea să cred, că toată afacerea se va reduce la vre-o relațiune mai veche, deoarece nu mă uitasem la data scrisorii. La vre-o trei zile însă am văzut-o venind însoțită de un ofițer. Am întrebat cine e ofițerul? Îi chiamă Hans Schmidt și servește în regimentul 26 de artilerie din Agram...

Tăranca. Așa domnule, d'acolo zicea că e...

Radu. Spune ce-ai mai văzut!...

Tăranca. Zi dta, că doar' e tot atâta...

Barbu. Spune numai tot ce știi, vorbește fără înconjur, că d'ăia te-am chemat.

Tăranca. Apoi domnule să vă spun ce-am văzut cu ochii mei, ce n'am văzut nu pot să spun. Eu am o soră măritată în oraș, șade nu departe de oraș și are și o țiră de cârciumă. Îi spun soru-mi: Soro, eu mai stau și la voi o săptămână, două, dacă nu mi-ți da afară, eă mi-s'a urit cât am zăcut la moară. Zice ea și o lumă. Așa într'o zi am venit la ei și m'am pus să știricesc. Ea n'a bănuțit nimic. Leșam cu nepoței la joacă și o vedeam pe doamna cum mergea în fiocare zi cu ofițerul la preumblare. Vre-o zece zile să fi mers așa. In-

* Fragment din piesa care va ieși în curînd de sub tipar.

— De-acum au plecat Țigani la târg zicea vesel bădicul Stan.

Simțea un adevărat deliciu când șoricul porcului începea să se albească, spălat, ras, de meșterul Andrei, care schimba mereu cuțitele.

Acum nu se mai țin posturile ca mai demult. La mucenisul Ignat se îndodulceau mulți creștini chiar și nevasta bădicului Stan.

Însă dumnealui nu, că era postelnic mare. De altfel pentru el, care trăia cu lapte și caș, postul era ușor, era chiar dorit. Peste vară aștepta cu nerăbdare Miercuria și Vinerea, să soarbă o fiortură de post, oțetită. Acasă, în postul Crăciunului, avea varză acră. Totuși ziua aceea de Ignat era cea mai plină de ispite pentru bădicul Stan. Dumnealui era pătimaș după carnea de porc.

— Mâncă și tu bărbate, că unde vom merge noi, vei merge și tu, îl îndemna nevasta așezându-se la masă.

— Pentru o mâncare nu s'o face gaură în cer, zicea meșterul Andrei.

El și nevasta bădicului mâncau cu poftă din friptura proaspătă. Mirosul acela blăstămat îl gădilea chinuitor pe bădicul Stan. Dar își învingea slăbiciunea.

Alți oameni făceau mai de vreme proaspătă. Dar bădicul Stan lăsa grăsunul totdeauna până în ziua de Ignat, să-l despartă numai patru zile de Crăciun.

Și, zilele acestea, că erau numai patru, treceau cu mare silă. Părea că nu se mai sfârșesc, și bădicul, până în ajunul Crăciunului seara, era veșnic mănios.

În seara de ajun fața lui se însenina, în colțul buzelor i-se arăta un zîmbet care stăruia mereu acolo. Dumnealui aducea vin din pivniță într'o

cană verde, ședeau după masă și bea tăcând. Colindătorii intrau, cântecele melodioase umpleau casa, mulțumeau străinii și nevasta lui Stan îi cinstea c'un colac, o costiță de porc, și oamenii ieșau și veneau alții. Cănele lătra mereu în curte, câinii lătrau în toate curțile. Bădicul asculta mulțumit, își punea băieții să-i colinde, le împărțea câte-un ban, câte doi, și-i netezea pe cap. El se mișca din când în când pe scaun, privea ceasul din părete. Vremea trecea încet.

Colindătorii veneau mai rari, copiii adormeau în păcele, se culca chiar nevasta bădicului. El, însă, tot mai neliniștit aștepta după masă.

Durmiau toți, se auzia răsufletul lor, se auzia ticăitul pendulei pe părete.

Bădicul aștepta, privind, în răstimpuri scurte, ceasul. Apoi când se bătea douăsprezece, bădicul Stan lua lumina, ieșea în tindă, o punea pe masă. Dumnealui se strecura în curte, încuia porțița, apoi intrînd, lua lumina de pe masă și se furișă în cămară.

Umbla tiptil, ușor. Nici n'ai fi crezut că omul acesta uriaș poate avea un pas atât de ușor. În cămară se apropia de covata acoperită c'o pânză albă. Bădicul ridica pânza și numai decît se împrăștia o aroamă îmbătătoare de colaci proaspeți, aduși cu ou. Bădicul lua un colac, îl punea subsoară, apoi încet, ca o uriașă pisică, urca scara care ducea în podul cășii. Aici bădicul se opria sub cărtaboșii atârnați pe o rudă de lemn. Punea lumina jos, ochii lui clipeau, și surîsul din colțul gurei acum îi cuprindea fața întreagă. Tăia din bumătățile de de-asupra, îmbuca din colac, trecea dintr'un loc într'altul, tăind mereu și meștecând cu deliciu.

În orice noapte de ajunul Crăciunului feres-

truțele podului dela casa lui Stan rămăneau multă vreme luminate, îndată ce trecea miezul nopții.

Târziu dumnealui se cobora, tot așa de încet, intra tiptil în casă și se culca, oftând de plăcere.

Au trecut ani până ce nevasta i-a aflat năravul. Întâi avu certe cu el, cu copiii, cu sluga: „Cine i-a mâncat jumătate din cărtaboși?” Bădicul se jura că el nu știe, n'a văzut nimic, și punea mereu vina pe o mătă de-a vecinului. Nevasta avuse la început multe zile de Crăciun triste. Bădicul Stan de multeori nu mergea la biserică în ziua de Crăciun.

— Par'că vrei să te faci chiar păgân, îi zicea cu necaz dumnealui.—Vara cu oile nu mai știi ce-i sărbătoare, ce-i Duminecă. Acum zăcărești. Scoală-te, e păcat să stai în pat la un praznic așa de mare. Imbracă-te și vină la biserică.

— Dacă nu pot! Dacă mi-e rău, zicea cu silă bădicul.

— Asta-i curată minune! Aseară până târziu sănătos tun, ș'acuma de-odată că-i bolnav, spunea cu ciudă muierea.

— Ce să-i fac! răspundea cu greu bădicul.

După câțiva ani, într'o noapte de Crăciun, bădicul Stan, ce făcu ce nu, doborî un petec de slănină. Bubuitura se auzi în casă, lelea Mărie se ridică în pat. „Stane, Stane! făcu ea, mi-se pare că umblă cineva în pod.” Însă cum nu-i răspunse nime, ea se sculă, aprinse un capăt de luminare, trecu în cămară, și începu să urce scara podului.

În pod era întunerec. Bădicul Stan auzise cum se deschid ușile și strinsese lumina. Lelea Mărie se urcă în pod, ridică petecul de slănină, se uită în jur, dar nu văzu nimic. De-odată după horn, se mișcă ceva mare și negru.

tr'o seară am ieșit să cumpăr niște gaz, uite țin minte, ploua mărunț și era întunerec. Când să mă întorc acasă, văd o doamnă că trece drumul pe lângă mine. Era nevasta dumnoavoastră cu un vâl negru pe față și umbrela deschisă. Eu am cunoscut-o îndată și nu știu ce mi-a venit mie atunci, m'am luat încet după ea să văd unde apucă. Dela poștă se desface o ulicioară strimță, ea coțeste prin ea, eu mă fac că plec înainte. La colț m'am iprit și o văd că ajunge la o poartă, se uită odată împrejur, închide umbrela și intră. Asta am văzut-o cu ochii mei și pot lua venin pe asta. Inseamnă bine poarta și după vr'un pătrar de ceas trec p'acolo, ora casa geambașului Villy, o cunoșteam de când am fost la înmormântarea nevaste-si. Sus era întunerec, numai jos era lumină, dar perdelele lăstate. Intreb eu pe o vecină cine șade jos și îmi spune, că șade pantofarul Schmidt și că l-a văzut plecând dimineața la târgul Sighișorii.

Barbu. Care va să zică locotenentul singur acasă.

Țăranca. Așa, așa domnule. Mă fac că plec, dar după o vreme iar mă întorc și intru la geambaș. Cerc ușa de jos, era încuiată! Lumină însă tot se vedea. Așa, duc gazul acasă și ies la fe-reastră, ș'astept, că tot pe acolo trebuia să se întiarcă. Și o fi trecut ea la o jumătate de ceas și numai o văd că iese cu grabă dela colț și se îndreaptă spre casă. De plouat nu mai ploua, dar ea avea tot umbrela deschisă. Asta a fost în presara de ziua Crucii. De-atunci n'am mai văzut-o doar' de vre-o două ori cu el.

Radu. Locotenentul la 4 zile după asta în 26 curent s'a înapoiat la oficiu.

Barbu. Ingrata!

Radu. Azi după amiază am primit telegrama ta, iute am inhămat oai și-am pornit s'ajungem înaintea trenului pentru ca să-ți comunicăm ce știam.

Barbu. Ați spus tot?

Țăranca. Tot domnule!...

Barbu. Și tot ce ai spus e adevărat?

Țăranca. Așa să am eu parte de sănătate.

Barbu. Poate lua ea răspunderea ori când?

Radu. Chiar în fața legii!

Barbu. Mulțămesc, Radule dragă. — De acum... (se aude o trăsură care oprește).

Radu. O trăsură!

Barbu. Nevastă-mea! E ea (se uită la ceas). E ea! Ești!

Radu. Pe unde?

Barbu. Pe aici! Așteaptă până suie scările să nu te zărească.

Radu. Păstrează-ți sângele rece Barbule!

Barbu. Da, da! ușor să zici sânge rece, dar

când nenorocirea te lovește (S'aude vorbă). Vine! Dă-i 20 coroane în contul meu!

Prin partea asta repede...

SCENA II.

Barbu, Lia, Ana.

(Lia intră prin mijloc cu servitoarea, care aduce un cufăr și niște cutii, pe cari le așează lângă ușă. Imbrăcată cu o manta de voiaj și peste pălărie are tras un voal alb. Vântul s'a mai domolit, numai ploaia se mai aude).

Lia. Domnul a plecat?

Ana. Eu l'am lăsat aici, nu știu unde s'a dus.

Lia. Du cufărele în odaia mea. (Trece la oglindă și-și scoate pălăria. Servitoarea duce cufărul și cutiile în odaia din dreapta). Nimeni! (Pauză scurtă. Barbu apare în pragul ușii și stă nemișcat. Lia după ce-l zărește). A! ce gentil? Așa m'ai așteptat la gară? Uf! da ce urit te uiți!... Ce ai? De ce nu vorbești?... Ce s'a întâmplat? Pare că ești schimbat... Ce ai?

Barbu. (apăsător). Lia... te întorci... ca femeie... cinstită?

Lia. (atinsă). Ce vorbe sunt astea?

Barbu. (ca mai înainte). Intreb... și eu...

Lia. (silită). Lasă-mă frate n'am chef de teatru azi! (Vrea să plece în odaia din dreapta).

Barbu. (aspru). Unde pleci? Stai aci și răspunde...

Lia. Dar ce ai pentru Dumnezeu. Fugi că mă sperii... așa nu te-am văzut niciodată.

Barbu. Pentru că am fost orb... Acum însă văd...

Lia. Ce vezi? Nu înțeleg nimic...

Barbu. Te-am întrebat dacă vii ca femeie cinstită?

Lia. Cum vii să întreb lucruri d'astea... Negreșit...

Barbu. De ce minți?...

Lia. Nu mint de loc.

Barbu. De ce ai plecat acasă?...

Lia. (încurcată). Să-mi văd părinții...

Barbu. Și...

Lia. Și atât!...

Barbu. (merge până în fața ei). Și amantul!

Lia. Ce amant?

Barbu. Hane Schmidt.

Lia. (încurcată). Minciuni!... Cine ți-a spus. Fiindcă îl cunosc de acolo nu urmează că mi-e amant.

Barbu. Dar scrisoarea asta ce însemnează... (ii dă scrisoarea).

Lia. Nu e a mea... e dela o prietenă de-a mea...

zău...

Barbu. Așa? Dar la el de ce te te-ai dus?

Lia. Eu? Nici odată! Jur pe...

Barbu. Nu jura! Ticăloaso... Am dovezi!

Lia. Ce dovezi?

Barbu. Ce dovezi? (merge repede la etajeră și aruncă scrisorile).

Lia. N'aveai dreptul (incepe să izbucnească în plâns. Pauză mare).

Barbu. Acum fiindcă suntem... singuri... spune-mi... ce rău ți-am făcut să mă necinstești așa?...
Lia. (tremurat). Nici... unul.

Barbu. De ce m'ai înșelat? (S'aude vântul șuierând).

Lia. Barbule, crede-mă... nu te-am înșelat... a fost o nesocotință din partea mea... și-o jur însă... nu m'a atins.

Barbu. (O prinde de piept și o scutură). Nu mai minți. Destul... baremi în momentul așa groaznic de dureros, baremi acum spune adevărul. (O asvârle jos).

Lia. (speriată). Iartă-mă Barbule, iartă-mă... spun tot... iartă-mă... Am mințit... Am fost la el.

Barbu. (se repede spre ea). A! mizerabilo (stăpănit). Mai... departe...

Lia. Nu știu cum am fost... mi-am pierdut mințile... vorbia de iubirea lui nemărginită, de suferința lui. Incetul cu incetul am simțit, că învie vechea dragoste între noi căci... noi... ne-am iubit înainte de a veni tu.

Barbu. De ce nu mi-ai spus lucrul acesta. Te lăsam lui, te asigur... eu nu țineam în robie pe nimenea și astfel înlăturai nenorocirea a duor oameni.

Lia. Credeam... că voi putea rezista până la sfârșit. Tu ai fost totdeauna așa de bun cu mine, nobleța ta m'a câștigat cu totul, părinții mei erau așa de mulțumiți, încât dela o vreme uitasem dragostea cu el. Speram să devin o soție, care să-ți aducă numai mulțămire în casă. Voiam să te fac fericit, să te văd totdeauna scim și vesel. Firea ta închisă însă, care nu suferea prea multă societate, care nu cerea distracție ne-a făcut să ne închidem ca într'o mănăstire. Vizite n'am primit nioi n'am mers la nimeni, balurile și teatrul l'am uitat cu totul, de călătorit, n'am călătorit nicăiri. Mă simțeam ca o prizonieră. Eu însă nu eram învățată așa. Voiam să văd numai prietenie, iubire și veselie. Cu câtă invidie nu urmăream celelalte femei cari duceau o viață așa de veselă. Acum un an s'a întâmplat să mă întâlnesc cu el. De atunci incontinuu mi-a scris. Voiam să-l văd, să-l aud vorbind, voiam să fiu curată. Am scris mamei, că tu ești foarte ocupat și ai nevoie de liniște. Ar fi mai bine să amâne venirea lor — în schimb să mă ceară pe mine. Atunci a trimis scrisoarea.

Barbu. Acesta a fost dară motivul?

Lia. Da! (Pauză).

Barbu. De ce taci? Spune tot... haide...

— Bată-te Dumnezeu, păgânule, tipă înghețată de spaimă nevasta, scăpând capătul de luminare care se stinse. În negreata aceea ea recunoscu umărul bădicului Stan, dar spaima nu și-o mai putuse opri. — „Gândeam că-i dracu” adause ea aprinzând un chibrit și căutând căpețelul de său.

Bădicul ieși, bufnind cu mânie, din ascunziș. Adică asta ar fi mâța vecinului! începă batjocoritor femeia, ștergând praful de pe bucata ce o ridicase. Dar se opri îndată ce văzu fața mănoasă a bătrânului.

— Tu miere, tu Mărie, făcu bădicul apropiindu-se, ia să te scobori din pod! Ia să-ți vezi de treabă. Obrajii lui se făcură palizi, mai mult de ciudă decât de mânie.

Femeia amuți, se coborî, și de-atunci nu se mai amesteca în obiceiurile bărbatului.

Însă pentru ochii lumii, dumnoaiei se certa refulat de sfintele sărbători cu copiii, cu sluga, că une i-a mâncat jumătate din cărtaboși? Bădicul spiona cu coada ochiului, nu căuta spre el, nu celorlalți să înțeleagă cine-i vinovatul? Dar femeia îl acoperea, se făcea că nici nu-l vede. Și, intru bunătatea asta bădicul Stan îi era foarte cunoscător. Pentrucă el de patima asta nu s'a put lăsa nici odată. Era, poate, singura lui păcă. Și în fiece noapte de Crăciun, îndată ce bătea miezul nopții, ferestrețele din podul că-lui Stan începeau să lumineze și rămâneau luminate până târziu. Și, poate, pentru plăcerea simțea în noaptea de Crăciun, sus în podul, își făcuse bădicul Stan zicala pe care o zicea întreg satul.

Paștile ca Paștile, — Crăciunu-i sărbătoare”.

Sonete.

III.

*Se scutură salcâmiei de povară.
Cu șuer aspru la fereastră-ți bate
Streinul vânt Ah, ce singurătate
Și ce pustie lumea e afară.*

*Din șirul amintirilor curate
Ic ana lui ti se desprinde clară,
Cu ochii dulci și mari, ce luminară
Copilariei tale alintate.*

*E mult de-atunci. Și astăzi, cine știe
De-atâta dor și nduce el aminte?
Și cum ai vrea la pieptul tău să vie,*

*În mângâierea dulcilor cuvinte
Să-ți pară cipele o veshie,
Copilă visătoare și cuminte!...*

IV

*Să nu alungi durerea dela tine,
Vestăntul scump al inimei curate:
Adânca ne-uprinsa bunătate
Ea 'ți poartă în cereștile lumine.*

*Tovarăse de visuri sfărâmate
Ea plânge pe ale dorului ruine,
Ți'nal'ă gându'n sferile senine
Și uită învechitele păcate.*

*Fantoma fericirei ce te minte,
De ce-ai mai urmări o zi și seară
Cu-a sufletului caldă rugămintă?*

*Nu-ți arunca bogata ta comoară:
Măiastră a cântărilor prea sfinte,
Ea nu te 'nșală, nici nu te coboară...*

I. U. Soricu.

Cântec vechiu.

*Co durere am pornit
Și 'n lunc'am poposit.
Lunca'n loc să mă asculte
Mi-arăta tot frunze smulțe,
Și mi spunea că ne pământ
N'are hniște de vânt.
Coboria pe luncă sara.
Greu mă apăsa povara.*

*Cătră ceru'ndepărtat
Ochii mi i-am rădicat;
Să cobor de sus din stele
Un răspuns durerii mele.
Iar luceafărul de sus,
Craiu stelelor, mi a spus:
„Nu s de legea pământescă,
Cine-i jos, să pătimească”.*

G. Rotică.

Lia. In fiecare zi venea la preumblare, vorbea cu atata patimă și era așa de frumos. Mi-a cerut o întâlnire. Câteva zile am rezistat. La urmă m'am gândit, că sunt atâtea femei, cari greșesc, fără să le știe nimenea și totuși trăiesc stimată. Mă încredințase, că nu va ști nimenea, că nu va ieși nimic la lumină și atunci m'am hotărît (cu vocea înăbușită). M'am dus... la el...

Barbu. Și nu ți-a fost rușine când ai trecut pragul? Nu ți-a fost milă de părinții tăi, cari vor nebuni când vor auzi? N'ai simțit o dăruire către bărbatul tău, căruia i-ai jurat credință și care te iubea atât de mult? Cât de adânc ai căzut. Ce josnic și ordinar. Al mi-e scîrbă de tine. Mîntăi mișelește, te purtai cu o fățărnicie de admirat, rîdeai și jucaai ca cea mai fericită femeie, te gudurai ca cea mai rafinată cocotă, numai și numai ca să mă orbești... Și ți-a reușit de mirune... Ai îngăduit tu în cugetul tău gândul asta de trădare și nelegiuire. Când mă așteptai la fe-reastră îngăndurată, frământările minții și inimii tale nu porneau către mine, ci către aman-tul tău, care-și preumbla nelegiuirea prin cafe-nele și saloanele oamenilor de seama mea, sau a burghezilor, cari cred că trebuie să le deschidă ușa, să le întindă mesele, ca să fie ridicăți în vază și stimă. Când plecam la prelegeri nu mă urmă-reai cu privirea, pentrucă-ți eram drag, ci ca să mă vezi dispărut să-ți poți scrie în taină scriso-riile tale de trădare și nelegiuire. — In vreme ce eu asudam muncind să scăpăm de greutate și să ne asigurăm un trai mai tihnit, tu căutai curte-zani, baluri și veselie. Le-ai găsit... poți pleca a-colo...

Lia. Barbule te știu nobil și bun... iartă-mă. Am comis o crimă... recunosc și mă entremur de murdăria în care am ajuns. Ți-o jur înă pe ori ce... n'o să te mai plângi de mine toată viața ta. Am să fiu cum cerei tu, cum gîndești tu, numai iartă-mă acum...

Barbu. Cum mai poți cere așa ceva? Să devii femeia cea mai ideală, poți tu să ștergi această crimă? Dupăce ai exploatat bunătatea mea, pen-truca să-mi otrăvești sufletul pentru toată viața și după ce singura mea bucurie mi-ai smuls-o, crezi tu că-mai putea rămânea împreună? In-tre noi... totul s'a sfârșit. Ve-i părăsi și casa... și încă astăseară (sună).

Lia. Barbule ce faci? Barbu (servitiare-i care a intrat). Adu o tră-sură pentru doamna. (Servitoarea iese).

Lia. Nu mă alunga pentru Dumnezeu Bar-bule... fie-ți milă de mine. Nu mă asvirli nenoro-cirei. Nu mă lăsa pradă rușinei și gurilor cleve-titoare, căci n'o să le pot sunorta. Cum aș mai pu-tea eu da față cu părinții mei? Cu ce îndrăs-meală ași mai păși pragul casei lor? Ce existență mai pot eu avea de aici încolo? Cere-mi orice vo-ești, fă ce vrei cu mine, osîndește-mă cum vei voi... numai nu mă alunga (plânge). Dumnezeu! Doam-ne ai milă de mine! Afăt mai cer. Numai de astă-dată iartă-mă Barbule!...

Barbu. Nenorocirea și-a înfipt ghiarale în su-fletul meu, minciuna ta m'a otrăvit și dacă vo-iesc să scap, trebuie să n'o mai văd înaintea mea. Iată de ce nu pot să fiu nobil și iată de ce trebuie să mă părăsești. E dureros, dar... singura scîrnare... Eu n'am greșit nimănu cu nimic, de ce să fiu o-sîndit la toate loviturile... (pauză). Are să-mi vie greu, știu, foarte greu, dar voi munci... voi munci mult... poate... că munca îmi va aduce mulțămirea vieții, pe care căsnicia nu mi-a adus-o

Barbu. Vei dormi noaptea asta la vr'un hotel oare-care și mâne vei pleca la părinți... De ce-lalte nu purta grijă, le voi aranja eu.

Lia. Unde să plec eu în noapte asta? Ce să știu eu face singură?

Barbu. Ce voești! Ești liberă.

Lia. Barbule ougetă-te unde mă arunci. Ce va fi de mine?

Barbu (aspru). Orice vorbă de prisos. S'a sfâr-șit.

Lia (după o pauză, cu hotărîre). Bine, ai spus sentința, mă voi supune. Te rog însă deocamdată nu scrie nimic părinților mei. Sunt bătrîni... tre-

bue preparați... cine știe ce se mai poate întam-pla. (Își pune pălăria, vrea să se apropie de el, dar o respinge cu un gest domol, pleacă foarte turburată, din ușe). Și nu ne mai vom vedea nici odată!...

Barbu. Nici odată! (Lia ese îngăndurată). (Când ese s'aude ploaia cum cade pe strășină). (Cortina).

Scrisorilor.

Când amintiri mă impresor
In pacea sfîntă-a înserării
Și când pe minte îmi cobor
Zăbranicul blând al visării,

Spre voi înduioșat mă 'ndrept,
Vă scot din plîcurile roase,
Cu patimă vă string la piept
Nimicuri din vremuri frumoase,

In voi o lume de gândiri
Și-atâtea vise spulberate.
Și-atâtea tainice simțiri
De-apururea stau îngropate

Comori mi-ați fost de mîngăiorî
In vremuri, vai, de mult uitate,
Iar azi isvoare de dureri
In trista mea singurditate.

Liviu Coman.

Un om ciudat.

De D. N. Ciotori.

Il chema Tiță Avusese și el parte să fie alintat, atunci când încă nu înțelegea rostul vieții. Și poate că li veneau în minte clipele acelea de fericire, căci i-se lumina fața, când li ziceau oamenii »Tiță«

Acum e un biet om nevoiaș, mărunț la trup, cu ochii negrii mari și liniștiți. A fost negustor de vite, a vîndut paseri prin târgurile apropiate, a fost brutar, măcelar. A încercat în toate chipurile să ducă o viață de om cum se cade. Nu de mult, descnisese o pră-valioară cu mărunțișuri.

Se părea că-i merge bine. Aproape tot satul cumpăra de la el.

Dar, acum, decurînd. l'am întălnit prin sat, așa făcă nici un rost. S'a uitat la mine lung și mai că nu era nici-o deosebire între privirile lui și ale vitelor. Părea că în dosul ochilor acelora se ascunde un suflet speriat, deprins să primească numai lovituri.

»Bade Tiță, zice eu, făi, tot așa, fără nici un căpatăi?«

— »Tot. Că, vezi D-ta, am încercat eu în toate chipurile să mi urnesc sărăcia din casă, da n'a fost chip.«

»Pe cât știu. Ți mergea trebile binișor.«

— »Geaba. Mergeau cam pentru alții, nu pentru mine.«

Și fata lui se încruntă pușin.

Se uită țintă la mine, apoi iar începu: »Că vezi d-ta, sunt atâtea cari nu-și muncesc mintea și trupul și de trăit, cată să trăiască. Ba au mai multe tabieturi ca noi.«

»Nu 'nțeleg, bade Tiță. Te-a înșelat cineva?«

»Păi, cam așa un lucru...«

Și el a încercat să se pricopsească, de nu și-a aflat rost, că vezi d-ta, munca-i grea, bato pârdaľnic!«

— »Cine, bade?«

»D'apoi asta, care-i primar. Pe unde n'a umblat? Da' n'a găsit nicăiri lume mai bolundă ca aici.. Șireții leneși între oamenii bolunzi se aciuiază.

Cu mine încalte i-a mers bine. Intăi a început să-mi ceară bani împrumut; pe urmă marță pe datorie. Dacă nu i-am mai putut da, mi-a făcut procese.

Odată, când eram gata să plec cu niște curci la târg, a zis că's bolnav și m'a oprit. A venit cu unul care ci-că-i doftor de păsări și de dobitoace mi-a spus că-mi ia oarele și le »ixoleze«. C

să nu se întindă boleasno și la paserele altora. Le-au »ixolat« unde au știut ei.

Pe urmă m'am mai deșteptat și eu și nu mai puteau să mă înșele așa de ușor. Da' tot de geaba. Au venit hoții și m'au jefuit. Dacă m'am dus să mă jeluiesc, m'au bătut tot pe mine, că ci-că n'am avut bani.

... Că.. hoții n au venit fără știrea lui... Și jandarmul tot cu el ține«.

— »De ce nu te ai jeluut la alți mai mari?«

»Păi, gîndești d-ta că mă crede cineva pe mine înaintea lor?«

Și bietul om se uită iarăși lung la mine. Privirile lui aveau acum ceva straniu într'ânsele.

»Da' lasă, nu-i nimic... Să fim sănătoși!«

Și omul se depărtă.

Peste câte-va zile, tot satul știa de isprava lui Tiță. Se duse cu o plasă pentru prins pești și trăgea cu ea pe o coastă din fața casei primaru-lui

»Ce faci acolo, mă, ticălosule?« îl întrebasee acesta.

— »Prind pește.«

»Ce, ai înebunit? Pește'e pe coaste se prinde?«

— »Apoi, cearcă omu'. Vezi, și tu ai încercat în toate chipurile, până ți-ai găsit locul. Și ce încercai tu, înainte vreme e mai nepotrivit, decât ce fac acum. De unde știi?«

Poate prinzi pește și prin tufele de mărăcine de pe coaste.« De aia, vezi, încearcă omu?«

Sătenii spun că bietul Tiță e nebun. Cine știe?

Cîntecul Marinarului.

(Baladă veche francoeză).

S-a 'ntors dela războiu năierul,
Domol,

Desculf și gol, pe vînt și ger:
— De unde vii tu, biet năier?

Domol!

— Dela războiu viu, jupăniță,
Domol...

Aduceți vin, aduceți vin,
Să bea un biet năier străin, —

Domol!

Și-mi începu să bea năierul,
Domol...

Cînta și bea și iar cînta,
Iar jupănița lăcrima,

Domol...

— Ce ai, frumoasă jupăniță?
Domol...

Sau poate-ți pare rđu de vin,
Că-l bea un biet năier străin? —

Domol...

— Oh, nu de vin îmi pare rđu,
Domol...

Ci de bărbatu-mi tinerel:
Căci sameni vai, prea mult cu el.

Domol...

— Ci spune-mi, dragă jupăniță,
Domol:

Trei feți aveafi, îi știa de mici,
Și-acuma șase väd aici, —

Domol...

— Mi-au scris, că-i mort, că-l îngropăd
Domol.

Printre străini, în niște lunci;
Iar eu mă măritai atunci, —

Domol.

Goli tăcut și dărz paharul,
— Domol. —

Și, lăcrimănd, se'ntoarse iar
La oaste bietul marinar,

Domol...

Paris.

Vasile Stoica.

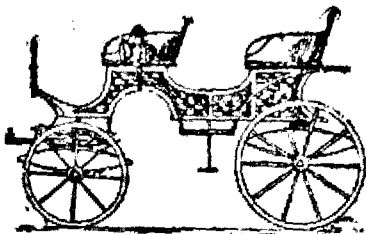
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de brânșă aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Preț urent gratis și franco. — Tot ai i se pot căpăta obnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe »andaner« cu p eturi moderate

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA ÎN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Șiria (Világos), Chișineu (Kisjenő) și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar	2,500.000.—	Cor.
Fond de rezervă	2,000.000.—	Cor.
Depuneri spre fructificare	14,000,000.—	Cor.
Circulațiunea anuală	350,000.000.—	Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocute pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără de nici o detrager.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Văd. Kossak și Szigeti

atelier fotografic,

Arad, str. Weitzer János

Fotografii moderne, aquarelle și tablouri mărite, executate artistic. Fotografări speciale pentru copii.

La anunțare înainte fotografare în haină de bal.

„TIMIȘIANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII
SOCIETATE PE ACȚII. FONDATA IN ANUL 1885.

Centrala în Timișoara-centru
(Belváros) Piața Balázs-tér No 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în:

Buziaș, Recaș, Ciacova și Delta.

Telefon Centrala Direcțiunea: No 510.

Contabilitatea: No 1149.

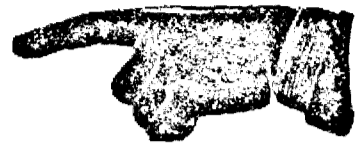
Capital propriu 1.500.000 Cor. Depuneri 5.000.000 Cor.

Telefon: Filiala Buziaș Nr. 10.

Telefon: Filiala Recaș Nr. 14.

Telefon: Filiala Ciacova Nr. 16.

Telefon: Filiala Delta Nr. 26.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4¹/₂% și 5% interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 Coroane, după starea cassei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acoardă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acoardă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

! Fabrica maghiară !
! de material de paie !
societate pe acții în Arad

cumpără paie bune curate de grâu, cu preț potrivit.
Tot acolo se capătă gunoiu și șelac de cărbuni.

Farmacia Nicolae Jaja în Brăila

— România —

Crème Princesse Ileana

Albește, fragezește, întinereste și conservă tenul; ea face să dispară repede cojii, bubul țele, petele roșii și punctele negre de pe obraz. — Această cremă este un product absolut științific, nu conține nici un fel de grăsime: întrebuițată este absorbită complet în piele.

Poudre Princesse Ileana

este un product vegetal igienică și bine parfumată.

Savon Princesse

Eau de Cologne Princesse

Brillantine Princesse

Specialitatea casei noastre!

Ferțivă de contrafaceri!

Nr. telefonului pentru oraș și comitat 509.

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad
cu amortisație de 10-70 ani.

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4 $\frac{1}{4}$, 4 $\frac{1}{2}$, 4 $\frac{3}{4}$ și 5%, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipez spesele de intabulare, convertez datoriile de interese mari.

Rezolvare grabnică, serviciu prompt.

Szücs F. Vilmos,

Reprezentanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului p. credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad și a orașului Arad, a comitatului Bichiș și a orașelor Gyula și Ciaba.

Arad,

Karolina-utca 8. (Casa proprie, lângă filiala poștei).

Primesc pe lângă onorar acuisitori de afaceri abili și demni de încredere.

WEISZ HUGÓ,

ARTIST FOTOGRAF,

ARAD.

Artist fotograf chemat la toate expozițiile internaționale.

Distins cu medalie de aur la expoziția internațională de artă fotografică din

BUDAPESTA 1910

ST.-PAUL 1911

(MINESOTA AMERICA)

LONDRA 1910

HAMBURG 1911

KIEW 1911

LONDRA 1911.

Atelier: Andrassy-tér 16.

„MILLENIUM“

Berărie și refectorie.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că atât cu ocaziunea sfintelor sărbători de Crăciun cât și în alte zile, desfac de mai multeori la zi

Bere de „Részvény“

Săli și odăi separate, aranjate din nou în stil modern, stau la dispoziția onoratului public, atât pentru conveniri sociale cât și pentru petreceri și ospete.

Cu stimă

SCHUCH FERENC,

proprietarul berăriei „Millenium“.

Mâncări gustoase!

Vinuri excelente!

NEUMANN M.

CROITOR PENTRU DOMNI.

Furnisorul curții ces regale și camerale.

Costume: Frack, Smoking, Rendigol și Sagnet gata sau croite după măsură, fără obiecțiune, admirabil lucrate.

Magazin de haine
pentru bărbați, copii și fetițe

ARAD

Dacă vorești să-ți cumperi ghetete solide și bune, pălării, albituri și mănuși moderne, cu preț moderat, atunci adresează-te numai la prăvălia cea mai mare din Bihor alui

Mannhardt Jenő mai înainte Leitner Lázár, Nagyvárad, Zöldfa-utca Nr. 13
Cine ne părănește pe noi și noi îl părănim!**DAJKOVITS E.**Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —

ORADEA-MARE, Palatul Sas.

Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noi în mărime naturală expuneri de obiective speciale pentru interiorul acatice și lucrări în aquarel și olei artistic executate Atelierul se află exclusiv numai în Palatul Sas

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.

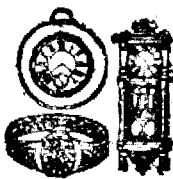
Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

Albert Dobó,

giuvargiu, Kolozsvár, Mátyás király-16r 15.

(Telefon 842). Post prăvălia Husznik. (Telefon 842).

Prefăcând și asortând de nou magazinul de ciornice și giuvaricale
al lui ► Husznik János ◀ îl continui eu.

Mare deposit de ciornice și giuvaere și articole de argint veritabil și de China. Mare atelier de reparaturi. Ochelari se pregătesc

după comandă medicală.

Felurimi.

Cu celace trebuie să pornești în viață. Un tată înțelept simțindu-și sfârșitul aproape, chemă la el pe unul din cei doi fii ai lui, Cristof, și i zise: copilul meu mă chină o idee tristă, văd că ești băiat cu soir și plin de inimă și mă gândesc mereu că ce o să te faci tu, ce o să ajungi în lumea asta? Uite, copilul meu, du-te în dulapul meu și ia de acolo cutia aceia de abanos, e plină cu pietre prețioase. Sunt ale tale toate, ia-le și nu da nimic fratelui tău.

Copilul surprins, izbucni: Vai tată, dar dacă mie îmi dai tot, ce o să se facă atunci Gheorghe?

— Cât îl privește pe el, grăi tatăl liniștit, — nu mă frământă nici o grijă fiul meu, căci stupizenia (prosta) îi va garanta toate izbânde și-i va aduce de sigur și bogăția.

Ca nuca'n părete. Un bogătaş care avea un băat foarte prost îl certă rău într-o zi, pentru că acesta nu gasea nimic de vorbit cu nimeni.

— Ce vrei să te spui? îi ripostă băiatul?

— Întreabă-i și tu de familie, sau cam așa ceva, îi spuse tatăl plictisit, găsește în sfârșit ceva care să-ți aducă materie de conversație.

Și băiatul nu întârzie de loc să pue'n practică lecția tatălui.

Primul vizitator în ziua aceea era din întâmplare un episcop. Și el cu o grabă afabilă îl întrebă numai decât ce i mai face nevasta și copiii.

Inch'puit. Un muzicant cu mult talent de altfel, dar foarte încrezut, avu într-o zi cinstea să salute pe Ludovic al XV-lea.

Și pentru că regele dintr-o uitătură remarcase că artistul avea niște ciorapi de calitate foarte ordinară (era moda ciorapilor lungi de matase) îl întrebă da ă el era artistul despre care se vorbea atât de elocvent.

— Sire, răspunse cântărețul, nu știu aceasta, dar pot să spun atâta că am o voce cu care pot să fac orice voesc.

Dacă e adevărat asta, îi spuse Regele, apoi te sfătuiesc să faci cu ea o pereche de ciorapi, că văd că ai avea mare trebuință.

Spirite. Niște băieți de școală întâlnind o babă în urma unor măgari îi deteără bună ziua rîzând:

Bună dimineața, mama măgariilor
Bună dimineața copiii mei, răspunse liniștită baba.

Judecată dreaptă. Un tinichigiu, căzând din nenorocire de pe coperișul unei case pe care lucra, peste un om care tocmai trecea pe stradă, îl omori, strivindu-l.

Băiatul mortului intență proces tinichigiului, acuzându-l de omucidere.

Tinichigiul se apăra astfel: Dacă am păcătuit, Domnule, vreau să ispășesc păcatul. Ucă-te Dumnezeu pe coperișul de unde a n căzut eu și eu am să stau în stradă. Să-ți dai apoi drumul în jos și să mă omori dacă vei putea.

Sânge rece. Socrate a avut o femeie foarte rea, îl înjura de dimineața până seara. Într-o zi, pe când nevasta lui sbiera mai cu putere, apăsându-l, el ieși liniștit din casă și se așeză în poartă fluierând.

Răutăcioasa femeie iritată la culme, că nu mai avea cui să se adreseze, luă un ligean cu lături și-l varsă de sus, în capul bietului bărbat.

Socrate înepu să ridă ștergându-se: după tunet, totdeauna vine ploaie.

Într'altă zi, un prieten veni să-l spue filosofului că mai mulți amici de ai lui îl vorbeau de rău. Ce are a face, răspunse Socrate; lasă-i să vorbească, pot să mă și bată când nu sunt de față.

Întrebare șireată. Dominic, actor celebru la curtea lui Ludovic al XV-lea, fiind odată la masă cu regele, nu-și mai lua ochii dela o tavă frumoasă cu potărni hi. Regele observând, dătu ordin ofițerului de serviciu să dea tava lui Dominic.

— Cum, Sire și potărni hile?

Regele care ghici îndată gândul actorului, răspunse: Da, și potărni hile.

— Și astfel cu întrebarea lui pricepută dar șireată, Dominic împreună cu potărni hile primi și tava care era de aur masiv.

Ghicitori.

Ce nu vede Dumnezeu niciodată, Regele foarte rar și țaranul adeseori?

Răspuns: Aproapele său.

Ce se face tot mai mare, pe măsură ce-l tot ieși?

Groapa.

Când îl pui în picioare, merge pe cap.

Cuiul dela gheată.

Nimeni nu le are, nimeni nu le vrea, dar dacă le-are avea nu le-ar da pentru toate lucrurile de lume.

Două capete.

Acela care îl face nu-l vrea, acela care îl cumpără nu are trebuință, și cel ce are trebuință nu îl face.

Cociugul.

Eu fug mereu, asta e existența mea, triumf în toate ajutat de st-torni ie și sunt singurul leac la retele c-le mai amare, dar ai grije, cetitorule. căutându-mă, mă pierzi.

Timpul.

Au apărut și se află de vânzare la „Librăria Tribuna”:

Din

„RĂȘBOIU ȘI PACE”

celebrul roman al contelui Leo Tolstoei a apărut volumul II.

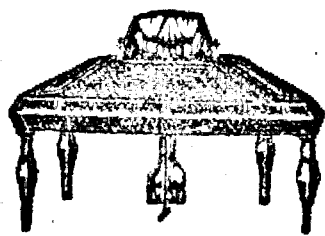
Prețul 1 coroană 20 fil.

Prețul volumului I este 1 cor. 50 fil. Ambele volume se găsesc de vânzare la „Librăria Tribuna”.

Volumul III va apărea în curînd.

TIMBALE

cu organism perfect de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot cânta și pe rate. — Gramofone cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmo-

nici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplăt. Inventatorul pealului modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,

kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Gruber Dezső,

magazin de pălării și articole de modă pentru băieți.

Cluj-Kolozsvár

Colțul str. Wessolényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul Feszl.

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. Preturi solide. Serviciu conștiințios. — Comandele din provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp. —

Un candidat de avocat

cu practică completă, află aplicare dela 1 Februarie a. c. într-o cancelarie advocațională din Arad. — A se adresa la administrația ziarului »Tribuna«.

ANUNȚ.

La moara cu valț și site mânăta cu motor gaz sugativ HP. 35 a băncii »AGRICOLA« din Hunedoara află aplicare un

mechanic

cu praxă,

în condiții favorabile. — Tot acolo se primesc 1-2 învățacci de molar. Rugărilor să se adreseze la:

Direcțiunea băncii »AGRICOLA« Hunedoara — Vajdahunyad.

Cine vrea să cumpere
vițe americane

»RIPARIA PORTATIS«
pentru altoit, să se adreseze preotului Petru Pelle din Miniș (Ménés) comitatul Arad.

Cel mai frumos, mai elegant calendar pe 1912
e nespărat Calendarul

„Lumea ilustrată”

Conține 160 pag. cu bogată, variată și admirabil reușite ilustrațiuni și tipărit pe hârtie de lux — D. pozit. general: Librăria Ig. Herz, București, România. — Prețul Cor. 150. — Se a-lă de vânzare și la »Librăria Tribunei«. — Porto 20 fileri.

Ministerul de Finanțelor.
Direcțiunea Comptabilității Generale
a Statului și a Datoriei Publice.
Datoria Publică.

Nr. 141780

20 Nov. 1911.

Publicațiune.

A 31-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din a. 1908, împrumutul de Lei 100.000.000 se va efectua în ziua de 19 Ianuarie (1 Febr.) 1911, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în »Monitorul Oficial« Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 692.000 în proporția următoare:

35 titluri de câte	5.000 Lei	175.000
82 » » »	2.500 »	205.500
209 » » »	1.000 »	209.000
206 » » »	500 »	103.000

532 titluri în valoare nominală de Lei 692.000

Publicul este rugat a asista la tragere

Directorul Comptabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice.
D. Vbrovici.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de 4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65 ani, rămânând procente aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea mai perfectă, precum: mașini de treierat, cu abur, benzin și olei, mașini de semănat și și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă prețurile cele mai convenabile cu plățire în rate.

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini, motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez luminaire cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura generală comercială.

Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

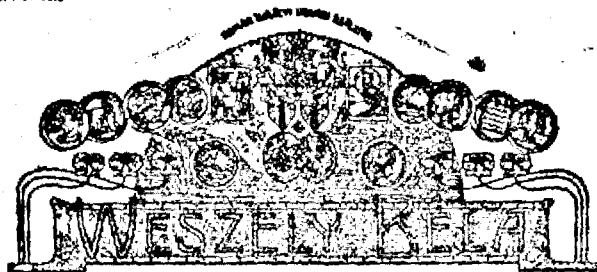
Având sistem propriu de a curăți chimic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoara. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru dolii colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în colorii închise.

Un candidat de avocat

cu praxă

află aplicare în cancelaria mea.

Dr. Gheoșhe Drimba
adv. Kóhalom.

ELŐ LIPPAI HORDÓ-GYÁROS • ALAPÍTOTT 1895.

WESZELY BÉLA

Pregătește: butoaie, vane

în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu preț convenabil.

MARE DEPOZIT!

FURNISORUL CURȚII REGALE ROMÂNE

WESZELY BÉLA

PRIMUL FABRICANT DE BUTOAI, E,

→ LIPOVA. ←

Cel mai mare magazin de blănărie!

ILIE ȘTEFLEA

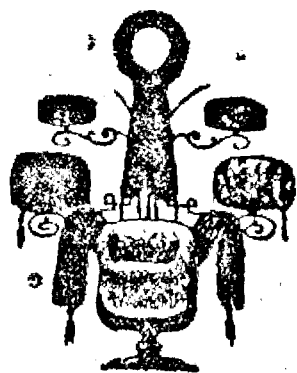
Sibiu—N. gysz. ben. G. osser Ring Nr. 18.

Premiat la expoziția de modă cu Medalie de stat.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile. Arti-

cole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de căștorie. — manșoane, boabe căciuli pentru domni și doamne ultima modă și lucrate cu gust.

Prețuri ieftine — Primește ori-ce lucrări de blănărie pentru prefacere, captuire, căptușirea și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marfă bună și execuție de I-u rang.

Pentru femei și bărbați

CAPSULELE SĂNID

s'au adevărat ca cel mai sigur remediu fără nici o injecție, contra pleuragilor subite și cronice. O cutie cu instrucția aplicării (conținând 100 capsule) 6 cor. Unicul remediu sigur contra slăbirei și impotenței funcționale sunt renumitele capsulele întăritoare ale Drului Timkó, sticla costă 10 cor. și se trimite contra ramburs dela

Farmacia »Magyar Király«
Budapesta, V., Marokkói-utca 2,
Piața Erzsébet.

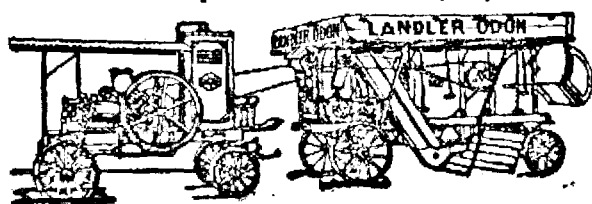
Correspondența să se facă în limba română

Patentată originală din Suedia.

„ROBUR“ motor cu o'ei natural

In urma multiplilor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2-300 cai (HP.)

Noutate! Noutate!

Lucru neîntrecut de leștin!

Il recomandăm pentru:

mori-, ateliere industriale și la totfelul de mașini agricole.

Spese la clas după fiecare HP. 1 1/2 M.

Nu este supus supravegherii finanțelor!

Se vinde și în rate!

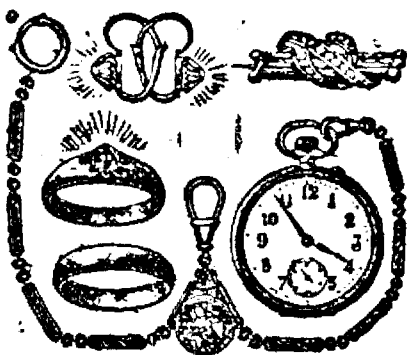
Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă. Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön, Motortelepe, Budapest, Lovag-u. 2.

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanția Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Telefon 982.

Balog Sándor,

carnățarie și depozit de șuncă de Praga.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 66.

Recomandă:

Șuncă de Praga,

calitatea cea mai bună, fără os, care e cea mai preferabilă comercianților, — putându-se tăia excelent.

Recomandă diferite soiuri de cernățării cu prețuri ieftine — Catalog trimite gratuit.

ILIE BURĂ,

lăcătuș artistic și pentru zidiri, BISERICA-ALBĂ,

Strada Orșova Nr. 4. (casa proprie).

Primește orice lucrări de bransa aceasta precum: stringerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuptoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în bransa aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

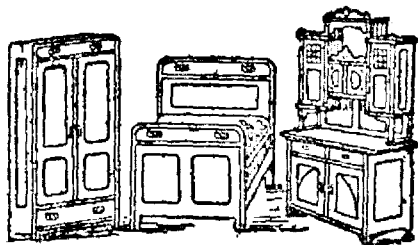

BAUMANN ARNOLD succesorul

LÁHNI KÁROLY,

fabricant de mobilie. Alba-Iulia, Piața Szent István Nr. 11.

Recomandă mobile pregătite în atelierul său din cel mai bun material, pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garson și — birouri pe lângă prețuri ieftine. —

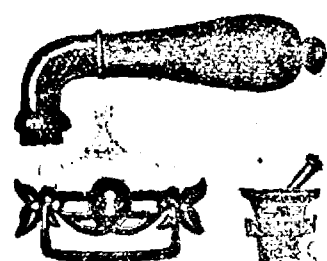

Fagler László

strungar artistic și turnător de metal și mineraluri.

Szeged, Szent Mihály-u. 4.

Pregătește articole de aramă, precum pa-turi, sfeșnice, sonerii, pipe pentru vin și bere, pompe primește apoi pregătirea ori cărei

părți de mașini industriale, turnărie după model cea simplă până la lucrările cele mai complicate. Cumpărătorilor vechi — rabat.

Numărul telefonului 23.

Ujj János,

stabiliment industrial de cement, în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind. (Aradmegye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj, plăci de marmură artificială, terrazzo și mozaic, columne, scări, lavițe, cărămizi, țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte de cheltuieli și planuri pentru poduri de beton cu construcție de fer și pentru betonizarea trotoarelor.

Traian Turturean

lăcătuș artistic și de edificii

Bistrița — Besztercze.

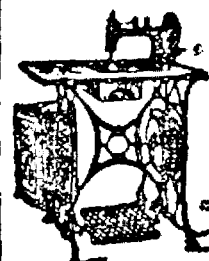
10% economie la comande

— de lucrări artistice. —

Lucrătoare aranjată cu mașini moderne.

Atențiune la cuptoarele economice de bucătărie vestite în Transilvania. — Catalog și desemnări să trimit la cerere.

Prima calitate.

Mașini de cusut Singere calitate bună, pentru femei cu 30 fl. (karikahajós) tot pentru femei 42 fl., centra bobin 47 fl., cu 5 cutii din oricare soiuri 55 fl., cu luntre scufundătoare (sülyes-tő karikahajós) — cent-albodin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

65 fl., precum și biciclete cu 52 floreni, pe lângă garanție de 5 ani — I-ferează:

KRAUSZ HENRIK,

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40.

Resnăzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu o'ei brut, dela 4-100 HP.

Motoarele mele patentate au regulator central și mecanism de așezat cu mâna. — În urma arderei regulate a oleiului, motoarele nu produc nici un miros nepăcut. — Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filer.

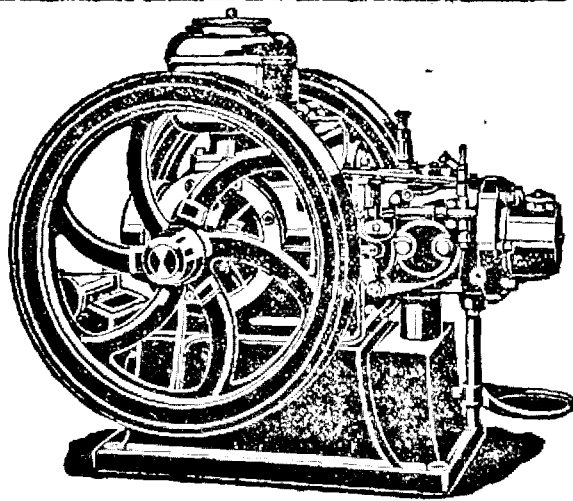
Surányi Viktor,

inginer-mechanic diplomist.

Budapest, VI., Lázár-utca 18. (Îndărătul Operei)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine.

Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

DARURI

potrivite pentru Crăciun!

Vaze japoneze

pictate cu execuție fină:

înălțime 20 cm.	— — —	1.60	Cor.
înălțime 25 cm.	— — —	2.20	Cor.
înălțime 30 cm.	— — —	3.40	Cor.
înălțime 35 cm.	— — —	6.50	Cor.

„Satzume“ veritabile, pictate în aur.

înălțime 10 cm.	— — —	2.—	Cor.
înălțime 21 cm.	— — —	5.—	Cor.
înălțime 28 cm.	— — —	9.—	Cor.
înălțime 35 cm.	— — —	16.—	Cor.

Vaze de perete, de bronz, palmier și tocuri de umbrele, în mare asortiment.

Ioan Kotányi

Arad, József-Főherceg-ut Nr. 3.

(Palatul Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár). — Telefon 809.

Comande din provincie se execută prompt, schimbarea obiectelor neconvenabile se fac cu plăcere.

Dacă ați încercat toate!

și tot nu v'au trecut durerile reumatice cereți o sticlă de

spirt de gheață

care face să înceteze imediat orice durere de cap, de dinți provenite din răceală, ca de exemplu: junghiuri în coaste și în spate se folosește cu rezultat bun. Iar în contra guturaiului singurul remediu.

Prețul unei sticle 60 fileri, o sticlă mare 1 cor. 20 fileri, 3 sticle mari sau 6 sticle mici se trimit porto franco.

Cantități mai mici nu se expediază.

Se găsește și se poate comanda dela

Szémann Agoston,
farmacist.

Hatvan, Fő-tér 126. sz.

Se expediază zilnic în toate părțile.

Nu-i ceva fabulosnu-i cu renume, ba
nu-i nici excepțional**dar au gust bun**și sunt bine și în mare
curățenie ținute, articolele de **colonia e**
— și **b. canic** —
pe cari le recomandă

pentru sărbătorile

! Crăciunului !

cu prețuri ieftine

Mezei János és TsaD. ad. Mare — Nagyvárad,
Piața Szent László-tér.Colțul străzii Teleky, în edificiul
băncii Nagyvárad Takarékpénztár.Comande prin poștă se efectuează
conștiincios în cel mai scurt timp.
Telefon Nr. 247.

Iți place să porți totdeauna haine curate?

Atunci cumpărați »Casseta miraculoasă«, fabricația mea proprie, cu ajutorul căreia, cureți orice pată de pe haină, de culoare cât de sensibilă, precum pete de cerneală, poame, cafea, vâpșeli etc. »Casseta« aceasta nu este ca obiect de reclamă, ci rezultatul unor încercări de 35 ani. Este bine venită pentru orice familie, care ține la curățenie. — Costă 5 Coroane și ține ani întregi. Se poate cumăra numai dela fabrica chimică:

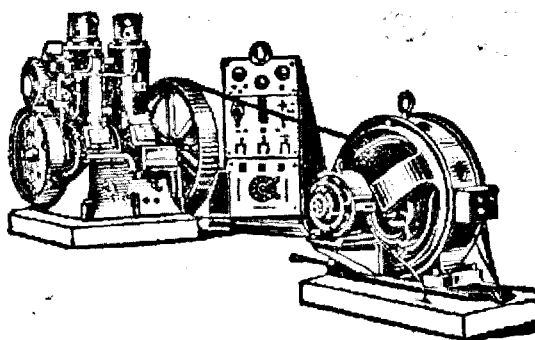
GUSTAV SOLINGER,

Brassó, Strada Cimitirului Nr. 5.

UZINĂ ASORTATĂ CU

INSTALAȚII ELECTRICE COMPLETE

Pentru mori, fabrici, ferme, etc.

Motoare de olei brut **SWIDERSKI**Motoare de München ptru benzil și gaz
și gaz condensa.

Mașini electrice M. S. W.

Pompe centrifugale și turbine.

Auspiciile Inginerilor și prelininarele de spese le
pune bucuros la dispoziție.**„ELEKTRA“**soc. pe acții pentru edificarea uzinelor electrice
Budapest, VI., Gyár-u. 11|L. Telefon 84—64.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

P. T.

Subscrișii avem onoarea a face cunoscut On public din loc și jur că prăvălia noastră de pește și fructe sudice, care există de mai mulți ani în casa noastră proprie Strada Hirschner No 4, am mărit-o introducând și

mărfuri de coloniale și delicatose

Zilnic: Pește proaspăt; cafea proaspăt prăjită făină și petrolu; toffelul de brânză.

Pelângă acestea purtăm și mai departe negoțul de pește și fructe sudice.

Halva în engros dela 5 kg. în sus cu prețul de 1 coroană 30 fileri per kg., — în toată ziua proaspătă.

S'a început deja sezonul de pește sărat!

Prin mijloace suficiente și legături cu firme de primul rang suntem în plăcuta poziție a oferi Onor. public mărfuri bune și cu prețul cel mai redus.

Rugăm deci pe on. public a face o încercare și a să cîvinge de calitatea cea mai bună și de prețul redus al mărfurilor.

În speranță că On. public ne va da binevoitorul său sprijin semnăm

Cu stimă:

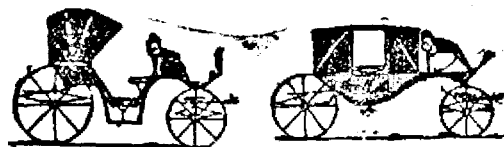
Frații Gingold.
Brașov.

Sa'on de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.
Palatul Habermann. (Nagyszeben).

KIRALY LAJOS

ferar, dogar, șelar și lustruitor.
Aiud—Nagyenyed, Str. Teiușului 14.

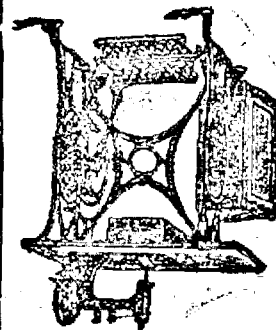
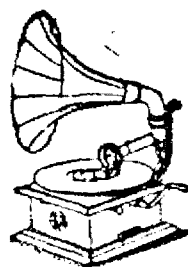
Recomandă uzina sa înlocuită cu puteri motorice și lucrative bune, pentru prepararea articolelor de ferărie, șelărie și lustruire cu prețuri ieftine, dispunând de un serviciu prompt, execuție modernă.

Horváth Béni

mehanic

Nagyvárad, Kossuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, atelierul său mehanic aranjat din nou, unde primește comande și reparări de lucruri ce aparțin în branșe, precum

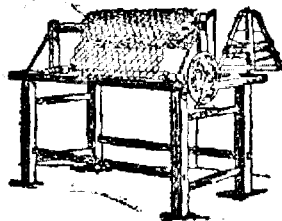
Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramafone etc.

Utensiliile acestor mașini le are în depozit.

Reparaturile se efectuează repede și prompt.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboșală, dar administrației ziarului nostru poate fi de mare folos. Ziarul nostru roagă pe onoratul public, că la cererea prețurilor curente sau în orice cerere sau cumpărare să se provoace că anunțul firmei la cetit în ziarul Tribuna din Arad.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI, Fereny-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru impletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

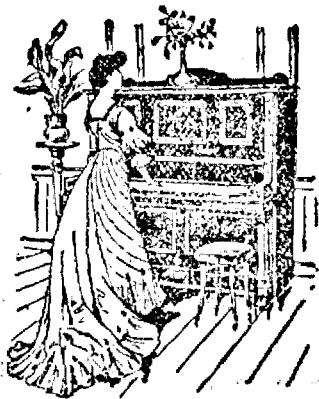
Premiat la 6 expoziții.

Réthy și Schreithofer

fabrică de cîrnățării și mezeluri.
Instalațiuni electrice.

Déva, (Piața principală).

Recomandă carne proaspătă de vită, porc, vitel, oaie și miel, carne de porc afumată, cîrnățării, slănină și unsoare în gros și în detal. La dorință liferează unsoare topită în vase proprii. — Cumpărătorilor vechi dă scădere la preț. Serviciu prompt! — Cereți catalog!

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garanță o dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani. Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să priyească depozitul firmei

TRISKA J. Cluj—Kolozsvár,
Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vînd cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plătire în rate.

Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.

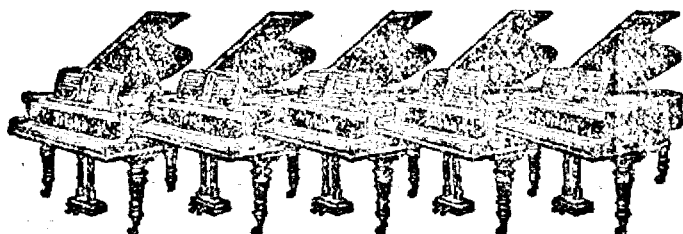
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuează reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acuratețe.

10 ani garanță

și acordare gratuită de un an.

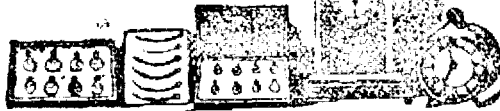
Scrisorile de recunoștință stau la dispoziția cumpărătorilor. — Telefon 419.

JOHAN GENSTHALER

giuvaergiu și clasornicar,
In Orăștie. Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. - Să fac orice reparatură de juvaere și ceasornice de aur, repede precis și ieftin. - Serviciu conștiințos. -

Invenție Nouă. Invenție Nouă

Moară de oțel

pentru întrebuintare în economie și acasă, mașină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se învârtă cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de șasă ani, un kilogram pe minut pelângă garanță și se capătă numai într'o mărim e.

Prețul 14 coroane.

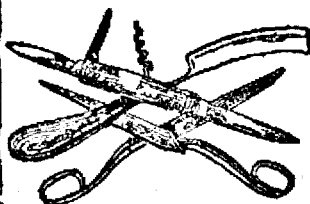
Face aparate pentru desfacerea sămânțel de lucernă și trifoiu, de mână cu puterea ori cu mâna cu puterea ori cu mâna, de aplicat în mașina de îmbătut ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe la

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfacere sămânța trifoiului și atelier de reparat mașini în Nagyvárad, Villanytelep mellett.

Prima tocitorie cu aburi pentru articole de lux și briciuri
VICTOR TURTURE
VERSEZ, Steriagasse 16.

Bogat depozit de articole de oțel englezesc și fantuzesc Mașini americane de tuns părul și barba, sistem nou, pietri de

ascuțit englezesc, precum și diverse art cole de ras și frizat.

Serviciu prompt! Prețuri ieftine!

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS
papucar,
— Nagybecskerek. —

Literează în țară și străinătate papuci de piele, păslă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. - Catalog trimis gratuit. - Revinzătorilor li-se dă rabat

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1910.		1911.	
11 Decembrie		3 Decembrie	10 Decembrie
ACTIV			
170 206 157	120 598 157	158 412 460	220 555 632
607 217	49 608 000	61 958 000	220 370 46
137 927 579	Argint și diverse monete		407 019
31 417 308	Portofoliu român și străin		188 554 349
11 999 862	(*) Impr. pe ef. publice	7 209 000	186 169 381
14 644 896	» In cont curent	7 710 202	14 201 07
3 044 621	Efectele capitalului social		11 994 843
6 002 088	Efectele fondului de rezervă		17 696 577
719 962	» amort. imob. și mașin. de imprim.		4 227 62
929 252	Imobile		6 077 503
109 983 625	Mobilier și mașini de imprimerie		789 936
24 321 037	Cheltuieli de administrațiune		986 26
32 442 401	Depozite libere		114 000 840
544 246 004	Conturi de valori		21 977 05
	Conturi curente		47 244 940
			640 713 6-4
			640 347 7-7
PASIV			
12 000 000	Capital		12 000 000
28 682 744	Fond de rezervă		30 763 06
4 300 54	Fondul amort. imobil. mobil. și mașin. imprim.		4 614 728
352 088 740	Bilete de bancă în circulațiune		448 970 20
2 341 543	Profit și Perd-re		2 446 95
2 380 08	Dobânzi și beneficii diverse		2 314 39
109 983 625	Depozit de retras		114 900 84
32 468 727	Conturi diverse, sold		33 703 48
544 246 004			640 7 3 6-4
			640 347 7-7

Scomptul 5%

*) Dobânda 5 1/2%

Igaz Sándor,

mare depozit de ceasornice, diferite articole și giuvaerice de diamant, brilliantine, aur și argint.

Arad, Andrásy-tér (Palatul Minorităților).

Își recomandă bogatul său depozit, asortat cu diferite articole pentru

Cadouri de Crăciun.

Despărțământ separat pentru articole de prima calitate de argint de China

Ciasuri de părete cu sunet de harfă și de clopot, în diferite colori și formate elegante.

Prețuri de tot solid fixate.

Fondat la 1902.

Telefon Nr. 321.

„ECONOMIA”

institut de credit și economii, societate pe acțiuni.
Centrala în Cluj (casa proprie). Filiale în Gherla, Murăș-Ludoș și Aiud.

Reveriment : 47 milioane
Active . : 5 milioane
Depuneri : 25 milioane

Pentru *depuneri noue* spre fructificare acordă 5%, 5 $\frac{1}{4}$ %, 5 $\frac{1}{2}$ %, 5 $\frac{3}{4}$ % și 6% după sume și stabilitate, iar corporațiilor în condițiuni excepționale; *contractează replătirea și fără abdicere.*

Acordă împrumuturi favorabile ipotecare cu și fără anuități precum și în cont curent, *ajută înființarea de bănci sătești* și le acordă credite; mijlocește cele mai ieftine asigurări în toate combinațiile.

Instituții principale de binefacere: »Masa studenților«, »Ambulanța bolnavilor« și »Serviciul informativ pentru țărani«.

DIRECȚIUNEA.

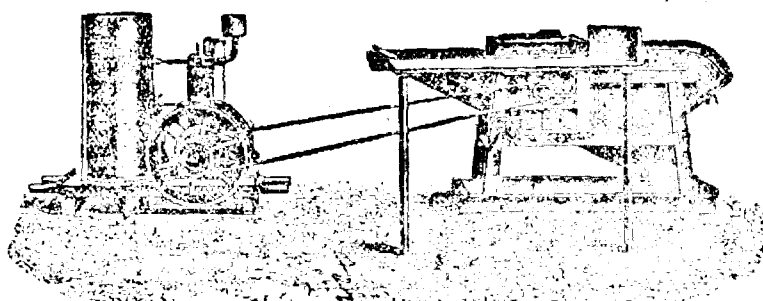
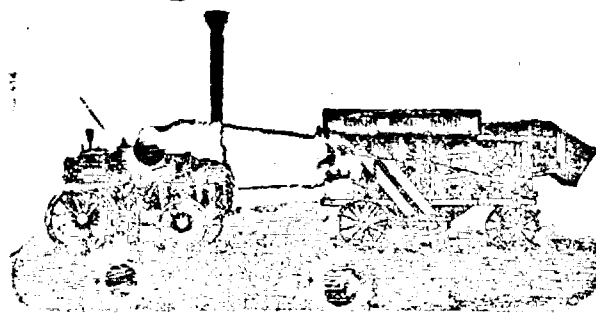
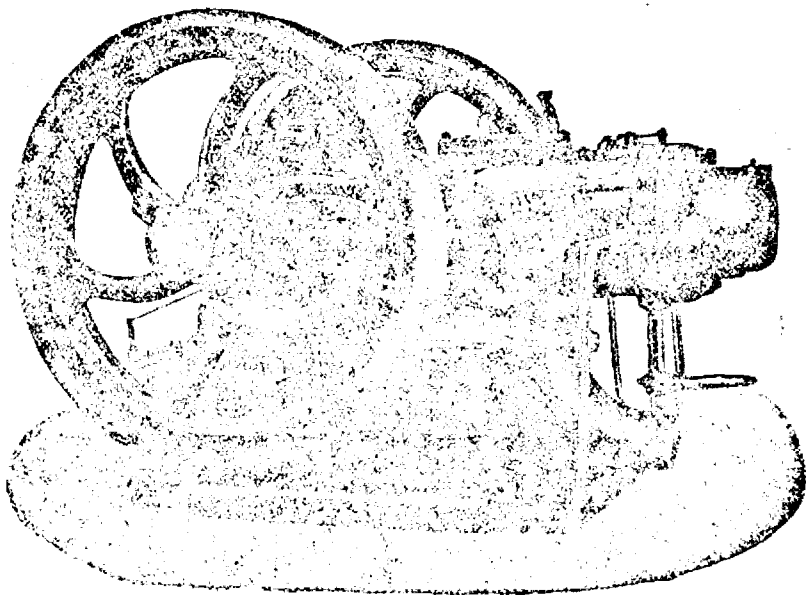
Frații Burza

Nr. telefonului 604.

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Piața Boros Béni-tér 1. (Casa proprie)

Recomandă magazinul lor bogat asortat de ferării, arme și toffelul de mașini agricole, mașini de trierat cu aburi, mașini de trierat cu motor și toffelul de motoare cu benzină, cu oleiu brut și motoare sugătoare cu gaz, arangem mori cu motoare cu prețurile cele mai moderate și cu plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre.

Aradi Első Takarékpenztár

(Prima cassă de păstrare aradană)

Arad, Strada Atzél Péter Nrul 1.

Edificiul proprie.

Inițiată la 1840.

Cercul de afaceri

Escontează în modul cel mai favorabil cambii din patrie și străine precum și hârtii de valoare trase prin sorți.

Antcipează pe hârtii de valoare și pe mărfuri.

Imprumuturi hipotecare

proprietarilor de casă și de pământ, deasemenea comunelor în bani gata sau în hârtii amanetare pe un timp mai îndelungat.

Primește angajament de a cumpăra sau a vinde hârtii de valoare la bursa din Budapesta, Viena sau la oricare bursă străină.

Primește angajament de a încasa cambii din patrie și externe, cupoane și hârtii de valoare trase la sorți.

Primește spre păstrare hârtii de valoare, documente și alte lucruri valoroase.

Depuneri de bani

primește cu cărțile de depuneri spre păstrare sau în cont-curent și în acest caz din urmă, stă la dispoziție și cu chequeuri.

Depunerile pe cari Cassa e în stare a-le plăti, se replătesc și fără abzicere.

Direcțiunea Primei casse de
păstrare din Arad.

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN
ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARHITECT
ARAD,
Strada Deák Ferencz Nr. 20/a.

Cu onoare încunostitez onor. public, că în
bransa arhitectonică execut totfelul de
intreprinderi de transformări de zidiri vechi,
repararea de biserici române și școli, precum
și zidirea lor. Cu planuri și bugete servesc
la cerere. — Comande primesc atât din loc cât
și din provincie. Prețurile-s foarte moderate.

Cu stimă:
Teodor Cioban

Cine vorește

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea
mai mare românească

Creciun & Voda
din Lușoș,

care dispune de căzănării mari pro-
prie în Bănat și Ardeal.

Cunoașterea
lui românesc din provincă, m'am no-
tărit să deschid în Budapesta un
Biro de informații și
Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile în-
aintate la ministerii și la alte foruri, orice
informații comerciale și în general în
orice cauză dau în restimp de 2—3
zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile
în modul cel mai cinstit. Urgitez rezol-
virea petițiilor. Vorbesc în persoană cu
referentul cauzei și rog rezolvire favo-
rabilă. Fac totfelul de mijlociri comer-
ciale și comande. Prețuri moderate,
serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapesta, Lajos-u. 141. III. 19.

Vânzare de

altoii de viță

de vie nobilă și
pomi altoiți.

Cine vorește să aibă
o grădină frumoasă
de viță de vie ori
poame, să se adreseze
cu încredere la pepinaria condusă
conform cerințelor științifice a lui

Vityé Miklós, Ós-Gsanád,
Torontálmegye.

unde se află altoii nobili de pomi și diferite
specii de viță de vie nobilitată și americană.

Pentru dessert: meri, peri, cireși, pruni, vișini,
perseci, ringlote și nuci. — Prenotări pentru
toamnă și primăvară primesc ori și când.
Catalog ilustrat trimis franco și gratuit.

Am onoare a aduce la cunoștința
Onoratului public călător, că am des-
chis în Seghedin (Szeged) hotelul

Grand Hotel Royal

Stau la dispoziția publicului 80 de
camere confortate cu încălzire cen-
trală și apeduct.

La gară și dela gară circulă
automobilul.

Pentru comportajul publicului pasa-
ger, este în hotel instalație proprie
de spălat eu aburi. — Prețuri ieftine.

Cu stima:
Dávid Sándor,
proprietarul restaurantului dela gară și pro-
prietarul „Grand Hotel-ului Royal”.

Atelierul de dentistică
Radu Novák.
Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința
on. public românesc, că la 1 No-
vembre a. c. mi-am mutat atelierul
meu de dentistică în

Szabadság-tér Nrul 5.
unde îl voi mări și aranja după
cerințele cele mai moderne. :: —

Cu toată stima:
RADU NOVAK.

<p><i>Ciasornice admirabile, de aur, argint și oțel.</i></p>	<p><i>Cele mai potrivite daruri de Crăciun și Anul-nou.</i></p>	<p><i>Garnituri pentru mân- care și obiecte de lux numai de ar- gint veritabil.</i></p>
<p>Noutăți.</p>	<p>TELEFON 135.</p> <p>CELLER I. GIUVAERGIU.</p> <p>Mare depozit în giuvaericale briliante aur și argint</p> <p>ARAD PALATUL HERMANN ANDRÁSSY-TÉR 14</p>	<p>Noutăți.</p>
<p><i>Serviciu de fumat și scris, casete pentru țigări și țigarete din ar- gint veritabil.</i></p>	<p><i>Cele mai potrivite daruri de Crăciun și Anul-nou.</i></p>	<p><i>Giuvaericale, antice, basteane și lorgnette de aur și argint.</i></p>

In grădina de iarnă a
„Hotelului Central“

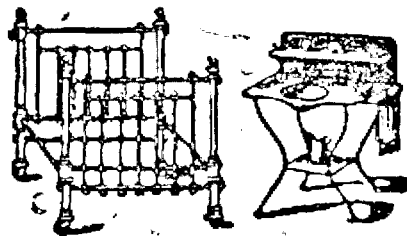
condusă în spirit modern; — Onoratului Public i-se servesc mâncări și beuturi de cele mai bune, cari mulțămesc o i-ce pretenții. — După teauru se capă a cină caldă

Pentru cununii și bancheturi stau la dispoziție săli separate.

Zilnic taraf de țigani, de primul rang. In cafenea se poate lua asemenea după reprezentațiile teatrale — cină.

Cu distinsă stimă: **Augustin Csermák**,
hotelier.

Telefon Nr. 847.
Garai Károly,
fabrică de mobile de fier,
ARAD,
József főherceg-ut II. colțul str. Karolina.

Lucrează mobile de aramă dela cele mai simple până la cele mai moderne, — expedite internațională în toate părțile lumii. Reprezentat în toate orașele mai mari din țară și străinătate.

In atenția pomicultorilor!

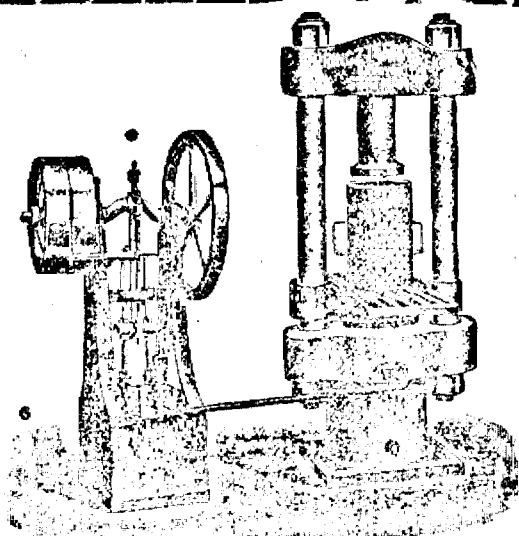
Ofer altol de pruni hosiect ca „Balkanska Carica“ (Regina balcanului) și „Kraljica Bosne“ (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuicel și a si govitului. — Pruni mei nu sufer de că lerea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlo-ul veri cade frunza, pricinuind stricarea poamei. A-est soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medale de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medale de argint și în fine la expoziția regnicolă din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo țavăși cu medale de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Ce faceți băieți? — Tata ne-a dat voie! Căci fumăm doar tuburi veritabile Antinicotin firma „JACOBI“ din cutii de lemn

Păziți! Sunt veritabile numai cu inscripțiunea „JACOBI“.

Atelierul de mașini și pentru clădit mori

PRINCZ TESTVÉREK

din SZATMÁR.

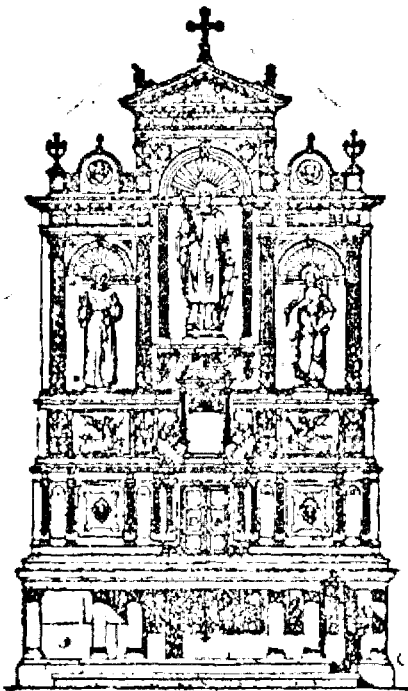
- Pregătse petrine și orice mașini pentru stors olei, mărate cu apă
- mașini de desghioat, sfărmat și prese, pe lângă asta cele mai exacte transmisiuni cu
- — tractație circumpetială. —
- ■ ■ Instalăm mori pe tain, ori cu cilindre. ■ ■ ■ ■ ■

Prăvălia de coloniale și delicatose

Lázár Gyula

Arad, Piața Andrássy Nr 18.

Iși recomandă magazinul bogat asortat cu mărfuri mixte și coloniale, cel mai bun ceal, rum, ori-ce ale minerale, vinuri din țară și străinătate, șampanie și coniac unguresc și francez pe lângă prețuri convenabile. La cumpărături în bani gata scadență de 2%. Impachetarea gratuită. Comande din provincie se e'pt prompt. Asigurând prea onoratul public de serviciul cel mai coulant, semnez cu simă: **Lázár Gy.**

Bittenbinder József,

sculptor și arhitect de altare,

Temesvár-Józsefváros,

Bonác-utca 16 sz.

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: iconostase și altare, statul de piatră și lemn, amvoane și scaune de spovedanie, Siciul Domnului, Grotă Mariei de Lour, cristelnițe, icoane de staț une, sculptură în relief sau pictură, strâni, pictură de biserică și altare.

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui aurește și ma morează. Preț-curent, preliminar de spese și planuri gratuit — Dacă sunt ch-mat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheluiala mea proprie.

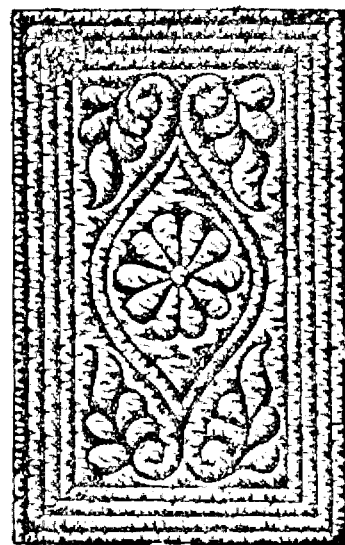
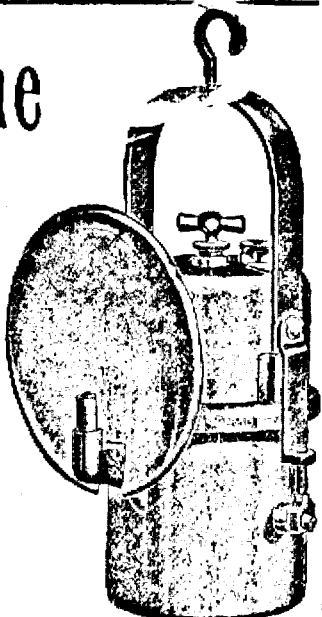
Lampe pentru mine

și tot felul de lampe cu acetylen,
fabrichează

Bartos Zoltán

fabricant de lampe,

Budapest, VII., Gizella-ut 55.

Bartlensky János,

plaponar și tapetier.

Temesvár-Józsefváros,

Hunyady-utca 23.

Recomandă în atenția on. public din loc și împrejurime atelierul său renovat de plapoane și tapițerie. Primește ori-ce lucru de branșe pe lângă prețuri ieftine și serviciu prompt. Plapone gata are în magazin. Face reparaturi cu preț-efiin.

„IANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou produs igienic pentru curățirea și înfrumusețarea feței. — Înlătură petele galbene, bucele pricnuite de înfierbântări, agrăbunț și alte necurății de piele. Crema aceasta ziua se poate folosi mult mai cu succes. I tegli I coroaună.

„Ianer” pudră. E non plus ultra pudrei. B-nă la baluri, saloane și de zilnic folosă car acopere încrețirile și e cu totul nestricăcioasă. În cuoriile: roza, albă și cremă I cutie I coroaună.

„Ianer” săpun 1 bucată 60 fileri.

„Ianer” pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

„Ianer” apă pentru gură Bună pentru dinții se răbușii și gingiile rărețoși, contra mirosului greu de gura. I sticlă cor. 1-60, jumătate sticlă, 80 fileri.

„Ianer” esență pentru păr Excelentă pentru înlăturarea mă treței și contra căderii părului I sticlă, 1 cor. 30 fileri.

„Ianer” pomadă pentru creșterea părului. I tegli 2 coroaune

„Ianer” vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet ori în blond părul sur și cărunt. Nereușita colorii e exclusivă. La com-nde să se țese că părul în-ăruntit în ce col-are să se vâpsească (negru brunet). Un carton 4 coroaune

„Ianer” apă care face părul blond

Pentru a văpsi în timp scurt, în băi, auriu, părul blond, roșu, chiar și brunet ori negru I sticlă 4 cor.

Discretă și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

Pentru înconjurarea contrafecerilor numai „Preparatele lui Rudolf Ianer” ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

Farmacia „Maria ajutătoare” alui Rudolf Ianer, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 70.

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupesti sunt atrofiate și cari în urma ușurinței din tinerete și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruia oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns înă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințios, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreată și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al Dr-ului PALOCZ, medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Kör-ut 13, unde pe lângă discreția cea mai strictă, primeste ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupesti ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile sufletegii i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ vîndcă deja de ani de zile repede și radical cu metodu său propriu de vindecare, chiar și cazurile cele mai neglese, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi și șira spinării, începăturile de confuzie a minții, urmările onaniei și ale sifilisului, erjecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impotența), vătămurile, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și esire separată. În ceace privește cura, depărtarea nu este piedică, căci dacă cineva, din orice cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite ficărui. Institutul se încrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. și până la 5 ore p. m. (Duminica până la 12 ore a. m.

Tratament și cu Salvarsanul Ehrlich 606. Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în Budapesta, dela 1 Noemvre IV., Muzeum-körut 13.

OH! DOAMNE

Mă 'nădușe afurisita de tusă!

În contra tusei, răgușelei și flegmei s'a dovedit de cel mai bun mijloc

Pastilele-Egger

cari nu strică apetitul și au un gust excelent. Prețul unei cutii 1 cor. 20 fil.

O cutie de probă 50 fil.

Depozit principal la:

farmacia „NADOR” gyógytár Budapest, VI., Váci-körut 17. sz.

SĂ TRĂIASCĂ!

„Pastilele lui Egger” m'au vindecat îngrabă!

Se poate căpăta în Arad la farmaciile: Berger Gyula, Föld-s Klemen, Hauer Lajos, Hajós Árpád, Krátsz Géza, Kárpát János, Ring Lajos, Rozsnyay Matyás, Vojtek Kálmán și la drogeriile: Nestor Hanzó și Vojtek és Weisz. — În Györök la farmacia: Masznik Dániel. — În M.-Pécska: la Adler Gy. Lajos. — Ó-Pécska: Ioan Rosin. — Simánd: Csiky Lukás. — Sikszón: Fűes Ede örök

Institut de pictură bisericească în Sighetul-Maramureșului.

(Templomfestészeti Műintézet, Máramarosszigeten).

Cancelaria: Piața Erzsébet-főter No. 11, ușa 18.

Ne angajăm pentru pictarea în stil modern și foarte artistic a internelor bisericilor, icoane pe cerme, fresco, icoane pe altar, altare, construire de icoastase, auritura, pictarea icoanelor de iconostas, crucifixe, icoane la încrucșarea drumurilor, pictarea icoanelor sfinte și a ori-ce soiuri de icoane bisericești. Renovăm foarte frumos iconostas și altare vechi, iar pictarea, abducerea cu marmoră și auritura lor o executăm cu cea mai mare artă și cu prețuri convenabile, — parohiilor mai sărace eventual și pe lângă plățirea în rate.

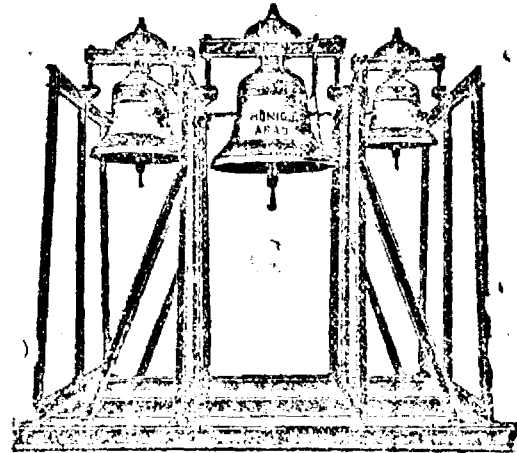
Examinarea bisericilor, măsurarea, înțelegerea mai amănunțită la fața locului o facem gratis, cu planuri și proiecte servim cu plăcere.

Friederic Mönig

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor

Arad, Strada Rákoczi No 11—28. — Fondat în anul 1840.

Premiat în anul 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție de mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plățire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față de orice alte clopote la turnarea unui și aceiași e tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare, clopotele se pot s uti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroaună de fer, ce se poate învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe lângă o suprasolvire neînsemnată. Clopote mici avem totdeauna la dispoziție. Liste de prețuri și cu ilustrațiuni la dorință se trimit gratuit și porto franco.

UZINĂ ASORTATĂ CU

INSTALAȚII ELECTRICE COMPLETE

Pentru mori, fabrici, ferme, etc.

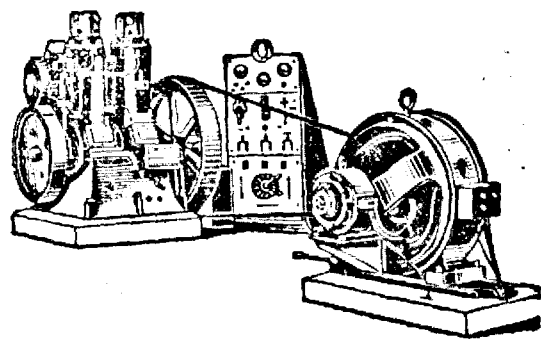
Motoare de oțel brut SWIDERSKI

Motoare de München ptu benzil și gaz condensă și gaz condensă

Mașini electrice M. S. W.

Pompe centrifugale și turbine.

Auspiciile inginerilor și prelinimările de spese le pune bucuros la dispoziție.

„ELEKTRA”

soc. pe acții pentru edificarea uzinelor electrice Budapest, VI., Gyár-u. 11|L Telefon 84—64.

In atențiunea Doamnelor române!

Cari voiesc a cruța anual cel puțin 50-60 coroane, să nu deie banii streinilor ci să comandeze dela firma română, în
bransa de modă și manufactură

Nicolae Popa, Lippa.

Unde este în asortiment mare cele mai moderne stoffe de haine pentru sezonul de iarnă, stoffe englezești cu două culori (doub) pentru costume, catifea, etc., precum și costume gata sau după măsură, flanele și barchete, boa și muffuri. Celea mai moderne stăfiruri pentru Domnișoare, garnituri de pânză rumburg, etc.

Mustre la cereri se trimit franco!
Prețuri solide! Serviciu prompt!

In fabrica de mașini a Căilor Ferate Ungare se pregătesc cele mai nouă și moderne

GARNITURI DE TREERAT

construcții de oțel cu locomobil presiune de 10 cai putere. Cele mai nouă sisteme de motoare cu benzin. Foarte ieftine locomobile cu gaz, locomotive, pluguri cu vapor, mașini jumătate stabile și compound. — Fabricațiile fabricii de mașini agricole din Losonc, societate pe acții: Mașini de sămănat »Losonci-Drill« cilindrice, »Record-Drill« cu linguță și »Record II« patentat. — Site pentru bucate sistem Kalmár. Garnituri pentru mori, pluguri de Reșița, grape, sape pentru secle. — Fabricații e: International Harvester Company of America Mc Cormick Deering Milwaukee, precum mașini de cules, de strâns, de cosit. Grape cu dinți arcași și sistem Mc Cormick. Cară pentru aruncarea guniului sistem Corn King. Presse de fân și mașini universale de măcinat. — Trimite despre toate catalog ilustrat

WALDER ARTHUR,
ARAD, Ferenc-tér 1/b. Telefon 87.

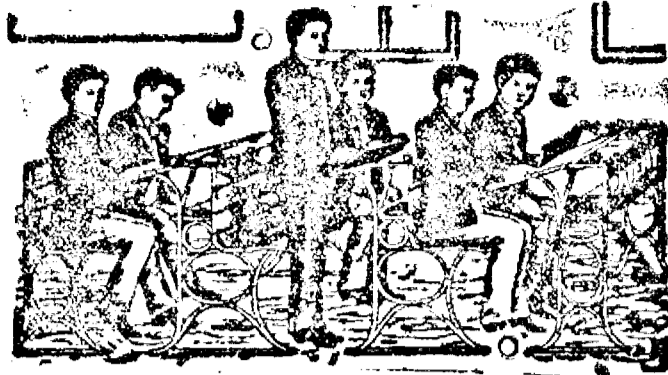
Mașini dinamice, motoare de benzin, locomobile de benzin, motoare de gaz, instalațiuni pentru mori, automobile de persoane, automobile de transport.

!! Condiții favorabile !!
Catalog franco și gratuit.

Fabrica de automobile, mașini și mori,
= societate pe acții. =

Budapesti gép-, malom- és autómobilgyár r.-t.

Budapest, VI., Váci-ut 141/r.

Cele mai moderne mobile de fier și aramă și cele mai practice bănci igienice de școală și mobiliarea locuințelor, hotelurilor, spitalelor și

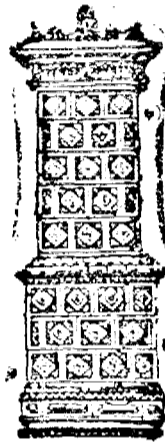
a școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se livrează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Neagră nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

Johann Spiler fabricant de cuptoare de lut.

Sibiu—Nagyszében, Neustiftgasse 2.

Atrage atențiunea on public, că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fier cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

Români! replantați viile cu altoi dela firma română!

„Mugurul“

Insoțire economică

Elisabetopole—Erzsébetváros
(Kis-Küküllő vm.).

Altoi de vie

calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„Mugurul“

Elisabetopole—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltati la perfecțiune!

La cumpărări pe credit celea mai ușoare condiții de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco.

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vreau binele!

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

Români! Trimiteți băieții la cursul practic la altoit!

Ingrijitivă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a se înscrie de membru la

„Asociația Esecchiană de ajutorare Reciprocă“.

La această asociație poate să se facă membru ori-care persoană dela etatea de 21-80 ani pe lângă o taksă lunară de 1 cor. și taksă de cazurile de moarte, deja după un an de membre i-se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor. iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membre prin oare-care nenorocire neputincios de muncă i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor. Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata 2000 cor. însă dispunând membrul că suma de 2000 cor după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului o rentă lunară de 50 cor. Membrii înscriși dela etatea de 60-80 ani n'au drept la rente. După 3 ani de membre toate plătirile se pot sista, rămânând membrul asigurat pe o sumă mai mică — Se pot semna 1-2 cuote (2000-4000 cor.) Atestat medical nu se recere

Pe lângă solviri lunare moderate și tacse de măritșuri, poate fie-care și asigura fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semna 1-2 cuote (2000-4000 cor) Dacă o fată după 3 ani de membre rămâne orfană, în ceată solvirea tacselor, la măritș, fata totuși primește suma asigurată, ori dacă nu se măritș, la împlinirea etății de 24 ani. Fetele mici plătesc taxe foarte mici, așa că se pot înscrie chiar îndată după naștere.

Răposând o fată după 3 ani de membre, **solvim erezilor suma asigurată.**

Liquidările se fac strict în senzul statutelor.

Societatea oferă cea mai mare garanță: cuote semnate până la 15,000.000 cor. și peste 215.000 cor. fond de garanță.

Prospecte și blanchete trimitem gratuit

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

ASOCIAȚIA ESECHIANA DE AJUTORARE

Diracțiunea pentru Ungaria:

Timișoara (Temesvár-Belváros, Hunyadi-
utca 4., I. emelet.)

Mmes Neustadt și Herzog

atelier de corsete

Arad, Salac-u. 1.

Centrala: Budapesta, IV., Korona-u.

Telefon Nr. 184-04.

— Mare atelier provăzut cu motoare electrice. —

Apartamente comode pentru probă.

Lucrează totfelul de corsete dela cele mai simple până la cele mai fin executate.

Cele mai moderne corsete lungi, croială nouă, care se potrivește pentru orice damă, dar totuși e mai de recomandat damelor de statură mai mare, pe cari le face mai subțirele.

Corsete fără os de pește, degături de abdomen, corsete de umeri, de șolduri, corsete pentru vânat, corsete ortopedice conform sfaturilor medicale.

Asortiment bogat de corsete, »keir« croială veritabilă de Paris și Bruxelles, în prețuri ieftine.

Brasiere, croială minunată, potrivită pentru orice statură.

Damelor din provincie trimitem îndrumare pentru luarea măsurii și prospecte.

Comandele se pot trimite ori la centrală ori la prăvălia din Arad.

STEFAN SLADECK UN
FABRICA DE MOBILE
VIRSET
strada
Kudrizer 1144

! Cea mai renumită !
mare fabrică
de mobile
din sudul Ungariei
(Versecz).

Pregătește mobi-
lele cele mai mo-
derne și luxoase
cu prețuri foarte
— moderate. —

Mare depozit de plane
excelente, covora, per-
dele, țesături foarte fine
— și mașini de cusut. —

Gábor András și cons.

Recomandă constructorilor de case material pentru clădit, precum: cement de beocin, Bélaapátfalva, Honcztó-portland, var alb nestins, de Soborșin și Borossebes, împletituri de trestie, lespede de cement după măsură, hârtie de cătran și bitomin, ghips și albastru, praf de piatră pentru împodobirea fronticiilor, țigle preșate de Zombolya și Nagybecskerek, (dr. Nagy) țigle mai mici, material pentru uscarea umezeli la pereți, scânduri pentru pereți spanioli. — Tot acest material îl avem în depozit la lucrătoria noastră din **Str. Jozsef-Főherceg 13 a scândurile la magazinul din Str. Lövész.** Primesc comanda ori cât de mici, precum și livrarea per vagon. Rugăm să se cumpere materialul de lipsă la edificiu dela firma noastră: cu deosebită stimă

Gábor András și cons.

Telefon Nr. 790.

Telefon Nr. 790.

PAUZÁR SÁNDOR

hală modernă de flori

Arad, Strada Weitzer János Nr. 9.

(în edificiul nou al școlii de fete)

Loc de grădinărit și tran-
dafirărie în Micălaca. ==

= Serviciu ieftin și punctual. =

Telefon Nr. 565.

Telefon Nr. 565.

 Cassa de bani

Goldschmidt Sándor

Arad, Palatul Minorităților (Mezzanin)

Primește însărcinări pentru cumpărarea și vinderea hârtiilor de valoare. Experează împrumuturi pe piața din loc și străină. Dă avans la hârtii de valoare, dă avans chiar și prin rambursă. Notele curente și de cheqe, asigură în circulație mari favoruri pe seama clienților. — Escomptează polițe.

Recomandă spre cumpărare cu 4% rentă de cor. ung.

Kováts și Thomay

fauri și căruțari în ARAD, STRADA KOSSUTH Nr. 2.

Avem onoarea a recomanda în atenția On. Public

atelierul nostru de ferărie și căruțarie

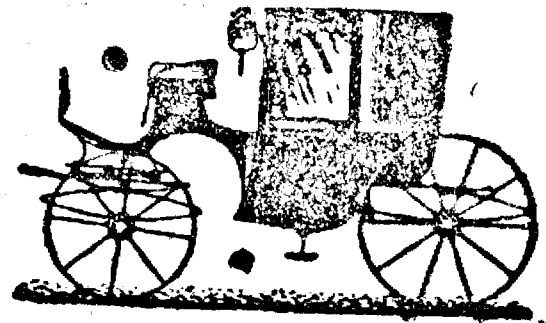
de bun renume. Experința ne-am câștigat-o în fabrica de trăsuri Frații Köbler, liferanții curții ces. reg. timp de 7 ani, și astfel suntem în situația, ca să corespundem tuturor cerințelor.

Lucrăm trăsuri noi în orice execuție, reparind cu preț moderat.

Deposit de trăsuri gata. :: :: Catalog gratuit și franco.

Cu deosebită stimă:

Kováts și Thomay,
fauri și căruțari.

Teatrul Apollo.

7, 8 și 9 Ianuarie nou.

= Se va preda primul șlagăr comic: =

Societatea din Piripocs.

Icoană din viața unui oraș din provincie.

==== In 2 acte. =====

ARADI KERESKEDELMI BANK

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Arad, Jozsef Főherceg-ut Nr. 18.

Telefon: Direcțiunea 846
Contabilitatea 845

Capital social 500.000 Cor.

Primește depuneri spre fructificare, acordând interese mari.
Escomptează polițe și pretențiuni, dă împrumut pe cont-curent — pe lângă acoperire — lăsând procent mic de interes.
Ajutoră întreprinderi comerciale și industriale.
Cumpără și vinde hârtii de valoare, bani streini și polițe.
Dă avansuri pe efecte publice.
Depune cauție la edificarea de case și cumpărarea de realități. Acordează împrumuturi hipotecare, pe case și pământuri, dă împrumut în amortizare. Financializează ofertele de parcelare.
Primește îngrijirea hârtiilor de valoare.

Kuhl Mihály

colorator și curățitor chemic în

Prăvălia: **ARAD**   Atelier:
Deák Ferenc 39   Lipót-utca 12.

Primește:

orice lucrare de branșa aceasta precum

colorarea și curățirea

de catifea, tûli, blane, muff, boa,
pardesii, baine civile, haine de
domni, dame și copii, hainele în-
— — tregi ori descusute. — —

Fii cu atenție la firmă!

Prețuri ieftine! — Serviciu prompt!

Asortiment bogat în articlii textili
se capătă cu prețuri ieftine la firma:

„La Mireasă“

Vârșet — Versecz, Strada principală
(In palatul Băncii de credit din Vârșet).

Pânze, șifon, creton
Barchet-satin
Barchet-croise
Barchet-pichet
Barchet-cu șiruri
Satin-Gradel
Damast-Gradel
Naking, Naturell
Satin, Satin-Roye
Pichet cu șiruri
Țesături mari de nuntă
Pânze impermeabile
Măsărițe de damast alb

Garnituri de damast pt.
cafea, albe și colorate
Ștergare de damast
Ștergare-crep
Ștergare-Frotter
Năfrămuțe de batist
Năfrămuțe de in
Gradel de in
Albituri de in
Albituri de in pentru
pat
Ște gare p. bucătărie
Broderii de in.

Precum și Barcheturi în colori pentru haine,
Albituri-tricot, Albituri și ciorapi, pentru dame,
domni și copii. Acoperitoare cusute, de calitate
fină și de tot fină.

Rămășițe din diferite stoffe se capătă
Miercurea și Vinerea în preț foarte ieftin.

Fii cu băgare de seamă la firmă!

Albituri pentru domni după măsură, se efeptuiesc solid și prompt

Albituri pentru dame după măsură, se efeptuiesc solid și prompt

Moștenitorii lui Tagányi István și kisjolvai Szabó Zoltán

DEFACEREA DE VINURI

de podgorie, Miniș și Baracka, alb și roșu, dessert, assu, produse proprii, se vând
în butoaie ori butelii atât în Arad cât și în provincie dela depozitul principal din

Arad, str. Batthyány-utca 24.

Prospesct la dorință gratuit.

= A elerul de fotografar a lui =

Csizhegyi Sándor

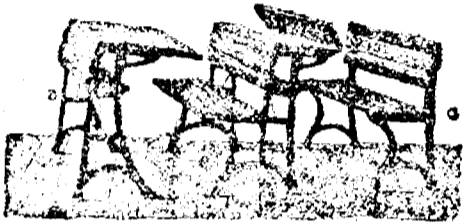
Cluj-Kolozsvár, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, drăsemena acvarele, picturi în oțel, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu bagare de seamă n'o confundați, Cluj Kolozsvár, Piața Mátyás király tér No 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Vilhelm Connerth

NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite sisteme:

bănci de școală

conform celor mai moderne cerințe igienice, pregătește apoi

bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame pentru hărți; rame pentru desen și dulapuri pentru școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

Schwalb Adolf fia Vilmos

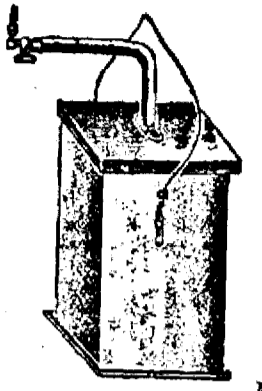
tinichigiu și arămier.

Budapest, VII. Varseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cano pentru olei, lack ori petrolu. facile, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani. Catalog trimite gratuit și franco.

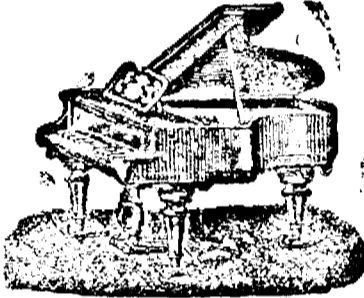
Telefon Nr. 357.

Petrof Antal ^{succe-} sor Wonka János

fabrică de piano cesar regale

Temesvár-Józsefváros,

Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 13.

Liferează:

PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică primesc favor convenit.

Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și porto franco.

Edificare ieftină!

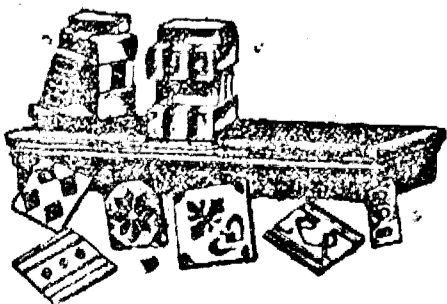
Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu e brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului, ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terasse, acoperiș facement, învăitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuață, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curente trimite gratuit.

Iosif Simics

Întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pierte.

Nr. telefonului:
246.

(Casa proprie)
LUGOȘ,
Str. Buziaș 37.

Premiat la expoziția industrială din Sibiu în 1903.

Roate de tors

din material uscat și mers liniștit, pe lângă garanție, să află de vânzare la

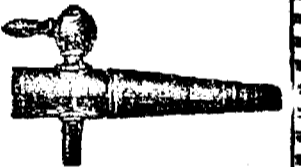
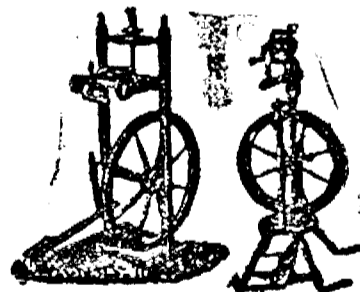
Emil Krauss,

strungărie și atelier cu putere motorică.

Sibiu—Nagyszeben,

Margarethengasse Nr. 5.

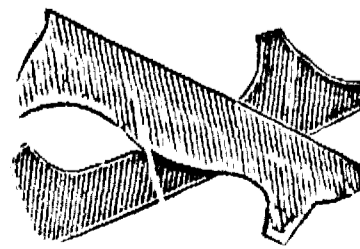
Orice roată ce nu merge bine să primească înapoi.

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și accesoriu pentru industria de cojărie.

Nagyszeben, Kleiner Ring 5. curelărie și ciobotărie

Mare depozit de diferite piei lucrute în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șuturi de piele. Tălpi Vaché și opinci. Fecțe pentru cisme și ghețe. Ață pentru mătase și cusut. Șifon de cusut alb și colorat. Tort diferit. — Făclă, harchet, pânză, tălpi de pălă și asbeih, garnitură de gumă și corpuri de gumă. Șiretu și postav de curăț ghețele. Cure de lemn americane. Calapode pentru ghețe și cisme. Cremă și lacuri diferite articole.

Inființat la 1858.

Inființat la 1858.

Mare deposit de

M O B I L E**Rosmanith Albert és Fia****Arad, Andrassy-tér Nr. 9, vis-à-vis de Deutsch Tesvérek.**

Aranjamente pentru salon, sufragerie și camere de dormit, în orice stil modern, dela cele mai simple până la cele mai complicate. ♣♣

Mare asortiment în mobile solide.

Comandele din provincie se execută prompt. La cerere trimite catalog ilustrat.

GUTTMANN și BERGER,

Prăvălie de confecțiuni pentru bărbați

Arad, Andrassy-tér Nr. 21.

285. Telefon pentru oraș și comitat 285.

Recomandă în atenția publicului magazinul său, bogat asortat cu cele mai frumoase și moderne pălării, cămăși, gulere, manjete, cravate, baste, mănuși, ciorapi, umbrele, bastoane, berete, și alte diferite articole.

Articole noi sosesc zilnic.

Comandele din provincie se execută prompt
Cere sprijinul On. P.

GUTTMANN și BERGER.

Firma **VICTOR KORÁNYI**

Budapesta, VI, Liszt Ferencz-tér Nr. 9.

Agentura principală și singurul magazin de **motoare** engleze „**Campbel**” și svediane „**Bergsund**”

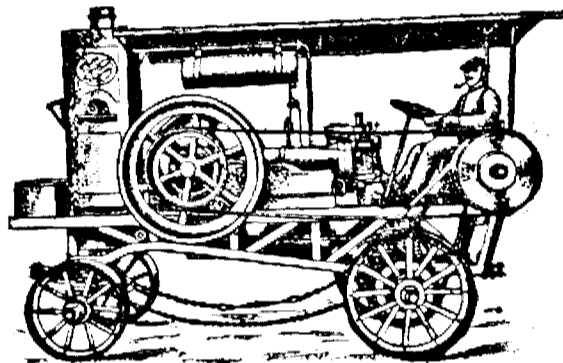
Nou!

Nou!

Nou!

Nou!

Probat în mai multe rinduri cu succes deplin.

Probat în mai multe rinduri cu succes deplin.

Nou!

Nou!

Nou!

Nou!

Automobil cu motor funcționare cu benzină.

Ară, treerează și poartă greutate.

Construcția, manipularea e simplă, materialul probat, lucrarea demnă de încredere, lucrul excepțional.

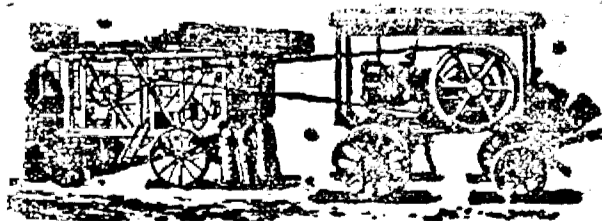

Socotește! Dacă într'un an ară și treeri numai 12 săptămâni, își scoate cheltuiala. La o arare de o zi aduce câștig de 120—150 cor., sau așa că la caz de treeră și arat anual 12.000—18.000 cor.

Se poate privi în funcțiune la dl Francisc Pusztai în Szentes.

Motoare stabile

pentru benzin, ulei brut și gaz.

Noutate! Motor de gaz pompat, cu generator, la care 1 putere de cal costă pe oră numai 1 filer.

Catalog la dorință trimit gratuit.

Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpéntár

Institutul de credit și economii Arad-Csanádi.

Filiale:

Makó, Magyar-Pécska și Nagyszentmiklós.

Capital social și fond de rezervă: 7,000.000 cor.

Primește depuneri spre fructificare,
cari după starea casei la dorința clienților se solvesc și fără abzicere.

Escomptează cambii.

Dă avanse

pe hârtii de valoare, pe produse brute și fabricate.

Dă împrumuturi

pe moșii cu intabulație, pe contracte legale ale comunelor și corporațiilor
nilor pe lângă cele mai favorabile condițiuni.

Direcțiunea.

Funkelstein József,

Arad

Petőfi-utca (în casa lui Bing).

Cumpără toffelul de

BU C A T E

Tot acolo să poate căpăta diferite soiuri

de sămânță

în cantitate mare și mică.

Antreprinsă de instalații electrice
și telefon

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-u. 42.

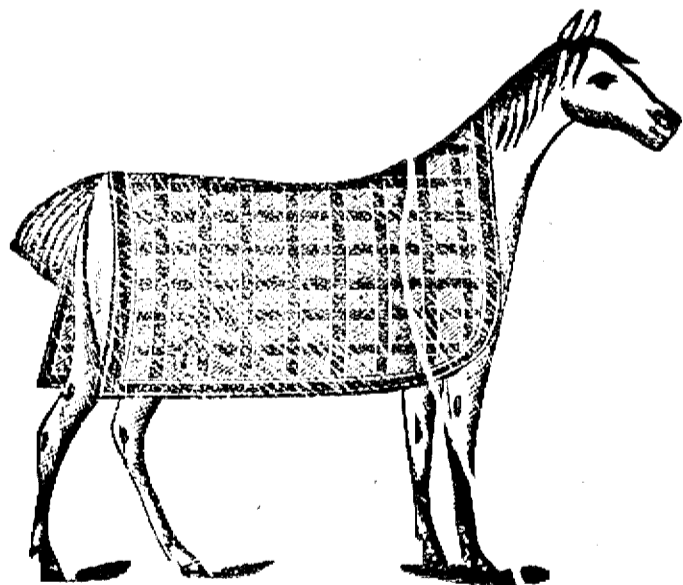
(în fața otelului „Crucea Albă”)

Toffelul de biciclete fabricațiile Simson,
Stiria, Dürkopp. — Mașini de cusut
pentru trebuințe casnice și industriale.

Montează:

instalații pentru lumină electrică, tele-
foane, sonerii electrice, semnale de alarmă.
Motoare electrice, ventilatoare, aranja-
mente de bucătărie și pentru călcat.

Mare atelier pentru repararea mașinilor
de cusut și a bicicletelor. Reparaturile se
efectuează prompt. — Rotile pentru 4 cor.

Magazinul cel mai mare, mai
sigur și mai ieftin de cergi
(procovițe) pentru cai

Fabricație din țară.

Toffelul de cergi pentru cai, cergi pletoase de Brașov, cergi tivite fix pentru cai, cergi pepita de Ardeal,
cergi albe cătănești, învălitoare pentru institute, cergi pentru călcatul rufelor.

Făbrica de funării pentru economie, frânghie de legat, sfori, mreje pentru pescari, coșeri-mreje pentru piață
frânghii pentru întinsul rufelor. Aparat de gimnastică.

◆ Magazin de ponievi, saci de cânepă, in și jută. ◆

Vînzare: în mare și mic. — Magazin de industriale ardelenene și de Bacica.

Reich B. Károly Fia és Társa

Arad, Andrássy-tér (Casa Verbos).

Premiat:

München 1903, Sibiu 1908, București,
19.6. Brünn 1907, Bruxelles 1911.

Emil Fischer,

fotograf de curte al A. S. R. Prințului Josif
Sibiu, Str. Csanádel No 5.
vis-à-vis de Hotelul „Împăratul Romanilor”.

Atelier de fotografări artistice.

Talouri în grupuri; de copii; arhitecto-
nie și reproduceri de toffelul la mărime.

Fotografii în portret, afară de atelier.

Artament propriu de pictură.
Comandă numai după fotografiile de probă.

Fotografări pe
ori-ce timp.

— Execuție —
splendidă.

Guidó Becsi

pregător de bandaje,
Sibiu—Nagyszombat, Reisporgasse Nr. 7.

Se recomandă pentru execuția tuturor apa-
ratele ortopedice: Dreptăitor, aparate de rez-
mat mers și întins, mâni și picioare artificiale,
mai departe bandage pentru surpături, ori-ce
fonă și execuție, cingători de gumi, ciorapi
de gumi și toate articolele aparținătoare acestor
speciații. — Depozit de articuli chirurgice,
rigatoare, vată pentru ajutoare la nașteri șofă
pentru așternuturi de pat Rico, cingători higie-
nice pentru dame 1 duzină 1 cor. — Speciali-
tăți franceze de gumi. Trimitere discretă, în
caz de lipsă Va rog pentru comanda D voastră.

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de ploiere

Sibiu—Hermanns'adt, Gross-Ring No 3—5
(Palatul Bodenkredit).

Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele
mai nouă și mai moderne

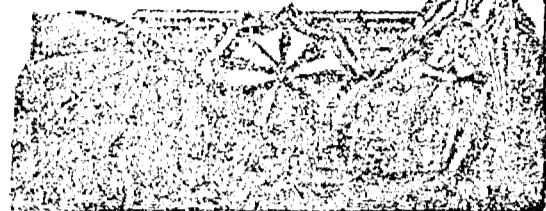
ploiere-entoutoas

(pt. soare și ploale)
precum și

ploiere

de calitate excelentă
pentru domni și dame.

Comandele se execută prompt cu și punctualitate.

Georg Barthelmie

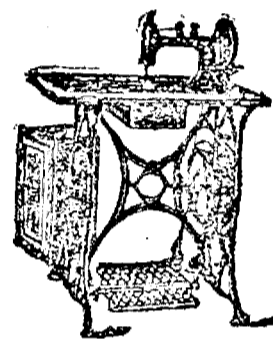
mechanic

Brașov, Strada Porții Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit,
dictat și de cusut, apoi pentru aparate
electrice și fizice, lampe electrice de
buzunar, gramafon, plăci, ace, hârtie
— de copiat și diferite utensilii. —

Telefon 380.

— Instructor pentru scris la mașină. —

Mașini dinamice, motoare
de benzin, locomobile de
benzin, motoare de gaz,
instalațiuni pentru mori,
automobile de persoane,
automobile de transport.

!! Condiții favorabile !!
Catalog franco și gratuit.

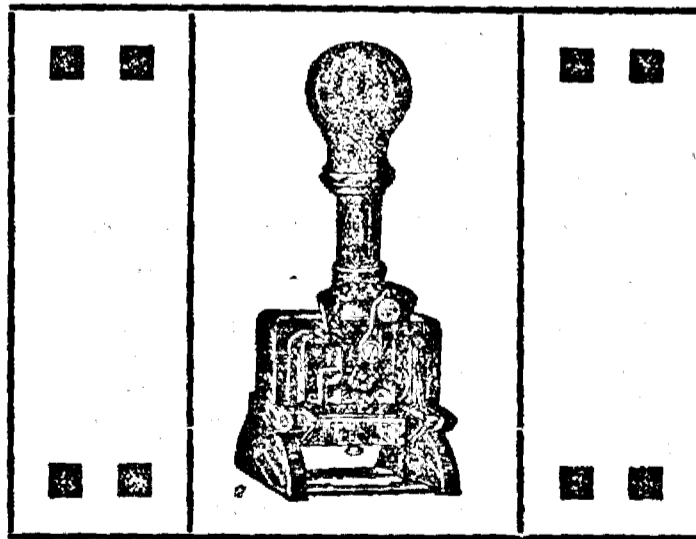
Fabrica de automobile, mașini și mori,
— societate pe acții. —

Budapesti gép-, malom- és autómobilgyár r.-t.

Budapest, VI., Váci-ut 141/2.

Schubauer J.

atelier de sigile (ștambile) și pentru gravat în
Arad, Str. Salacz Nr. 3.

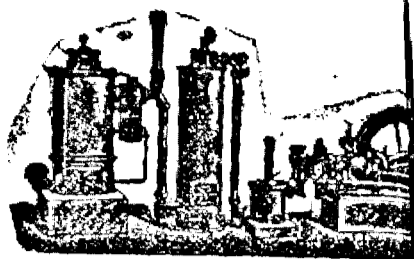

Gravuri de monograme, nume, embleme,
ștampile de oțel, aramă și gumă, sigile cu
emblemă, stante, cuie pentru steaguri, in-
signii pentru reuniuni și sport executate
artistic. Mașini de socotit, ștampile cu dat,
și presse pentru artă de relief etc. etc. —
Tipografi de mână „Perfecte.”

Societate act. de mașini agricole și mehanice

(Mezőgazdasági és műszaki R. T.)

Nagyvárad, Rimánóczy-u.1.

Mare depozit de mașini agricole și mehanice

Liferează: mașini agricole și industriale, unelte, *aranjamente de mori*, mașini de abur, motoare cu olei, benzin și gaz. Automobile, articole californice, curcubete, pentru vin, bere și apă. Olei pentru mașini și cilindre.

Tofelul de unsori pentru mașini, saci, ponevi, valtrap, ștreanguri și pălămare; curele pentru mașini, pompe, mașini pentru vin și viticultură precum și utensilii; stropitoare, înghețari, dituri de sârmă, cumpene, desinctorii și dulapuri de salvare.

Secție de electricitate și mașinării.

Nici o damă să nu întârzie așa face

costumele precum și altă îmbrăcăminte pe stilul englez și francez; pe cari le poate comanda la mine; garantez pentru chic, lucru după jurnalelele cele mai nouă. Serviciu prompt! Pentru damele cari nu sunt din loc, primesc și două probe la zi. — Se poate comanda și prin poștă la cari dau însușirile cele mai nrgente. Haine și costume de doliu să fac în 24 de ore. Rugând pentru binevoitorul sprijin semnez cu stimă

George Rummel

croitor englezesc și franțuzesc pentru dame.
Nagyszeben, Str. Honterus Nr. 5.

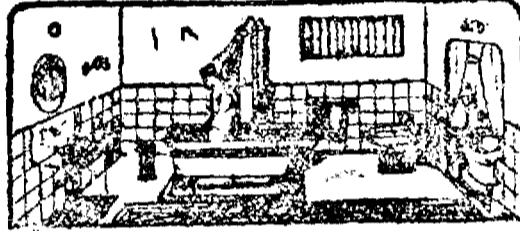
EDUARD LEXEN,

finichigiu și anteprișă de instalații

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Brașov, Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 34.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie, edificii, precum coperișe, și învelișuri de tui, ornamente de metal, pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și Specializat în apaducte la vase, canale, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lame de carbid de tola, dela coroane în sus. — Engroștilor li-se dau Depozi bogat în vânl scaldat, cămine, closete. Serviciu onștiințios. Pre moderate. Reparație prom

Pregătite în atelierul său propriu.

Anton Juratsch,

pantofar peru domni, dame și copii,

Nagyszeben, Strada Reisper r. 11.

Recomandă în atenția on. public din loc și rovinclă

prăvălia sa de încălțăminte

pregătite în atelierul său, opă cerințele model și ortopeciei, cu prețuri foarte moderate

Reparaturi execut ieftin!

Prețurile cele mai moderate!

Material prima calitate!

Damele cari volesc să fie svelte, încerce corsetele mele

'Neuester Schnitt'

necesare la costumele »Princes« și »Directoire«.

CORSETE

după măsură, precum și reparaturi se fac în acurateță.

Gustav Zimmermann

Sibiu-Nagyszeben,
Grosser-Ring, 1. în etaj.

Magazie de articlii pentru biserici și preoți.

GEORGE JANCOVICI, ARAD,

Forray-utca 2.

Postavuri de reverenți-, brîuri preoțești-, roșii, vânăte și negre.

Aduc la cunoștința onoratului public, că au sosit **nouățile de toamnă și de iarnă** în stofe, mătăsuri, delainuri, zefyruri, cretoane, batisturi, — ciorapi împlotiți în temniță — și multe alte articole cari nu se pot toate înșira.

Cea mai bogată magazie în articlii pentru sfintele biserici și preoți.

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcasa ung. 29.349.

„BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE”

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituttele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: Partenia Cosma, directorul executiv al „Albinei”, și președintele „Sondarității.”

„BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE”

face totfelul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, = contra accidentelor și contra grindinei. =

Toate aceste asigurări »Banca generală de asigurare« le face în condițiile cele mai favorabile. — — —

Asigurările se pot face prin oricare bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acviziitori buni și cu legături — pot fi primit oricând în serviciul societății. —

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare”
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul »Albina.«**„AGRICOLA”**SOCIETATE ECONOMICĂ PE ACȚII,
HUNEDOARA—VAJDAHUNYAD.

Cu începerea dela 1 Ianuarie nou primește

Depuneri spre fructificare,

pentru cari plătește

6% interese.

Darea o plătește institutul separat.

Starea depunerilor este de Cor. 750.000.—

Circulația anuală totală cca » 9,000.000.—

Visnyicski Zsiva,

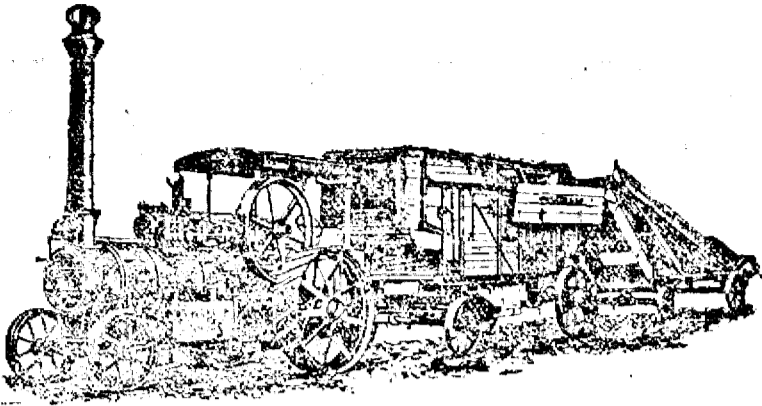
ferar și fabricant de trăsuri

Arad, Urbán Iván-utca 7.

Aduc la cunoștința Onoratului Public, că în locul amintit am deschis un complet
atelier de ferărie și fabricație de trăsuri.

Primesc ori-ce lucrări de branșe. Trăsuri nouă lucrez în 8½ zile Potcoave cu șrof pentru iarnă 60 fil. — Reparații prompt și cu prețuri moderate. — Loc separat pentru potcovit. — Primesc comande și din provincie, iar de este necesar mă prezint în persoană.

Părți la trăsuri se află gata în depozit.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körút 60.

Iși recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de treerat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, mînaj cu cai și cu mîna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Mașine de sîmănat.

Vînturători.

Batoze de curățit porumb.

Tocători de paie și nutreț.

Mașine de tăiat sticle.

Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună,

cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solvire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco.
Correspondență română.

Mașine de cosit și secerat.

Zdrobitori de struguri.

Prese de struguri.

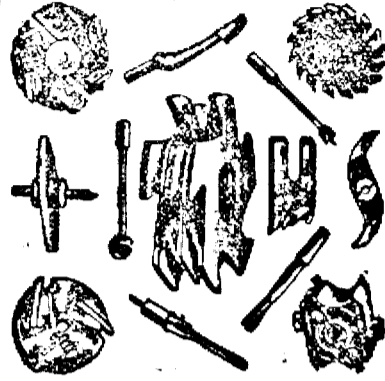
Morșoche de uruit.

Pompe de fântîni și

Prima fabrică ungurească de cuțite de mașini și unelte de oțel Fondată la 1859.

Bartusek Károly

Budapest, VI. ker. Dávid-utca 10. sz.

Singurul specialist în Ungaria pentru fabricarea de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului.

Uneltele mele taie ca **OTRAVA**

și se potivesc la ori-ce mașină pentru lucrarea lemnului, pentru-că sunt fabricate

din oțel de cea mai bună calitate. Astfel sunt: *cuțitele pentru rîndele de mașini, scobitoare; capete de cuțit, ferestrele de mîna (horony) și lungiaș; sfredele pentru sfredelirea de găuri adânci; cuțite de sfișiere, unelte pentru sfredelire, crepare și fabricarea de cepuri, cu un cuvînt totfelul de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului.* — Preface și osiile țitoarelor de cuțite pe patru colțuri, oprite de serviciul superior de industrie, osie cilindrică și fabrică, după comandă, noș osii cilindrice pentru ținerea cuțitelor. *Cuțite pentru compactorii.*

Ori-ce deslușiri se dau în cel mai scurt timp.

Cumpărare ocazională de puști de vînat!

»Lancaster«, cu cheie 16 floreni

Grener-lacat englezesc, cocoș automat 22 floreni.

Puști americane, țevă cu aruncarea patroanelor folosite 12 floreni.

Hemmerles, 2 țevi, modernă 35 floreni.

Drilling, Browning de 16 calib., Crupp eictor, cu țevi de oțel, etc. precum și garnituri complete Hammerles-Drilling, Springer și Kierer, revolvere și pistoale se află în preț ieftin la Prvălia de puști de vînat:

Radó, Budapest, IV. T., Egyetem-tér 5.

Articole de sport, binocle, Zeiss-, Görz aparate fotografice.

Face schimb de diferite părți de puști și aparate de fotografiat.

